

MASTEROPPGAVE

MGLU 1-7

Mai 2023

Hvordan kommuniserer et utvalg av miljøorganisasjoner om løsninger på klimakrisen på sosiale medier?

- *En kvalitativ innholdsanalyse av innlegg på Instagram og Facebook, og bruken av innleggene i bærekraftundervisningen*

How does a selection of environmental organizations communicate about solutions to the climate crisis on social media?

- *A qualitative content analysis of posts on Instagram and Facebook, and the use of the posts in sustainability teaching*

30 stp. oppgave

Pio Philip Win

OsloMet – storbyuniversitetet

Fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier
Institutt for grunnskole- og faglærerutdanning

Sammendrag

Vi kan forstå viktigheten av kommunikasjon fra miljøorganisasjoner i arbeidet med å spre bevissthet om klimakrisen på sosiale medier. Formidlingen av denne tematikken vil også være fremtredende i skolen gjennom fokuset på bærekraftig utvikling. Denne masteroppgaven tar for seg hvordan miljøorganisasjoner kommuniserer om løsninger til klimakrisen på sosiale medier gjennom tema, retorikk og medborgerskapsforståelse, og hvilke implikasjoner bruken av innleggene har for bærekraftdidaktikken. Analyse materialet som består av 18 innlegg danner grunnlaget for en kvalitativ innholdsanalyse der jeg vil se på ni innlegg fra Extinction Rebellion og ni innlegg fra Greenpeace. Resultatet viser at begge organisasjonene uttaler seg om temaer som biologisk mangfold og konsekvenser klimautslippene kan medføre. De har likheter da de peker på økonomisk vekst som en underliggende faktor for klimakrisen, og systemendring som en løsning. Likevel gir funnene en indikasjon på at det ikke blir omtalt om dette gjelder all type økonomisk vekst, noe som kan være motstridende da de begge ønsker bruken av fornybare energikilder som krever grønn vekst. I omstillingsdiskursen basert på innleggene kan dermed Extinction Rebellion forstås som mer radikal da de vil endre prioriteringen av økonomisk vekst i globaliseringen, og Greenpeace mer reformistisk da de ser på økologisk modernisering av transportsektoren som en løsning. I sine bruk av retorikk viser resultatet at patos er den mest fremtredende gjennom bruken av bilder og tekst som appellerer til følelser. Innleggene bærer preg av en forståelse for en økologisk medborger som vektlegger deltakelse, ansvar og rettferdighet. Funnene viser likevel at det er mangel på innlegg som konkret viser hvordan hverdagslige handlinger kan ses i sammenheng med offentlige konsekvenser. I bærekraftundervisningen gir innleggene et bredt spekter av innhold å jobbe med. Tverrfaglighet og arbeid med emosjoner kan benyttes for å fremme kritisk tenkning og forstå kompleksiteten i tematikken. Til tross for dette vil faktabaserte, normative eller pluralistiske undervisningstradisjoner prege elevenes forståelse av temaet. Undervisningen må også ikke legge for mye vekt på individualisering, men heller koble det private opp mot det offentlige, og skape betydningsfulle sammenhenger for å fremme handlingskompetanse.

Abstract

We can understand the importance of communication from environmental organizations in the process of spreading awareness of the climate crisis on social media. The dissemination of this theme will also be prominent in school through the focus on sustainable development. This master's thesis examines how environmental organizations communicate about solutions to the climate crisis on social media through themes, rhetoric and citizenship awareness, and what implications the use of the posts has for the sustainability didactics. The analysis material which consists of 18 posts forms the foundation for a qualitative content analysis in which I will examine nine posts from Extinction Rebellion and nine posts from Greenpeace. The result shows that both organizations offer commentary on issues like biodiversity and the effects of climate emissions. They have similarities as they point to economic growth as an underlying factor for the climate crisis, and system change as a solution. Nevertheless, the findings give an indication that it is not mentioned whether this applies to all types of economic growth, which can be contradictory as they both want the use of renewable energy sources which calls for green growth. Thus, in the restructuring discourse based on the posts Extinction Rebellion can be understood as more radical as they want to change the priority of economic growth in globalization, and Greenpeace more reformist as they view ecological modernization of the transport sector as a solution. In its use of rhetoric, the result shows that pathos is the most prominent through the use of images and text that appeals to emotions. The posts are characterized by an understanding of an organic citizen that emphasizes participation, responsibility and justice. However, the findings show that there is a lack of posts that specifically shows how everyday actions can be seen in the context of public consequences. In sustainability teaching the posts provide a diverse selection of content to work with. To foster critical thinking and grasp the complexity of the theme, interdisciplinarity and work with emotions can be utilized. Despite this, students' knowledge of the subject will be shaped by fact-based, normative or pluralistic teaching traditions. Teaching must also not place too much emphasis on individualization, but rather link the private to the public, and create meaningful contexts to promote action competence.

Forord

Det har vært viktig for meg å kombinere faglig interesse og engasjement i arbeidet med denne masteroppgaven. Klimaendringer er et tema jeg har vært fascinert over, og jeg har alltid tenkt over hvilke spenninger som forhindrer nasjonene fra å gå sammen for å møte det vi kan kalle «et felles problem». Jeg forstår det slik at det eksisterer mange ulike forhold i det globaliserte verdenssamfunnet, og dette kan gjøre det problematisk å forholde seg til ideen om bærekraftig utvikling. Likevel har vi et ansvar for kommende generasjoner. Etter fem år med utdanning er jeg klar for å tre inn i lærerrollen og gi elevene mer forståelse for tematikken, og ikke minst opplyse om at klimaendringene er menneskeskapt, og at vi derfor også har muligheten til å løse problemet.

Jeg vil rette en stor takk til Annika Wetlesen for strålende veiledning gjennom arbeidet. Du har vært engasjert og oppmuntrende, og gitt konstruktive tilbakemeldinger som har overgått all forventning. Du har vært til stor hjelp, og jeg er svært takknemlig for det.

Pio Philip Win

Oslo, mai 2023

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Abstract	3
Forord	4
Innledning	7
1. Bakgrunn for tema	8
<i>1.1 Digitalisering og Sosiale medier</i>	8
<i>1.2 Økonomisk globalisering og klimagassutslipp</i>	9
2. Teoretisk rammeverk	12
<i>2.1 Klimakrisen</i>	12
2.1.1 Konsekvensene av klimaendringer.....	12
2.1.2 Kode Rød for menneskeheten?	14
2.1.3 Spenninger innenfor bærekraftig utvikling.....	15
<i>2.2 Kommunikasjon om klimaendringer</i>	18
2.2.1 Etos	18
2.2.2 Patos	19
2.2.3 Logos	20
<i>2.3 Medborgerskap</i>	22
2.3.1 Den personlig ansvarlige medborger.....	23
2.3.2 Den deltakende medborger	23
2.3.3 Den rettferdighetsorienterte medborger.....	24
<i>2.4 Økologisk medborgerskap</i>	24
<i>2.5 Tverrfaglighet og emosjoner i bærekraftdidaktikken</i>	26
<i>2.6 Oppsummering</i>	29
3. Metode	31
<i>3.1 Kvalitativ innholdsanalyse</i>	31
<i>3.2 Analysestrategier</i>	33
<i>3.3 Utvalgsstrategier</i>	35
<i>3.4 Reliabilitet</i>	37
<i>3.5 Validitet</i>	37
<i>3.6 Utfordringer i forskningsprosessen</i>	38
<i>3.7 Forskningsetiske vurderinger</i>	39
4. Analyse	40
<i>4.1 Fortellinger om klimakrisen</i>	40
4.1.1 Extinction Rebellion.....	40
4.1.2 Greenpeace	44
4.1.3 Fremtredende temaer	47
<i>4.2 Analyse av retoriske appellformer</i>	49
4.2.1 Extinction Rebellion.....	50
4.2.2 Greenpeace	52

4.2.3 Fremtredende appellformer	55
4.3 <i>Analyse av medborgerskapsforståelse</i>	57
4.3.1 Extinction Rebellion	57
4.3.2 Greenpeace	61
4.3.3 Fremtredende forståelser av medborgerskap	64
5. Drøfting	66
5.1 <i>Kommunikasjon om årsaker, konsekvenser og løsninger på klimakrisen</i>	66
5.2 <i>Følelser, troverdighet og logikk i kommunikasjonen</i>	68
5.3 <i>Deltakelse, ansvar og rettferdighet i kommunikasjonen om medborgerskap</i>	69
5.4 <i>Implikasjoner i bærekraftdidaktikken</i>	71
Avslutning	76
Litteratur	79

Innledning

Hetebølger, flom, skogbrann og luftforurensning er alle eksempler på dystopiske utsagn som vi stadig ser i avisene. Klimaendringer er et tema som blir mer aktuelt med tiden som går, og i forskningens verden ligger det en konsensus om at noe må gjøres for å møte endringene.

Miljøorganisasjoner står i første rekke når det gjelder å spre bevissthet om temaet, og sosiale medier blir brukt som en kanal for å nå ut til befolkningen. Innleggene er preget av ulike former for overbevisning, og fokuset er ofte rettet mot hva nasjonene og individene kan gjøre. I det store og hele må arbeidet om bærekraftig utvikling starte tidlig, og skolen har dermed et ansvar for å lære om og for bærekraft. I lys av dette vil denne oppgaven ta for seg en problemstilling som går følgende: «Hvordan kommuniserer et utvalg av miljøorganisasjoner om løsninger på klimakrisen på sosiale medier?» For å besvare dette vil jeg trekke inn tre forskningsspørsmål.

- (i) Hvilke temaer og retoriske appellformer inneholder innleggene?
- (ii) Hvilke forståelser av medborgerskap formidles?
- (iii) Hvilke implikasjoner har bruken av organisasjonenes innlegg for bærekraftdidaktikken?

Formålet med oppgaven er å undersøke temaer som er fremtredende hos miljøorganisasjonene, og hvilke former for overbevisning som benyttes i formidlingen av budskapet. Videre ønsker jeg å se nærmere på medborgerskapsforståelsene som dukker opp, og hvordan innleggene kan brukes i bærekraftundervisningen. Denne oppgaven er delt inn slik at analysen vil basere seg på de to første forskningsspørsmålene, og deretter vil jeg trekke inn forskningsspørsmål (iii) i drøftingen.

1. Bakgrunn for tema

Dette kapittelet har som hensikt å presentere teori som forklarer mulighetene som ligger i sosiale medier og kompleksiteten som ligger i globaliseringen, da jeg tenker dette er nødvendig for å forstå hvorfor miljøorganisasjoner benytter sosiale medier som en formidlingskanal, og hvorfor det innebærer arbeid på flere nivåer for å imøtekomme et tema som klimaendringer.

1.1 Digitalisering og Sosiale medier

Pettersen (2018, p. 4) forteller at teknologi har åpnet mange dører. Samfunnet blir mer moderne og digitalisert. Som følge av denne utviklingen har det også bidratt til at vi ser mer tradisjonelle fysiske medier gå over til digitaliserte former. Tall fra SSB (Ø. Olsen, Lene 2019) viser at 30% av befolkningen i Norge bruker papiravis, i motsetning til et voksende flertall som bruker nettavis. Pettersen (2018, p. 1) forklarer hvordan de strukturelle og teknologiske endringene i det moderne samfunnet gjør at varer og tjenester i større grad er tilgjengelig fra vårt eget hjem. Nå er det bare et tastetrykk unna fra å lese nyheter verden rundt. Vi ser også tendenser til at informasjonstilfanget i samfunnet i økende grad går bort fra tekster til levende bilder (Minimalism, 2019). På bakgrunn av denne digitaliseringen og teknologiske utviklingen, så har det også bidratt til en voksende yngre generasjon som finner informasjon på sosiale medier som TikTok, Instagram, Twitter, Youtube og Facebook. Ifølge en undersøkelse fra Pearson (2018, pp. 14-15) gjort på 2587 informanter mellom alderen 14-40 år er det flere unge som foretrekker en mer digitalisert tilnærming til innhenting av informasjon fremfor fysiske bøker. Med den farten teknologien tar og interessen som ligger der, så kan man ikke se bort ifra at miljøorganisasjoner bruker de mulighetene som ligger i sosiale medier til å fremme deres saker.

Noe som gjør sosiale medier til et attraktivt medium er muligheten til å nå ut til et stort antall publikum. For miljøorganisasjoner er dette essensielt dersom de ønsker å spre budskapet sitt til flest mulig. I tillegg gir sosiale medier sjansen til å skape en asynkron relasjon ved at man kan knytte seg til en person eller gruppe uten at dette er gjensidig (Aalen, 2015, p. 7). En bruker kan abonnere eller følge en annen og dermed holde seg oppdatert på hva som legges ut. Slike funksjoner bidrar også til å påvirke algoritmer som styrer hvilke nyheter og reklamer du får opp på din sosiale plattform basert på dine interesser. En ulempe dette kan medføre er at det oppstår ekkokramre, som er en sosial boble der man omgås med likesinnede i det aktuelle medierommet, og som har lav terskel for motargumenter (Arguedas, Robertson,

Fletcher, & Nielsen, 2022, pp. 10-11). Ifølge Aalen & Iversen (2021, p. 37) er algoritmer en stor del av sosiale medier. Det gjelder derfor å være kritisk til innholdet som publiseres da alt ikke fremstår som objektivt, nøytralt og faktabasert.

Som nevnt tidligere er sosiale medier også et sosialt nettverk. Det åpner derfor opp for flere måter å engasjere seg på og flere rom å uttrykke seg i (Aalen & Iversen, 2021, p. 197). Dette aspektet vil særlig være nyttig for de miljøorganisasjonene som ønsker å formidle sin sak og i tillegg bidra til fruktbare diskusjoner i det digitale offentlige rom. Her kan man få innsikt i hva andre tenker og samtidig gjøre opp en egen mening. Aalen & Iversen (2021, p. 53) forteller videre at folk deler mest av hverdagsrelatert innhold i sosiale medier, men på den andre enden er det også et medium der mye informativt og lærerikt deles. Innholdet vil derfor være forskjellig avhengig av hvilke spesifikke målgrupper man har. Westerman, Spence & Heide (2014, p. 171) deler mye av de samme tankene og nevner at folk bruker disse mediene for å hente informasjon, dele historier og diskutere bekymringer gjennom deltakelse i det digitale rommet.

1.2 Økonomisk globalisering og klimagassutslipp

Ifølge Lawlor (2008, p. 4) er globalisering et vidt konsept som kan være utfordrende å definere. Isachsen (2015, p. 21) tar for seg hvordan begrepet har ulike definisjoner og nevner blant annet at det handler om en prosess og noe som endres over tid. På en annen side er det også snakk om friheten og muligheten til individer og bedrifter til å samarbeide økonomisk med andre mennesker i verden. En forklaring som går videre på dette er Pascal Merrer (Isachsen, 2015, p. 26) sine tanker om at globalisering består av tre elementer som internasjonal handel, kapital og mennesker som er i bevegelse på tvers av landegrenser. Likevel mener Faulconbridge & Beaverstock (2008, p. 340) at globalisering ikke bare handler om økonomi og handel, men at det i tillegg er noe som påvirker alle deler av livet, både det kulturelle og politiske.

Globaliseringen bidrar til at verden blir mindre, både i tid og avstand (Isachsen, 2015, p. 21). Lawlor (2008, p. 7) belyser det samme og forklarer at ideen om tid og sted har blitt komprimert som følge av globaliseringen. Distansen mellom ulike land er ikke lenger en hindring, da kommunikasjonen kan foregå gjennom internettet. Faulconbridge & Beaverstock (2008, p. 332) erkjenner også disse tankene og nevner at man må forstå konseptet av tid, sted og rom og hvordan globalisering påvirker det moderne verdenssamfunnet. Det lokale vil

henge sammen med det globale, og endringer på et lokalt nivå kan derfor også påvirke forholdene et annet sted i verden.

Isachsen (2015, p. 21) forteller at den gjensidige avhengigheten vi har til hverandre øker, på både godt og vondt. Vi deler alle samme klode og klimaendringer kjenner derfor ingen landegrenser. Funksjonell integrasjon er et begrep Sæther (2017, p. 74) nevner når det er snakk om hvordan ulike aktører i det internasjonale markedet er avhengige av hverandre. En artikkel fra NHO (Hovedorganisasjon, 2018) går videre inn på dette og forklarer hvordan handelsveksten har vært drevet av oppbygningen av globale verdikjeder. I disse verdikjedene er alle aktørene i et samspill der man er avhengig av å levere sin del av arbeidet. Som et eksempel blir det trukket frem hvordan ulike komponenter for en bil er produsert i flere land. Det kan minnes om begrepet til Durkheim om organisk solidaritet som omhandler hvordan det moderne samfunnet er avhengig av hverandre fordi vi har spesialisert oss innenfor hvert vårt felt (Beck, 2007, p. 249).

På bakgrunn av denne globale verdikjeden og avhengigheten, så kan vi også snakke om dobbel eksponering. Selboe (2017, p. 308) forklarer dette som et samspill og gjensidig påvirkning mellom globalisering og klimaendringer. Begrepet er brukt for å beskrive hvordan mennesker og områder utsettes for to parallellere prosesser samtidig, og hvordan globalisering og klimaendringer er med å forsterke hverandre. Et eksempel som blir trukket frem er hvordan isen kan smelte som følge av høyere temperatur og dermed danne nye kortere ruter for containerskip å frakte sine varer, noe som resulterer i større utslipp og forsterket global oppvarming. Selboe (2017, p. 308) ser videre på dette begrepet og ser en sammenkobling mellom mennesker, globalisering og klimaendringer. Derfor nevnes det også hvordan omfanget av utslipp vil være påvirket av økonomiske og politiske interesser.

Noe som har muliggjort veksten vi har sett i den globale økonomien er utviklingen av informasjons og kommunikasjonsteknologi. Faulconbridge & Beaverstock (2008, p. 334) forteller at oppfinnelser som telefon og internett har bidratt til økt økonomisk aktivitet verden rundt. Samtidig har også utviklingen av internett koblet menneskene nærmere hverandre. «(...) *with the world wide web individuals were now more than ever able to post their own digital content for anyone across the globe to see*” (Lawlor, 2008, p. 15). Sosiale medier på sin side har hatt sin innflytelse på økonomien gjennom å konstant eksponere hverandre for produkter. Ifølge Selboe (2017, p. 305) er det en sammenheng mellom veksten i økonomien og

klimagassutslipp. Som et eksempel blir det trukket frem hvordan vi har vært vitne til en historisk vekst i økonomien etter 1700 tallet, og samtidig opplevd store utslipp av klimagasser. Selv om dette problemet er identifisert, så er det likevel krevende å redusere bruken av fossile energikilder. Selboe (2017, p. 311) nevner hvordan det er store interesser i å opprettholde olje og gass industrien, da dette er en milliardindustri. Som nevnt tidligere henger økonomien også sammen med politikken, og samspillet mellom disse vil derfor være viktig for å løse utfordringer knyttet til klima.

2. Teoretisk rammeverk

I dette kapittelet skal vi se nærmere på betydningen av klimakrisen og hvordan bærekraftig utvikling er et tema som er krevende å forholde seg til. Siden kommunikasjon om klimaendringer er nødvendig for å spre bevissthet om temaet, så vil jeg også gå inn på hvordan retorikk blir brukt for å overbevise. Videre vil det handle om ulike tolkninger innenfor medborgerskapsbegrepet, da vi som bor i det lokale og globale samfunnet er nødt til å handle for å gjøre noe med klimakrisen. Dette forutsetter også at skolen på sin side bidrar til å fremme handlingskompetanse og kunnskap om temaet hos elevene. Avslutningsvis vil jeg derfor gå inn på hvordan tverrfaglighet og emosjoner i bærekraftdidaktikken kan gi en større forståelse og dermed skape lysten til å handle.

2.1 Klimakrisen

Rapporten til IPCC (Pathak et al., 2022, p. 56) viser til at økningen av menneskelig aktivitet etter den industrielle revolusjonen har bidratt til mer konsentrasjon av klimagasser i atmosfæren. Kvamme & Sæther (2019, p. 20) beskriver også tiårene etter andre verdenskrig som «den store akselerasjonen». Den sterke økonomiske veksten har bidratt til at mer enn tre fjerdedeler av det totale menneskelige utslippet av CO₂ har skjedd i løpet av de siste tiårene, og ettersom vekstøkonomier som Kina og India åpnet sine markeder (Selboe et al., 2017, p. 310) har det også hatt en innvirkning på utslippene. Dette har skapt konsekvenser for det globale verdenssamfunnet.

2.1.1 Konsekvensene av klimaendringer

Klimaforsker Bjørn Samset (2021, p. 23) hevder at vi kjenner klimaendringene og påvirkningen disse endringene har på oss ganske godt. Videre forteller Samset (2021, p. 127) at i de fleste tilfeller vil man først nevne de biofysiske endringene som høyere temperatur og økt havnivå, men at konsekvensene er langt flere. Det kan også gi endringer på et mer hverdagsrelatert nivå og kan eksempelvis føre til at man får ha med seg mindre bagasje på fly. Når det er sagt så er sårbarheten ganske lav da vi kan tåle at kofferten kommer i neste fly. Det som derimot er en trussel er påvirkningen den har på mat og sikkerhet (Samset, 2021, p. 30). Ifølge Samset (2021, p. 134) kan matsjokk oppstå som følge av at avlinger går tapt og dyr dør over større regioner, da dette er noe vi allerede ser i sentrale deler i Afrika og Sør-Amerika. Klimaendringer kan derfor forårsake sult og matmangel. Om dette skjer flere steder vil det trenge store internasjonale hjelpeprogram for å unngå sultkatastrofe.

Olsen (2018, p. 1) hevder at dyr og planter ikke bare påvirkes av økt temperatur i seg selv. Mange arter påvirkes også av indirekte effekter via andre arter. Et eksempel som blir trukket frem er hvordan en liten oppvarming i fjellet kan føre til økt vekst av planter på bekostning av de minste, som moser og lav. Dette vil få konsekvenser for reinsdyr som lever av lav om vinteren, samtidig påvirkes reinen også direkte av den høye temperaturen. Aamaas (2018, p. 36) forteller hvordan arter og økosystemer i fjellet er svært følsomme for klimaendringer. Ved store endringer vil det ikke være et passende naturlig habitat for dyrene, noe som kan føre til utryddelse. Olsen (2018, p. 1) ser derfor denne sammenhengen mellom plantearter og dyrearter og hvordan det hele er i ett nettverk som indirekte har en innvirkning på hverandre.

Andre konsekvenser kan være infrastrukturen vår. Aamaas (2018, p. 13) sin rapport gir en oversikt over kunnskap om konsekvensene av klimaendringer i Norge. Rapporten (Aamaas et al., 2018, p. 39) går blant annet inn på hvordan slitasje på infrastruktur kan forventes å øke med endringene i klima. Dersom det blir for kaldt i allerede nord-liggende land så kan det gi økt fare for frostsprengning og dermed gi slitasje på banenettet. Bygninger kan også være sårbare for mer nedbør og ekstremvær. Et fuktigere klima over lang tid kan blant annet føre til fuktskader på bygninger. Folkehelseinstituttet referert i Aamaas (2018, p. 32) forklarer at fuktproblemer innendørs kan gi økt risiko for allergier og luftveislidelser. Nazaroff (2013, p. 3) erkjenner også et slikt problem, men forteller at konsekvensene vil variere avhengig av hvilken type bygning det er snakk om. Samset (2021, p. 120) påpeker også at dagens avløpsrør som er noen tiår gamle ikke klarer å ta unna mye vannmengder dersom det oppstår ekstremregn, dette kan bidra til oversvømte kjellere og fuktskader på hus. Samtidig er også ekstremregn noe som kan føre til flom eller jordras dersom utsatt grunn er fuktig og regnskylllet legger mye vekt på et område.

En konsekvens som blir snakket lite om er risikoen for helseskader. Aamaas (2018, p. 30) hevder at klimaendringer kan endre helseforholdene ved at det kan påvirke til større eksponering for virus, bakterier og miljøgifter. Denne bekymringen er også noe som har vært i rampelyset i 2022 da det ifølge Washington Post (Birnbaum & Francis, 2022) ble funnet en ny type virus i Sibir som er 48 000 år gammel og fortsatt er til en viss grad smittsomt. Bloomberg (Cortez, 2022) nevner at viruset ble oppdaget som følge av tining av permafrost. Videre forklarer Aamaas (2018, p. 31) hvordan noen infeksjonssykdommer også kan bli mer vanlige ved at smittebærere som mygg og flått får bedre levevilkår når klimaet endrer seg. Andre risiko som luftforurensning ved varmere temperatur bidrar også til at svevestøv går

rundt. Slike partikler kan være dødelig dersom man har en svekket helsetilstand. Ifølge FHI (Folkehelseinstituttet, 2017) er eksponering for svevestøv en av de viktigste miljøårsakene for tidlig død. En varmere temperatur utenfor den optimale sonen vil også kunne gi alvorlige helseskader for gamle og syke personer (Aamaas et al., 2018, p. 31). Denne sonen vil variere på bakgrunn av forskjellig klima og region, slik som hvordan konsekvensene av hetebølge ikke vil gi like store konsekvenser i Norge fordi landet ligger så langt nord. Thorpe & Figge (2018, p. 56) forklarer hvordan det vil være «vinnere» og «tapere» når konsekvensene av klimaendringer inntreffer, som følge av at landene har ulikt utgangspunkt og kapasitet til å håndtere problemene. Selboe (2017, p. 309) belyser det samme og forklarer at det vil variere ut ifra hvordan systemer og institusjoner er bygget innad landet.

2.1.2 Kode Rød for menneskeheten?

I 2021 kom FN med en dystre klimarapport. Overskriften var «Kode rød for menneskeheten» (Leigland, 2021). Det er et faktum at temperaturen stiger, og at bevisene er uomtvistelige. Likevel mener klimaforsker Samset (2021, p. 20) at alt ikke er mørkt. Problemene vi står overfor er reelle og det kan bli svært dramatisk dersom vi ikke handler. Klimaendringene har kommet for å bli, og dette er noe som allerede merkes verden rundt. Likevel er det ikke for sent å gjøre noe med situasjonen. Det er allerede store fremskritt som blir gjort når det kommer til teknologi og innovasjon. I tillegg er det også mye økonomisk støtte i form av subsidier til å møte klimakrisen. Blant annet har USA i 2022 vedtatt den største fornybarpakken i landets historie kalt «The Inflation Reduction Act» (House, 2022). Ifølge demokratene (Democrats, 2022) gir denne pakken 369 milliarder dollar til å møte klimaendringene, og mye av pengene går til satsninger innenfor el-batteri og solindustri. Emilio La Rovere, en brasiliansk professor innenfor energi (Hulme, 2020, p. 4) er også optimistisk når det kommer til hva som kan bli oppnådd med teknologien, og konkluderer med at det ikke er for sent å gjøre noe med klimaendringene. Historien tar ikke slutt, fremtiden er ikke forhåndsbestemt og det er heller aldri for sent å gjøre det rette.

Ifølge Samset (2021, p. 309) har jorden naturlige svingninger, og små forandringer er innenfor normalen. Videre belyses det hvordan planeten og naturen vil klare seg med et redusert biologisk mangfold en tid fremover (Samset, 2021, p. 134). Det er ikke dommedag for samfunnet selv om klimaendringene er alvorlige. Det er heller ikke slik at dersom oppvarmingen overstiger 2 grader er det over og ut for menneskeheten. Siden naturen går sin gang så vil nye dyrkbar jord kunne oppstå selv om dagens dyrkbare steder forsvinner. Samset

(2021, p. 133) forteller også at et varmere klima vil i noen steder bety bedre forhold for landbruk. Det kan oppstå tidligere vår, lengre sommer og mer nedbør. Olesen & Bindi (2002, p. 239) erkjenner de samme tankene og hevder at i nordlige deler vil klimaforandringer gi et bedre grunnlag for at nye avlinger og arter skal kunne vokse.

Samset (2021, p. 135) sier også at katastrofene som alle snakker om er en worst case scenario. Det er kanskje noe som ikke vil skje med det første. Men det er en risiko for det, noe som vi må ta på alvor. Lyspunktet ligger i at vi kan gjøre noe med det. Vi har kunnskap og forståelse for mange av problemene vi står overfor. Det er noe som er menneskeskapt og vil derfor også være mulig å løse. Hulme (2020, p. 2) forteller at overskrifter om at vi må handle nå og at det blir for sent dersom vi ikke gjør det, ikke er rettferdig i forhold til det vi vitenskapelig vet om klimaendringer. Videre utdypes det at en del av det som går rundt om klimaendringer er basert på sannsynlighetsprognoser, og at fremtiden av global oppvarming har en rekke mulige verdier som vi enda ikke vet.

2.1.3 Spenninger innenfor bærekraftig utvikling

FN (2021) forklarer at bærekraftig utvikling er en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov.

Vektleggingen i denne definisjonen er rettet mot to deler. Først og fremst handler det om å løfte de som ikke har så mye slik at de kan få dekket sine grunnleggende behov. Deretter er fokuset rettet mot at det finnes grenser på hvor mye vi kan få utnytte naturen i dag, uten at det går utover hva naturen kan levere av ressurser i framtiden. En slik definisjon anerkjenner at vi bare har en klode med begrensede ressurser, og at det er vår felles interesse å ta vare på kloden. Dette må ses i sammenheng med at verden må jobbe på tre områder, der klima og miljø er en av dem, samtidig som økonomi og sosiale forhold.

FN sin definisjon bygger på rapporten til Brundtland-kommisjonen (1987). Vaagen & Csernai (2018, p. 68) nevner at begrepet bærekraftig utvikling er vagt og at mye av fokuset er på uheldige sider ved vår livsform og bruk av energi og naturressurser. De setter derfor spørsmål ved hvordan vi mennesker med økende levestandard, med begrensede ressurser og et begrenset territorium kan møte behovene til en voksende befolkning. Noe som kommer frem i artikkelen er derimot hvordan de er optimistiske på hvordan bærekraftig utvikling kan opprettholdes basert på videreføring av den teknologien vi kjenner til. Vaagen & Csernai (2018, p. 68) stiller seg også kritisk til definisjonen til Brundtland-kommisjonen da det ikke

forklarer hva behovene til framtidig generasjon er. Dette er komplekst da vi ikke vet om de fremtidige behovene vil være det samme som de foregående generasjonene eller noe helt annet. Langhelle (2020, p. 149) nevner også at rapporten er kritisert for å være utydelig. Spørsmålene som ligger til grunn gjelder hvordan rapporten ikke formulerer hva som kreves for å realisere en bærekraftig utvikling. Andre deler av kritikken er rettet mot vektleggingen av en sterk økonomisk vekst, samtidig som det er sosialt og miljømessig bærekraftig. Videre hevdes det at en slik oppskrift kan bidra til å skape mer miljøproblemer, og vil derfor virke mot sin hensikt. På bakgrunn av at begrepet er så åpent vil det derfor også tolkes i mange retninger (Langhelle, 2020, p. 142).

Bærekraftig utvikling forutsetter at problemer som klimaendringer må møtes med omstilling. Ifølge O'Brien (2017, p. 347) er vi nødt til å ikke bare stoppe utslippene, men også tilpasse oss og møte endringene. Noen utfordringer som dermed ligger i debatten om omstilling er nemlig hva som skal endres og hvordan det skal gjøres. I tillegg vil det være spenninger tilknyttet hvilke omstillingsdiskurser man skal gå ut ifra. Dryzek referert i O'Brien (2017, p. 351) nevner den reformistiske diskursen som en diskurs som vektlegger synet på å bevare det systemet man har og finne svar på problemstillingene innenfor de strukturelle rammene som allerede eksisterer. Innenfor denne diskursen kan strategier som miljøskatt og karbonprising være foretrukket for å bidra til å senke utslippene da dette ikke går utover systemet på en omfattende måte. Ifølge Mol & Spaargaren (2000, p. 35) er økologisk modernisering innenfor en slik diskurs da dette perspektivet ikke setter miljøspørsmål som en udiskutert prioritering over andre mål i samfunnet. Det grunnleggende premisset for økologisk modernisering er bevegelsen av økologiske interesser i det frie markedet innenfor det etablerte systemet. I denne teorien blir økonomiske prosesser for produksjon og forbruk analysert og utformet fra et økologisk synspunkt, noe som gir en utbredelse av miljøstyringssystemer der innføringen av miljøgoder skal motivere bedrifter til å oppnå mer bærekraftighet (Mol, 2002, pp. 93-94). Den teknokratiske tilnærmingen til miljøproblemer er også noe som har en reformerende karakter da den ifølge O'Brien (2017, p. 353) prioriterer teknologieffektivisering innenfor de eksisterende politiske og økonomiske rammene. Gjennom innovasjon og teknologi skal målet være en mer effektiv bruk av energi og ressurser. Likevel er dette noe som kan være krevende da naturressurser som vind og solenergi er uregelmessige (Vaagen & Csernai, 2018, p. 72). Disse energiene kan ikke bli styrt til å følge endringer i etterspørselen. En annen utfordring er også knyttet til hvordan de fornybare prosjektene skal finansieres. Ifølge EU kommisjonens rapport kalt «Financing a Sustainable European Economy» så trenger Europa de neste 20

årene 180 milliarder euro ekstra i året (Thimann, 2017, p. 2). Det blir et spørsmål om hvordan EU-landene skal skaffe nok kapital til dette. Spesielt når sektorer som olje og gass også er de energikildene som bringer inn mye penger til den globale økonomien (White, 2022).

En svakhet ved den teknokratiske reformtilnærmingen er at de ikke gjør noe med de underliggende årsakene til miljøødeleggelser (O'Brien, 2017, p. 354). For å møte dette, krever det en systemendring. Den radikale omstillingsdiskursen setter heller spørsmålstegn ved behovet for økonomisk vekst og maktfordelingen i samfunnet (O'Brien, 2017, p. 351). Dette synspunktet utfordrer premisene og grunnlaget for den politiske økonomien, og vektlegger endringer både hos mennesker og i politikken, noe som vil bety at systemet og rammene må endres for å imøtekomme miljøutfordringene. De som fokuserer på en slik løsning innenfor bærekraftig utvikling mener at reformistiske tilnærminger ikke er nok. En rapport fra havforskningsinstituttet (Sivle et al., 2022, p. 65) hevder blant annet hvordan vindkraftanlegg på havet er en mer miljøvennlig produksjonsform, men at det samtidig går utover det marine miljø og bidrar til støy i økosystemet. Til tross for hvilke kompromisser bærekraftig utvikling impliserer, er det likevel ikke slik at alt er mulig å løse (Langhelle, 2020, p. 144). Siden utviklingen skal være bærekraftig vil det bety at noe må utelukkes, samtidig som man åpner opp for noe annet. Dette gjør problemstillingen krevende. Springnett & Redclif referert i Langhelle (2020, p. 148) mener derfor at løsningen på bærekraftig utvikling ligger for mye på det teknologiske og økonomiske. De ønsker heller at fokuset skal være på mennesker og hvordan man lever innenfor de grensene miljøet setter. O'Brien (2017, p. 352) forteller at den radikale diskursen inkluderer mange forskjellige samfunnsvisjoner der noen legger mye vekt på individet og mener at holdnings- og livsstilsendringer må til, og andre mer på sosial rettferdighet og opphevelsen av de skillene man har, noe som forutsetter en endring i systemet. I de radikale løsningsforslagene er også ideen om degrowth fremtredende da det går ut på å redusere materiell produksjon, ressurser og forbruk for å få ned energietterspørselen og dermed hjelpe med å oppnå en mer komfortabel overgang til renere energikilder (Hickel, 2020, p. 1106). En slik ide kan også diskuteres ut ifra om det gjelder nasjoner med høye eller lave inntekter (Hickel, 2020, p. 1109).

2.2 Kommunikasjon om klimaendringer

Temaet om klimaendringer er ofte beskrevet med et dystopisk utgangspunkt som vektlegger de mulige katastrofale konsekvensene. Ojala referert i Kielland (2021, p. 3) mener at håp knyttet til klimakrisen er en viktig opplevelse som kan motivere til handling. Samtidig kan håp også føre til fornektelse av alvorligheten av klimaendringene. Balansegangen mellom dystopi og håp er en utfordring, noe som gjør klimakommunikasjonen krevende. Retorikken på sin side kan derfor bidra til å se nærmere på hvordan overbevisning skjer i kommunikasjon, og hvilke virkemidler som benyttes for å fremme et budskap. Aristoteles forteller den klassiske retorikken som evnen til i enhver sak å se hvilke muligheter vi har til å overtale (2006, p. 27). Ifølge Kjeldsen (2019, p. 15) er det å overbevise og påvirke hverandre noe vi utfører hele tiden i hverdagen. Videre forteller Kjeldsen (2019, p. 18) hvordan 20. århundrets teknologi har åpnet dører for mange nye kanaler og måter å kommunisere på. Med dette i bakhodet så gjelder det å ikke bare studere verbale ytringer, men også ikke verbale. Clark (2010, pp. 27-28) forklarer hvordan en ny tid av digital retorikk er tilstede der individer konstruerer og ytrer sine meninger på nettet. I denne delen av oppgaven vil jeg derfor fokusere på kunsten om å overbevise gjennom kommunikasjon, der etos, patos og logos vil være sentrale.

2.2.1 Etos

Kjeldsen (2019, p. 116) hevder at retorikken også handler om sannsynlighet. I de fleste tilfeller kan vi ikke vite noe med sikkerhet, og da blir talerens karakter avgjørende. Det er her etosen spiller inn. Når vi ikke vet med sikkerhet, er vi nødt til å stole på den som taler. Derfor vil troverdigheten spille en sentral rolle i arbeidet med å overbevise den andre. Siden talerens karaktertrekk og personlige kvaliteter er viktig, så mener Kjeldsen (2019, p. 116) at den som informerer bør være velinformert om temaet. I tillegg kan det å fremstå som autentisk og ekte også bidra til å styrke påliteligheten (Kjeldsen, 2019, p. 123).

Etosen er viktig for å få folk til å lytte og det er også avgjørende for å overbevise dem (Kjeldsen, 2019, p. 118). Det sies at vi ikke bare vurderer hva som blir sagt, men også hvem som sier. Troverdigheten til den som informerer har en avgjørende betydning for tekstens mulighet til å overbevise. En studie fra 1951 av Carl I. Hovland og Walter Weiss (1951) forsøkte å finne ut i hvilken grad en tekst kunne overtale basert på hvem avsenderen var. To representative grupper fikk utdelt samme artikkel som handlet om hvorvidt det var mulig å bygge en atomdreven ubåt. Gruppene fikk oppgitt to ulike kilder til artikkelen, der den ene

skulle være fra den kjente fysikeren J. Robert Openheimer og den andre fra den russiske avisen Pravda. Resultatet viste at 36% hadde tiltro til artikkelen fra Openheimer, kontra 0% for Pravda (Hovland & Weiss, 1951, p. 643).

Noe som er med på å skape etosen er de uttrykkene og formuleringene en avsender benytter (Kjeldsen, 2019, p. 131). Troverdigheten som kommer frem vil være konstruert gjennom de argumentene man velger og synspunktene man tar. Kjeldsen (2019, p. 235) nevner at menneskers språkbruk er avslørende for hvilke motiver som ligger bak en handling. Avsender må derfor tenke seg godt om rundt de ordene som blir brukt i argumentene sine. Det er ved beskrivelsen og fremleggelsen av en situasjon at andre kan tolke dine ord og hvilke motiver som ligger bak handlingen i den gitte situasjonen. I retorisk kommunikasjon kan etos også være viktig for å få støtte til en bestemt sak. Den saksorienterte etosen handler om hvordan avsenderen er opptatt av å overbevise noen andre om hva som er «riktig» i en bestemt posisjon (Kjeldsen, 2019, p. 124). Ved å styrke sin troverdighet gir det muligheter for å påvirke andres holdninger og dermed tilslutningen til en bestemt sak. Noe som derimot kan øke denne troverdigheten er ifølge Kjeldsen (2019, p. 13) bruken av kilder i argumentene sine.

2.2.2 Patos

Kjeldsen (2019, p. 306) nevner at dersom man har et ønske om å overtale noen må man kjenne til menneskets vesen og følelser. Det henvises til Aristoteles sine tanker om at det er følelser som påvirker folk til å endre meninger og ta forskjellige avgjørelser. Vi dømmer noe basert på hvordan vi føler oss, enten det er glede eller sinne. Higgins & Walker (2012, p. 198) går videre inn på dette og forklarer at begrepet patos refererer til publikums følelser og hvordan man er avhengig av å spille på emosjoner for å få en overbevisende effekt når man overbeviser. Ifølge Kjeldsen (2019, p. 306) må den som overbeviser forstå hva følelsene betyr og grunner til at disse følelsene fremkalles. Som et eksempel blir det trukket frem hvordan frykt assosieres med noe som gir uro og ubehag. Vi frykter det som har makt til å forårsake ødeleggelse og smerte. Siden frykt er forbundet med noe smertefullt som vil skje, så finner vi frykt hos mennesker som føler at en umiddelbar fare truer. For å føle denne frykten, så hevdes det at vi også må føle en smule håp om at det er mulig å slippe unna, fordi en person som har gitt opp føler dermed heller ingen frykt.

Videre belyser Kjeldsen (2019, p. 307) at man ikke bare må vite om menneskelige følelser for å overtale, men også ha kjennskap til menneskelige karakteregenskaper. En ung person er mer følelsesbetont og impulsiv, noe som derfor vil være et lettere offer for inntrykk av ulike emosjoner. De har mer tillit til mennesker og verden rundt seg, fordi de ikke har levd lenge nok til å bli bedratt. Håp er også noe unge mennesker har mye av, da de ikke har opplevd nok nederlag. De eldre er av den motsatte karakter. Kjeldsen (2019, p. 307) forteller at deres livserfaringer har gjort dem mer skeptiske og fryktsomme. De holder fast på det de føler er trygt, fordi de vet av erfaring hvor krevende det er å oppnå noe, og hvor lett det er å miste det. Når det kommer til middelaldrende, så befinner de seg midt imellom disse to karakteregenskapene. Menneskers livsbetingelser har også en innvirkning på hvordan følelser trenger seg inn. Det er gjennom medgangen og motgangen i livet at personer har ulike betingelser. Folk som lever et godt liv, ønsker naturligvis mer av det samme og vil derfor påvirkes dersom deres goder står i fare. En omstendighet som Kjeldsen (2019, p. 308) mener er vesentlig for graden av følelsesinntrykk som oppleves, er hvorvidt det som skjer er tett på oss selv eller om det er en nærhet til personene det gjelder.

Følelser er ofte noe som kan uttrykkes gjennom bilder og det visuelle. Kjeldsen (2019, p. 267) påpeker at det visuelle kan bringe frem emosjoner, og at det er et effektivt redskap for å påvirke. Bilder har en måte å fremkalle følelser på ved å vise nøyaktig de uttrykkene et motiv har. Ved å vise mennesker og situasjoner kan det oppstå former for emosjonell identifikasjon. Likevel kan dette være krevende da mennesker er forskjellige. Kjeldsen (2019, p. 315) tar opp hvordan menneskers kulturelle bakgrunn gir ulike forutsetninger for å ta imot bestemte former for retorikk. Vi har tendenser til å se verden fra vår egen kultur. På grunn av denne etnosentrismen så kan det være krevende når vi forsøker å overbevise mennesker fra andre kulturer.

2.2.3 Logos

Higgins & Walker (2012, p. 198) hevder at begrepet logos understreker logikk og appellen til fornuft. I logikken er syllogismen nødvendig for å få til logiske slutninger som er entydig og udiskutabelt. Kjeldsen (2019, p. 170) forklarer syllogismen som en slutning som består av tre utsagn, og der siste utsagnet er avhengig av de to første. Som et eksempel trekkes det frem hvordan alle mennesker er dødelige.

Premiss 1 – Alle mennesker er dødelige

Premiss 2 – Konger er mennesker

Konklusjon – Konger er dødelige

På bakgrunn av eksempelet vil Kjeldsen (2019, p. 170) derfor si at konklusjonen er en logisk konsekvens av premissene. Dersom en erkjenner de to første setningene blir man tvunget til å godta den siste. Det krever at begge premissene er sanne for at slutningen skal være holdbart. Logikken arbeider på den måten med slike logiske regler og former. Higgins & Walker (2012, p. 198) sier derimot at logos ikke bare er rasjonalitet, men også noe som er mer sanselig, og vil derfor ikke stille krav til slike logiske regler for å overtale. Det viktige i et retorisk argument er ikke om argumentet er logisk, men om de er overbevisende for motparten.

Kjeldsen (2019, p. 172) sier at den retoriske argumentasjonen forsøker å få til en enighet mellom begge parter i prosessen med å overbevise. Den skiller seg fra den logiske argumentasjonen ved at en påstand kan virke logisk, og at det er mottakeren som bestemmer hvor vellykket argumentasjonen er. I den klassiske logikken er det logiske slutninger der mottakeren ikke har rom for å komme med innvendinger da konklusjonen er opplagt. Når vi derimot diskuterer og argumenterer i hverdagen er ikke dette alltid gjennom slike logiske slutninger. Vi kommer frem til en konklusjon på bakgrunn av antagelser og sannsynlighet. Logos vil da bære preg av en slik form for retorisk syllogisme. Kjeldsen (2019, p. 173) forklarer dette som en forskjell fra den logiske syllogismen ved at premissene ikke er sanne eller falske, men heller sannsynlige, og at det holder at kun noen av premissene er sanne. Chaim Perelman referert i Bolduc & Frank (2010, pp. 313-314) adresserer også hvordan logikken i retorikken kjennetegnes ved at argumentasjonen pågår på en uformell måte som ikke følger logikkens regler. Den sannsynlige konklusjonen som kommer frem må bli begrunnet av sannsynlige premisser, de trenger ikke nødvendigvis være sanne, men må fremstilles på en måte som er sannsynlig nok til at motparten blir overbevist. Til syvende og sist er det mottakerens oppslutning man er avhengig av for at et argument skal være overbevisende (Bolduc & Frank, 2010, p. 334).

2.3 Medborgerskap

Breivega (2019, p. 24) sier det er sterke berøringspunkter mellom medborgerskap og bærekraft, da politiske handlinger fra innbyggere spiller en rolle i utviklingen. En viktig del av medborgerskap er ifølge Stokke & Gleiss (2017, p. 181) muligheten til å ytre seg, og det er ideen om en offentlig samtale som også er et grunnelement i demokratiet (Ødegård & Svagård, 2018, p. 33). Eksempelvis kan vi se hvordan interesseorganisasjoner benytter sosiale medier til å ytre sine saker (Beyer & Johnsen, 2018, p. 245), noe som også resulterer i at de utøver deres medborgerskap i det digitale offentlige rommet (Eimhjellen & Ljunggren, 2017, p. 82).

Når det kommer til begrepet medborgerskap er det ulike meninger tilknyttet hva det vil si å være en medborger. Ifølge Sæther (2022, p. 198) er begrepet i kontinuerlig forandring og under debatt da spørsmål om fellesskap og fordeling av plikter og rettigheter er politiske. Likevel forteller Lenz & Andersen (2020) at alle definisjonene baserer seg på en ide om at man er en del av et fellesskap og har mulighet til å ytre sine meninger. Begrepet er også knyttet til identitet, siden det uttrykker medlemskap i et politisk fellesskap. Stokke & Gleiss (2017, p. 180) belyser dette ved å fortelle at identitetspolitikken er nært knyttet til spørsmål om medborgerskap for ulike grupper. Gruppeidentitet bygger på likheter blant individene innad en gruppe, samtidig som de definerer seg annerledes enn de utenfor. Dette kan gi grunnlag for at enkelte sosiale grupper ønsker å fremme deres interesser og dermed utøver aktivt medborgerskap.

Det settes også spørsmål ved hva slags forutsetninger som kreves for å være en medborger. Stray referert i Lenz & Andersen (2020) beskriver dette og skiller mellom status og rolle. Statusen omhandler de formelle rettighetene som et statsborgerskap medfører. Rollen derimot handler mer om deltakelse i uformelle politiske prosesser. Likevel er begrepet mer komplekst enn det. Stokke & Gleiss (2017, p. 182) går inn på hvordan politikken omkring medborgerskap ikke lenger er begrenset til en nasjonalstat, men går på tvers av ulike territorier. Som et eksempel blir det trukket frem hvordan borgere innenfor EU kan stemme på både lokale, nasjonale og overnasjonale nivåer da de har rettigheter som går på tvers av landegrensene.

Westheimer & Kahne (2004, p. 239) setter spørsmål ved hva slags medborger samfunnet trenger for å støtte et effektivt demokratisk fellesskap, og forteller at ulike valg man tar også

får konsekvenser for den medborgeren man blir. I lys av Westheimer & Kahne samtidig Ferrer (2019, p. 17) sine tolkninger av deres bidrag, så vil jeg trekke frem tre forståelser av medborgerskapsbegrepet. Den deltakende, den rettferdighetsorienterte og den personlig ansvarlige medborger.

2.3.1 Den personlig ansvarlige medborger

Ifølge Ferrer (2019, p. 17) kan den personlige ansvarlige medborgeren forstås som systemlydig. Westheimer & Kahne (2004, p. 241) beskriver denne medborgeren som et individ som evner å opptre ansvarlig innenfor rammene av de fellesskap han eller hun er en del av. Som et eksempel trekkes det frem hvordan denne medborgeren plukker opp søppel etter seg da de ikke vil forsøple, eller hvordan de resirkulerer og gjenvinner for å forebygge miljøbelastning, og dermed være mer bærekraftig. Det er en innbygger som følger lovene og reglene i samfunnet, og som er åpen for å drive med veldedig arbeid for å hjelpe de som ikke har så mye.

Typiske karaktertrekk som kommer frem hos en slik medborger er ærlighet, selvdisiplin og hardt arbeid. Videre opplyses det at danningen av en personlig ansvarlig medborger krever at man lærer bort om gode verdier som å behandle andre med respekt, ta hensyn til andres følelser og følge den gylne regelen, som går ut på å behandle andre slik som man selv vil bli behandlet. Gjennom engasjement i frivillige aktiviteter ønsker man å utvikle medfølelse hos de enkelte, og samtidig bidra til at de tilnærmer seg egenskaper som er til hjelp for å løse problemer i samfunnet (Westheimer & Kahne, 2003, p. 52).

2.3.2 Den deltakende medborger

Denne type medborger er en som streber etter å finne løsninger på sosiale utfordringer innenfor et etablert system (Ferrer et al., 2019, p. 17). Det er en aktiv medborger som er mer kollektivt orientert, og som har vilje til å delta i fellesskapsorienterte tiltak. Westheimer & Kahne (2004, p. 242) hevder at læring som skal danne en slik medborger fokuserer på systemer. Det skal være en innbygger som har kunnskap om hvordan myndighetene og andre institusjoner i samfunnet fungerer, og i tillegg forstå viktigheten av å delta i organisert arbeid for å løfte frem de som sliter i samfunnet. Som et eksempel trekkes det frem hvordan denne medborgeren kan finne på å samle inn mat til fattige.

Noen viktige egenskaper hos den deltakende medborgeren er evnen til å tenke kritisk, planlegge møter og drive et kollektivt arbeid (Westheimer & Kahne, 2003, p. 53). Det er gjennom samarbeid og samfunnsdeltakelse at man har anledningen til å forstå de mulighetene en person har for å møte og bekjempe enkelte samfunnsproblemer. En medborger som vektlegger samfunnsarbeid vil kunne utvikle felles forståelse med andre likesinnede, og dermed også kollektive forpliktelser i arbeidet med å finne løsninger på samfunnsproblemer.

2.3.3 Den rettferdighetsorienterte medborger

Kritisk tenkning er en forutsetning for deltakelse, men det er også noe som en trenger for å undersøke de maktstrukturene som eksisterer i et samfunn (Ferrer et al., 2019, p. 17). En rettferdighetsorientert medborger vektlegger systemkritikk og evne til å skape endring. Westheimer & Kahne (2004, p. 242) beskriver en slik medborger som en person som søker sosial rettferdighet, og evner å analysere og stille spørsmål ved de sosiale, økonomiske og politiske kreftene i samfunnet, og hvordan disse virker sammen. Fokuset til denne medborgeren er også orientert mot kollektivt arbeid for å møte samfunnsproblemer.

For å danne en slik medborger må fokuset være på å tenke kritisk, og i tillegg forstå hvordan sosiale bevegelser kan bidra til systemforandring (Westheimer & Kahne, 2003, p. 54). På den andre siden sikter man seg ikke på å implementere et sett med mål om hvordan strukturen i samfunnet skal være, men heller reflektere rundt maktstrukturene. En rettferdighetsorientert innbygger er bekymret for at selv om man er engasjert i sosiale utfordringer, så er ikke fokuset på roten av problemet. I stedet for å fokusere på organisering av tiltak for å støtte de i nød, stiller den rettferdighetsorienterte medborgeren heller spørsmål ved hvorfor folk er fattige. Gjennom slik tenkning ønsker denne medborgeren å oppnå kollektive strategier for å bekjempe urettferdighet, og adressere roten til problemer.

2.4 Økologisk medborgerskap

Ifølge Sæther (2017, p. 219) er begrepet økologisk medborgerskap i likhet med miljømedborgerskap de vanligste begrepene for å snakke om fellesskap i forbindelse med klima- og miljøspørsmål. Det som derimot skiller den økologiske medborgeren fra andre, er fokuset på ansvar og rettferdighet på det globale nivået. Dobson (2007, p. 283) sier at rettferdighet er en komponent i begrepet, i tillegg til at det også handler om å være en ansvarsorientert medborger. Spanning (2019, p. 1) belyser det samme ved å nevne at konseptet om økologisk medborger vektlegger ansvar, samfunn og omsorg. En videre

utdypning av dette begrepet som Escrhuela (2008, p. 120) beskriver, forklarer hvordan denne medborgeren går utenfor nasjonale grenser og omfavner både den private og offentlige sfæren. På den måten kan man se individuelle valg som en konsekvens som går utover det offentlige. Likevel skal ikke alt ligge på individuelle valg da Sæther (2022, p. 203) nevner at den offentlige sfæren må vektlegges for å drive fram politiske endringer, noe som gjør denne sfæren en viktig arena for aktivt medborgerskap. Gjennom innsats på individuelt nivå i tillegg til kollektivt og politisk samarbeid er målet til en økologisk medborger å fremme global og miljømessig rettferdighet. Siden forståelsen av økologisk medborger ikke er territorielt avgrenset, så hevder Sæther (2019, p. 101) at den er med på å viske ut etablerte skiller mellom hva som er offentlig og privat, noe som gjør at individuelle handlinger også kan ses på som politiske handlinger. Dobson (2006, p. 448) styrker også det politiske aspektet ved denne medborgerskapsforståelsen, og nevner at politiske relasjoner skapes gjennom å produsere rettferdighetsforhold der man sammenligner økologisk fotavtrykk. Videre er Sæther (2022, p. 203) også inne på at tendensen til individualisering av medborgerskap er problematisk da det å se på hvert enkelt individ som ansvarlig antyder at hver person også har like mye ansvar og like stor mulighet til å bidra til endring.

Spannring (2019, pp. 1-2) hevder at den økologiske medborgeren handler ut ifra et fokus for et felles beste. Det innebærer et perspektiv der man ser på samfunnet og kloden som et sted som deles med flere arter. I lys av dette vil en slik medborger tenke på mennesker og ikke-menneskelig liv som borgere innenfor et komplekst dynamisk samfunn. Det krever omsorg for dyr, så vel som naturen i seg selv. Spannring (2019, p. 10) stiller derfor spørsmål om hva som skjer med omsorgen og ansvaret vårt overfor en art, når det blir viktigere å se bra ut i en selfie foran et dyr bak lås og slå. Det å anerkjenne dyret som egne hovedpersoner i sitt eget liv og skapere av sine egne erfaringer er essensielt for at vi mennesker skal bryte gjennom våre egne betingelser. Med andre ord vil det bety å gi slipp på visse ønsker for å oppnå rettferdighet og resultater. Dobson (2007, p. 281) framhever at det kan gå ut på å tenke over bruken av det miljømessige rommet vi har og minimere det økologiske fotavtrykket. Siden planeten vår har en begrenset størrelse, vil det også være begrenset mengde med miljøplass å dele ut. Fra et rettferdighetsprinsipp må noen redusere sitt økologiske fotavtrykk dersom de tar for mye plass da dette går utover andre (Dobson, 2006, p. 450). Ifølge Spannring (2019, p. 13) er det også et spørsmål om hvordan ikke-menneskelig liv ønsker å dele dette rommet med oss. Vi må derfor vurdere hvordan vi konstruerer våre nabolag eller hvor ofte vi ønsker å spise kjøtt. På en annen side hevder Spannring (2019, p. 3) at i det kapitalistiske

forbrukersamfunnet vil det naturligvis gå utover andre arter. Utfordringen vil heller være knyttet til diskusjoner om hva den eksakte grensen for forbruk er, eller om det er mulig å komme frem til kriterier for slike grenser.

Siden forbrukerisme er et trekk ved moderne samfunn så vil det skape forhold der lykke er knyttet til rask bruk og utskifting av gjenstander som er tiltenkt å tilfredsstille konsumenten (Spannring, 2019, p. 4). En del av diskursen om økologisk medborgerskap kritiserer hvordan forbrukere fokuserer på akkumulering istedenfor bevaring. Siden innbyggere er sett på som hovedfaktor for sosial og bærekraftig forandring, så krever det også at de gjør sin del for miljøet gjennom endringer i den personlige livsstilen (Escrhuela, 2008, p. 122). Den kollektive kraften som skapes gjennom individuelle handlinger er betydelig, og det er slike prosesser som kreves for å skape politiske og økonomiske forhold der innbyggere velger å opptre på en bærekraftig måte. Likevel er dette lettere sagt enn gjort, da det ifølge Escrhuela (2008, p. 118) er vanskelig å tenke seg at alle medborgere er engasjert i saker som omhandler miljøet og naturen. Spannring (2019, p. 2) stiller seg derfor kritisk til den globaliserte kapitalismen, og retter seg mot at faktorer som egeninteresser og konkurranse er noe som kommer foran samarbeid. På en annen side vil ikke ansvaret for miljøet bare lene seg på de enkelte borgerne. Iris Young referert i Escrhuela (2008, p. 122) hevder at oppmerksomheten mot det kollektive ansvaret er misvisende, og at det heller bør være rettet mot de komplekse strukturelle prosessene som forbinder personer og institusjoner i svært forskjellige sosiale og geografiske posisjoner. Det krever en statlig innblanding for å skape forutsetninger og rom for utøvelse av økologisk medborgerskap. Disse to forskjellige synene har likheter til Dobson's beskrivelse av det strukturelle og voluntaristiske forklaringsmodell på hvordan individer kan oppnå en bærekraftig verden. I lys av det strukturelle perspektivet går tanken ut på at strukturene i samfunnet må først endres for at holdninger og oppførselen skal endre seg. Den voluntaristiske fokuserer heller på at vi individer lager våre egne forutsetninger i samfunnet og at våre holdninger er uavhengige av de strukturene vi er omgitt av (Dobson, 2007, pp. 276-277).

2.5 Tverrfaglighet og emosjoner i bærekraftdidaktikken

Den økologiske krisen som kommer av utnyttelse av ressurser over lang tid har preget mange deler av samfunnet, både nasjonalt og globalt. Skolen har derfor en oppgave å gi barn og unge hjelp til å forstå den komplekse situasjonen, og gi kunnskap om temaet (om) og fremme handlingskompetanse (for) som gjør dem i stand til å handle. Det skal læres om og for

bærekraft (Kvamme & Sæther, 2019, p. 33). Skolen skal i tillegg gi kunnskap og erfaring med å være medborgere. Ifølge Sæther (2019, p. 97) skal barn og unge forstå at egen deltakelse påvirker fellesskapene de er en del av, og at deres evne til å bry seg om andre liv kan bidra til et mer bærekraftig samfunn. På en annen side forteller Breivega (2019, p. 16) at barn og unge allerede er medborgere ved at de er inkludert i samfunnet, og er offentlige aktører gjennom å ta del i skolen. Forståelsen av samfunnet rundt oss som medborgere er tett knyttet til systemtenkningen og siden leddene i samfunnet påvirker hverandre, så kan tverrfaglig arbeid gi større innsikt i temaer som klimaendringer.

I den overordnede delen i fagfornyelsen om bærekraftig utvikling, er tverrfaglighet tatt opp som en sentral del for å legge til rette for at elevene skal forstå utviklingstrekk i samfunnet og hvordan de håndteres (Kunnskapsdepartementet, 2023). Siden bærekraftagendaen er bred, og røttene til problemene som krever løsninger er sammensatte, så stilles det krav til bærekraftundervisning (Kvamme & Sæther, 2019, p. 32). Bærekraftig utvikling forutsetter at miljømessige, samfunnsmessige, økonomiske og kulturelle forhold ses i sammenheng, og derfor legger Sæther & Kvamme (2019, p. 195) vekt på at utdanningen skal være tverrfaglig. Tverrfaglighet må til fordi det er krevende å løse et tema som bærekraft basert på kun et enkeltfag alene. Den tverrfaglige integrasjonen kan foregå forskjellig, men noen felles kjennetegn er at det ligger et felles problem og at fagene knytter forbindelser til hverandre. Likevel mener Sæther & Kvamme (2019, p. 197) at tverrfaglighet også kan oppleves som fravær av struktur, da skolen har en struktur der kunnskap deles opp i ulike fag. Derfor kan lærere oppleve at faget blir utvannet eller at det er krevende å svare på spørsmål utenfor deres fagfelt. Siden LK20 sier lite om hvordan tverrfaglighet skal håndteres, så åpner det opp for arbeid på ulike måter. Temaet kan jobbes i enkeltfag og det kan legges til rette for samarbeid mellom lærerne i de ulike fagene. Det trenger ikke nødvendigvis behandles tverrfaglig i en time. Ved å jobbe med et fag, kan det skape større forståelse for bærekraftig utvikling i det aktuelle faget, og samtidig bidra til en større sammenheng når man lærer om samme tema gjennom et annet fag.

I undervisningen om bærekraft og klimaendringer er empati en viktig egenskap for å forstå andre mennesker sin situasjon og hvorfor folk handler som de gjør. Korbøl (2019, p. 47) nevner at vi står i en krise skapt av fortidens mennesker, men kan ikke legge skylden på dem da vi dømmer historien basert på vår tids innsikt og kunnskap uten å ta konteksten fortidens mennesker levde i. Gjennom kjennskap til fortiden kan vi bli bedre rustet til å møte problemer

i nåtiden og fremtiden, men dette er ikke tilstrekkelig når vi skal utdanne handlende borgere. Elever trenger å utvikle ferdigheter som empati og kritisk tenkning. Ojala (2013, p. 3) går inn på hvordan følelser former grunnlaget for kritisk tenkning og refleksjoner. Det er også viktig knyttet til ferdigheter som å lytte og ta til seg andre perspektiver. Gjennom tilnærmingen av ny informasjon så vil det skape spenning i møte med sin egen oppfatning. Ifølge Pacifici & Garrison (Ojala, 2013, p. 7) så er det den kognitive tvilen og følelsen av uro som motiverer til undersøkelse og refleksjon. Uten disse emosjonene er det krevende å bli motivert til å tenke kritisk.

Likevel er det ikke alle som handler ut ifra de emosjonene de erfarer (Ojala, 2013, p. 8). Temaer som klimaendringer blir ikke alltid tatt på alvor, selv om enkeltpersoner føler på uro og angst. Dette er fordi de har fastsatte verdier og et verdenssyn som er prioritert. Noe som fører til at de ikke anerkjenner argumenter og informasjon som sammenstøter med deres tenkning. Derfor er det viktig at undervisning om bærekraft legges opp til at ulike syn og verdier blir diskutert og testet opp mot hverandre (Ojala, 2013, p. 11). På denne måten kan lærere ta hensyn til følelser som kommer frem og legge opp til fruktbare diskusjoner. Ojala (2013, p. 9) påpeker imidlertid at det ikke er nok å sette seg inn i andres perspektiver for å utvikle ferdigheter som bidrar til forandring. Dersom dette skal skje, må empatien spille en rolle for å bli følelsesmessig berørt gjennom speilingen av andres situasjoner. Enkelte elever har ikke evnen til å artikulere deres tanker gjennom ord, og derfor kan det synes gjennom følelser. Da kan følelser som angst og uro tolkes som viktige kommunikative kilder som bør diskuteres slik at de kan få utfordret deres syn på temaet. I arbeidet med dette er det vesentlig å lage en kultur som lar alle uttrykke ulike følelser, og være oppmerksom på å ikke gjøre narr av andre (Ojala, 2013, p. 13). Det er avgjørende å gjøre det klart at det er folks meninger som blir gransket, og ikke personene. Samtidig er det viktig å oppmuntre til håp og tro, og vise elevene at innsats er verdt noe og gi dem en viss kontroll over klimaproblemet.

Empatien er nødvendig for å dele en annen person sin følelse av nød. Sympati derimot handler om å være bekymret over en annens velvære (Ojala, 2013, p. 10). Dette kommer frem når en forsøker å forstå årsaken til andres følelser, og det er gjennom sympatien motivasjon for handling dukker opp. Dette krever at barnet evner å regulere den empatiske responsen på en optimal måte, ellers kan følelsene føre til selvfokusert bekymring. Ojala (2013, p. 10) trekker frem et eksempel av en studie (Seider, 2008, p. 660) der en gruppe amerikanske studenter deltok på et kurs om sosial rettferdighet der de lærte om ulike vanskeligstilte

grupper. Resultatet viste at en gruppe som ikke deltok på kurset brydde seg mer om de vanskeligstilte gruppene, da de elevene som deltok heller opplevde sterk selvfokusert bekymring og frykt for å bli fattig eller hjemløs selv. Dermed ble følelsene som ble fremkalt ved å ta perspektivet til hjemløse ikke regulert på en måte som bidro til økt handlingskompetanse, men heller passivitet.

Selv om tverrfaglighet og emosjoner kan skape større forståelse for temaet og i tillegg gi lyst til å handle, så kan det sies at dette ikke er nok til å stimulere til handling. Bjønnes & Sinnes (2019, p. 5) forteller at handlingskompetansen må fremmes gjennom arbeid på alle deler av elevenes kompetanse. Det er ikke nok med bare teoretisk og holdningsmessig arbeid, men krever også handlingsorienterte. Eksempelvis kan skolene drives på en bærekraftig måte slik at det blir samsvar mellom det elevene lærer og det de opplever. Dette kan skje gjennom å ha en grønn kantine eller ha en skolestruktur der det er mulighet for resirkulering av søppel (Bjønnes & Sinnes, 2019, p. 4). Til sammen må alle disse delene ses på som viktige faktorer for utøvelsen av handlingskraften. Samtidig må handlingskompetansen forstås som et ideal hvor vi ikke kan si vi har oppnådd handlingskompetanse. Målet bør heller være å ha en bevissthet til å delta og handle gjennom de kompetansene man har erfart (Aschim, Gabrielsen, Tesikova, & Bøe, 2020, p. 249).

2.6 Oppsummering

I dette kapittelet har vi sett nærmere på klimakrisen og betydningen den har for verdenssamfunnet. Det er en bred enighet i forskningen om at klimaendringer er menneskeskapt, og mye av dette kommer av menneskelig aktivitet som følge av globalisering og de systemene som eksisterer. Det er likevel en krevende problemstilling å ta hensyn til, da det er usikkerhet knyttet til hvor mye og hvilke konsekvenser klimaendringene vil ha. Noe som gjør det mer utfordrende er hvordan bærekraftig utvikling er et begrep som er utydelig i den grad at det ikke fortelles om hvordan problemet kan løses. Dette har også bidratt til at det eksisterer reformistiske og radikale diskurser om hvordan krisen bør håndteres og hvilke løsninger som er hensiktsmessige. Bevissthet rundt temaet må fremmes gjennom kommunikasjon, og her kan retorikken vise til at troverdighet, følelser og fornuft kan påvirke hvordan en oppfatter innholdet, og i hvilken grad man blir overbevist. I arbeidet med dette kan sosiale medier benyttes som en kanal for overbevisning og dermed bidra til større engasjement. På den måten brukes også rettighetene man har som medborger i samfunnet. Muligheten til å ytre seg og delta i det offentlige rommet er essensielt i et

demokrati, og i bærekraftagendaen vil fokuset ofte være på de valgene som en medborger gjør innenfor det lokale og globale samfunnet. Ulike tolkninger for medborgerskap kan derfor belyse de forskjellige måtene å se mulighetene man har til å gjøre en forandring. Enten det er å være ansvarlig overfor de rammene staten setter, eller være en økologisk medborger som er deltakende og rettferdig i henhold til sitt ønske om rettferdig bruk av det miljømessige rommet for alle arter. For å gi kompetanse til å opptre mer bærekraftig må skolen legge til rette for læring om og for bærekraft. Tverrfaglighet kan gi en bredere forståelsesramme for det komplekse temaet, og ved å knytte inn emosjoner kan det skape fruktbare refleksjoner omkring de følelsene som eleven kjenner på. Alt dette kan fremme handlingskompetanse, men det forutsetter også et handlingsorientert arbeid fra skolen.

3. Metode

I dette kapittelet skal vi se nærmere på hvilke metodiske betraktninger som har blitt gjort for å besvare forskningsspørsmålene og dermed også problemstillingen. Underveis vil jeg begrunne den foretrukne analysemetoden som har blitt brukt og i tillegg gå nærmere inn på hvilke analysestrategier som har stått sentrale i prosessen med å analysere. Kapittelet vil også ta for seg arbeidet som har ligget til grunn for utvalg av analysematerialet. Videre vil jeg diskutere reliabiliteten og validiteten ved arbeidet, og samtidig noen utfordringer jeg har møtt på i forskningsprosessen. Avslutningsvis vil jeg nevne noen forskningsetiske tanker som er gjort i prosjektet.

3.1 Kvalitativ innholdsanalyse

Som forskningsspørsmålene indikerer så ønsker jeg å se nærmere på innholdet som finnes i ulike innlegg på sosiale medier. Christoffersen & Johannessen (2012, p. 87) gjør rede for at internett er en kilde til dokumenter og tekster, og mye av det som står skrevet på nettet kan derfor danne utgangspunkt for analyse. Videre belyses det at tekst er noe som har mange former, og at sosiale medier er en av disse formene. På samme måte som tekster i andre formater kan innlegg på sosiale medier også brukes med samme formidlingshensikt. Mediet på sin side gir i tillegg fordeler gjennom sin umiddelbarhet og tilgjengelighet, noe som har blitt tatt i betraktning da jeg tenkte på hva jeg ønsket å studere i forhold til den tiden jeg hadde til rådighet. For å sette meg nærmere inn i innleggene til de ulike miljøorganisasjonene har jeg brukt kvalitativ innholdsanalyse som en foretrukket analysemetode. Ifølge Bakken & Bakken (2021, p. 308) er innholdsanalyse mest brukt i utdanningsforskning til å analysere en rekke tekster som lærebøker og styringsdokumenter, men er også brukt til å studere en rekke medietekster og innlegg på sosiale medier.

Bakken & Bakken (2021, p. 306) forteller at det ikke finnes noe entydig svar på hva som skiller kvantitativ og kvalitativ innholdsanalyse. I de fleste tilfeller er kvantitativ innholdsanalyse betegnet som en analyse der forskeren teller antall forekomster av innholdskategorier i en tekst mens en kvalitativ tilnærming går mer inn på å kategorisere og tolke innholdet i teksten. Ut ifra dette oppstår det et skille der det skjer tolkning i den kvalitative formen. På en annen side hevder Krippendorff referert i Bakken & Bakken (2021, p. 307) at det alltid vil være tolkning involvert i en tekstanalyse, og at det ikke er noe som bare er begrenset til det kvalitative. I den kvantitative er det forskeren selv som formulerer søkestrenger ut fra den intensjonen å finne et bestemt meningsinnhold. Selv om det kan

avvises at man kan skille mellom disse to formene, så vil jeg likevel i denne artikkelen forholde meg til bruken av kvalitativ innholdsanalyse i tråd med Bratberg (2022, p. 120) da arbeidet mitt går mer inn på å spore budskapet gjennom kategorisering uten at måling av frekvens og statistikk er sentralt slik som det er i kvantitativ.

Kvalitativ innholdsanalyse er egnet for å klassifisere og identifisere mønstrene i data (Fauskanger & Mosvold, 2014, p. 137). Teksten utgjør et empirisk materiale som gjør det mulig å avlese og sammenligne aktørers erfaringer, synspunkter og holdninger. Noe som er aktuelt i prosjektet da innleggene kommer fra ulike miljøorganisasjoner og er sammenlignbare til en viss grad. Gjennom analysen vil jeg identifisere ulike uttrykk som er meningsbærende i forhold til temaet. Hensikten med innholdsanalysen er ifølge Bratberg (2022, p. 140) å fastslå forfatterens posisjon innenfor et saksområde. Dette vil være en relevant tilnærming da jeg ønsker å forstå mer av hvor miljøorganisasjonene står i debatten om klimaendringer. Krippendorff referert i Bakken & Bakken (2021, p. 305) nevner at kvalitativ innholdsanalyse også kan benyttes til å analysere ethvert meningsbærende materiale slik som bilder. I prosjektet mitt ønsker jeg også å fokusere på bilder, i tillegg til tekstene.

Tanken om å bruke andre metoder som intervju eller retorisk analyse har vært til vurdering, men kvalitativ innholdsanalyse ble heller foretrukket da det passet prosjektet. Christoffersen & Johannessen (2012, p. 77) sier at formålet med intervju er å forstå noe. Det jeg har ønsket å finne ut av har ikke vært å forstå miljøorganisasjonenes tanker bak innleggene, men heller analysere deres argumenter og meninger. Innholdsanalyse kan si noe om verdier, ideer og holdninger hos forfatteren av teksten (Bratberg, 2022, p. 120). Denne formen for analyse legger til grunn det konkrete og observerbare i teksten, og derfor kan behovet for forklaring også være lite nødvendig, selv om det hadde vært interessant å forstå tankene bak. Intervjuer vil kunne gi informantene større frihet til å uttrykke seg, men jeg mener sosiale medier også gir like muligheter for at disse aktørene skal bli hørt på den måten de ønsker. Den retoriske analysen handler mer om hvordan budskap formes, fremføres og vilkårene for at budskapene vinner frem (Bratberg, 2022, p. 150). Hovedfokuset i studiet har vært å se nærmere på tekstens innhold og funksjon, fremfor språklige trekk og strukturer. Likevel har jeg valgt å skrive om retoriske appellformer da det er interessant å se hvilke ord og appellformer som benyttes for å overbevise lesere om sakene deres. Derfor vil jeg trekke inn elementer fra den retoriske analysen når jeg undersøker forskningsspørsmålet som handler om retoriske appellformer. I den delen av analysen er ikke hensikten å finne hva som er en effektiv

talekunst, men heller stille spørsmål ved hva som foregår i den aktuelle ytringen. Når det kommer til den kvalitative innholdsanalysen gir det i seg selv ikke så mange føringer, og er ikke en klart definert analysemetode. På den måten vil det også være større frihet til å velge teoretiske begreper i arbeidet med å fortolke tekstene (Gleiss & Sæther, 2021, p. 137).

3.2 Analysestrategier

Det som er fascinerende med analyseprosessen i en kvalitativ innholdsanalyse er at den ikke lar seg omsette til en trinnvis oppskrift (Gleiss & Sæther, 2021, p. 169). Med dette i bakhodet har jeg analysert på en måte som jeg mener var mest oversiktlig i forhold til forskningsspørsmålene og det jeg ønsket å finne ut om. Noe av det første jeg gjorde var å ha en mer induktiv framgangsmåte for kategoriutvikling. Ifølge Bakken & Bakken (2021, p. 313) kan dette skje ved å starte med å lese gjennom tekstene i flere omganger. Hovedfokuset mitt i dette arbeidet var å starte smått med å finne temaer, meninger og vinklinger som jeg først la merke til. Kodingsenhetene som kom frem var basert på ord, setninger eller andre meningsbærende enheter. Denne empirinære måten å kode på gir forskeren et åpent utgangspunkt og kodene baseres på det som blir lagt merke til i datamaterialet (Gleiss & Sæther, 2021, p. 174). Jeg gikk inn i en aktiv prosess med å lage grupperinger basert på fellestrekk som jeg fant i tekstene, og disse grupperingene ble til kategorier.

Da kategoriene hadde blitt identifisert fikk jeg litt mer oversikt over innholdet i tekstene. Arbeidet gikk deretter videre ut på å avgrense og jobbe mer systematisk med kodingen. Gleiss & Sæther (2021, p. 173) hevder at koding innebærer å dele opp en tekst i mindre enheter hvor disse enhetene bidrar til å redusere innholdet i dataene til kortere koder, noe som gir oversikt over helheten i materialet. Dette arbeidet bidrar også til å se enkeltdelene og hvordan de forholder seg til hverandre. Gjennom en slik form for koding ble det tydelig at ikke alle deler av datamaterialet var like relevant for å svare på problemstillingen. På bakgrunn av dette jobbet jeg mer målrettet med å identifisere de kategoriene og kodingsenhetene som jeg mente var aktuelt for prosjektet. Denne avgrensningen ga et videre utgangspunkt for mer systematisk arbeid.

Videre ønsket jeg å jobbe nærmere på de kodene og kategoriene som var relevante, og i det systematiske arbeidet ville jeg koble kategoriene og utdragene som ble funnet til overordnede kategorier. Det ble foretatt en tematisk koding som var basert på temaer fra teorien og forskningslitteraturen (Gleiss & Sæther, 2021, p. 174). Denne formen for koding var mer

deduktiv da jeg utviklet kategorier ut ifra eksisterende teori til å identifisere kodene (Bakken & Bakken, 2021, p. 313). Analysemetoden jeg benyttet har preg av både induktiv og deduktiv tilnærming, og kan derfor kalles en abduktiv analysemetode der jeg kombinerer begge to. I en slik tilnærming så finner man både kategorier i datamaterialet, og bruker samtidig kategorier som er utviklet på grunnlag av teori (Gleiss & Sæther, 2021, p. 171). Med utgangspunkt i eksisterende teori fikk jeg et mer tydelig bilde av innholdet i tekstene og dermed også større grunnlag til å utforme et kodeskjema. Denne fremgangsmåten har likheter til «directed approach» som handler om å bruke eksisterende teori til å identifisere kodekategoriene på en systematisk måte (Hsieh & Shannon, 2005, p. 1281).

Da jeg har valgt å trekke inn elementer fra retorisk analyse til å besvare forskningsspørsmålet som omhandler appellformer, så vil jeg i utgangspunktet se på ord, setninger og bilder når jeg analyserer materialet. Med de samme kvalitative brillene jeg har når jeg gjør innholdsanalysen, så vil jeg også arbeide systematisk ved å gå gjennom materialet og klassifisere de virkemidlene som blir brukt. Tanken bak dette er å skape den oversikten jeg ønsker når jeg forsøker å finne ut hvilke appellformer som er fremtredende.

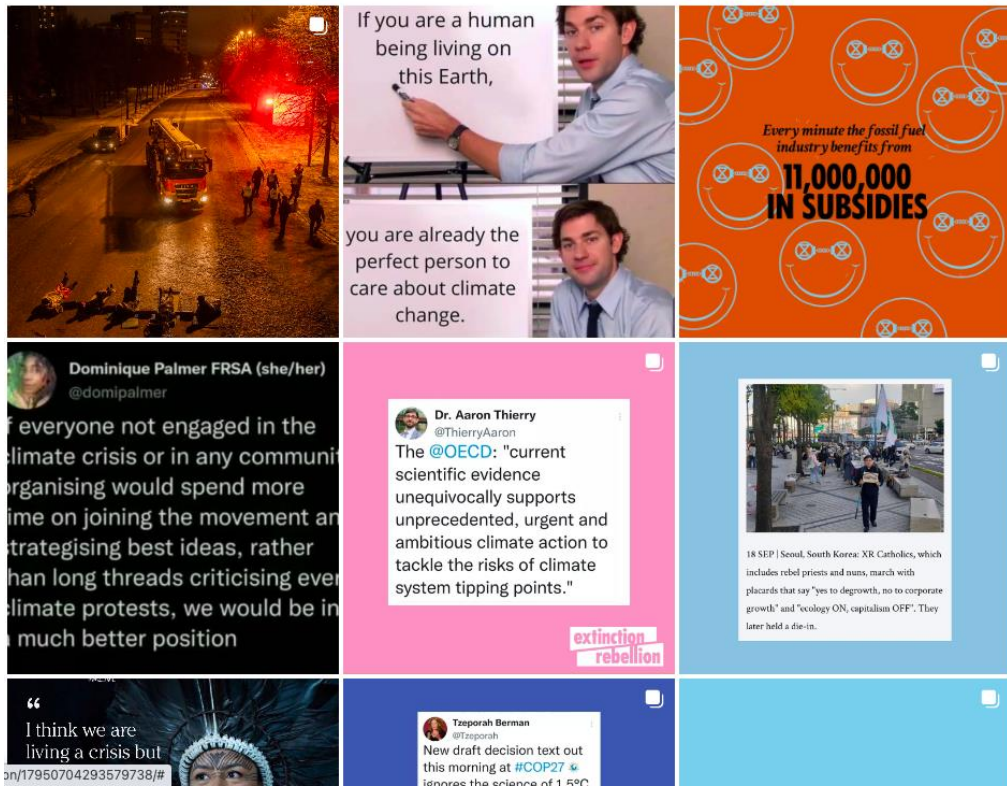
Dataprogrammet Nvivo ble brukt til å kode de kvalitative dataene. En fordel ved å bruke et slikt program var fleksibiliteten til å endre på kodene og i tillegg gi oversikt over alle utdrag fra datamaterialet som har samme kode (Gleiss & Sæther, 2021, p. 178). Jeg ønsket å visualisere mine koder gjennom kodestrukturer. Ved å utarbeide en kodestruktur ga det oversikt over kodene som er brukt og hvordan disse er relatert til hverandre. Det å systematisere kategoriene inn i et tankekart var en måte å visualisere den hierarkiske tankegangen som lå bak kodestrukturer (Gleiss & Sæther, 2021, p. 176). En slik struktur ga koder på forskjellige nivåer, der noen var overordnede og andre mer underliggende. Nvivo ga muligheten til å arbeide på en slik systematisk og strukturert måte, noe som gjorde sorteringsarbeidet lettere. Kodeenhetene ble sortert i grupper som hører sammen, og kodestrukturen var til hjelp med å begrense kodene. Denne visuelle tilnærmingen gjorde tekstens innhold mer oversiktlig i arbeidet med å tolke datamaterialet.

3.3 Utvalgsstrategier

Når det kommer til utvalgsstrategier for datamaterialet har jeg forholdt meg til tre deler. Noe av det første jeg tenkte på var utvalg av organisasjoner, deretter sosiale plattformer og avslutningsvis utvalg av innlegg. Christoffersen & Johannessen (2012, p. 18) nevner at forskeren må samle inn data som er relevante og pålitelige ut fra problemstillingen. På bakgrunn av dette har jeg forsøkt å forholde meg til miljøorganisasjoner som er engasjert i temaet klimaendringer. Det har vært et spørsmål om hvor stort utvalget burde være, og ifølge Christoffersen & Johannessen (2012, p. 49) er dette noe som vil variere avhengig av problemstilling og måten dataene samles inn på. I min masteroppgave har jeg forholdt meg til to miljøorganisasjoner da jeg har ønsket å gå mer i dybden istedenfor å ha en bredere tilnærming til innholdet i tekstene.

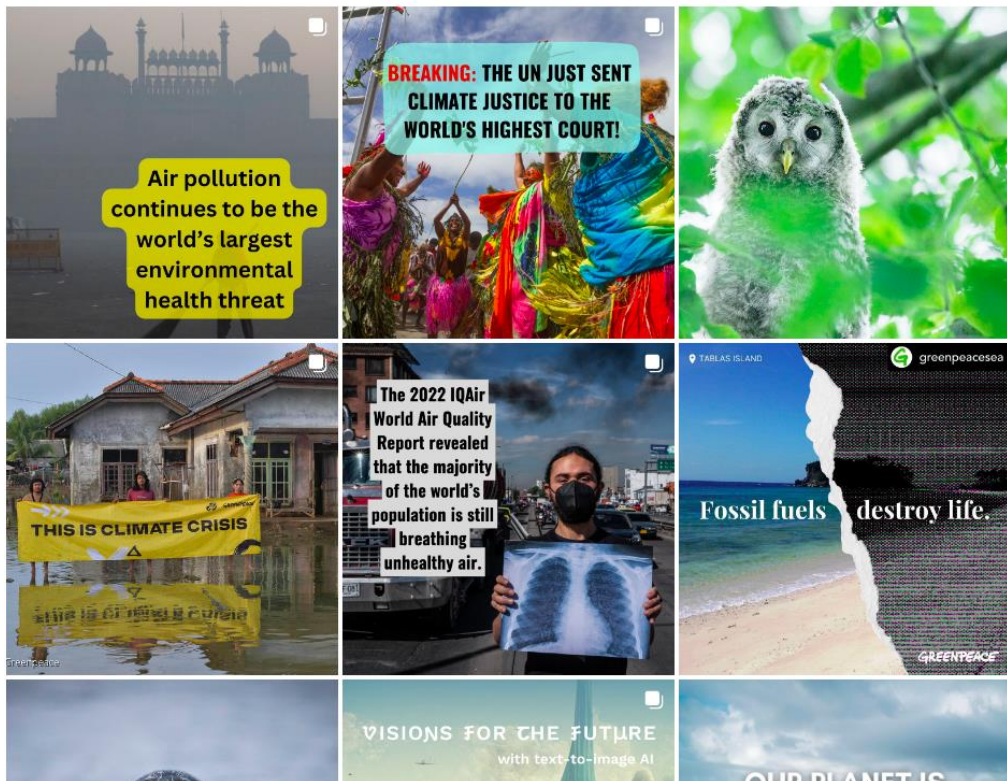
For å finne de aktuelle organisasjonene har jeg foretatt en mer kriteriebasert utvelgelse der jeg har valgt organisasjoner som oppfyller spesielle kriterier (Christoffersen & Johannessen, 2012, p. 51). Tanken bak dette har vært å finne to organisasjoner som snakker om de samme temaene for å finne ut hvilke synspunkter de har. Kriteriene har vært å finne 1) organisasjoner som fremmer en løsning på klimakrisen, 2) benytter bilder og tekst på en engasjerende måte og 3) nevner hvilke ansvar vi har på et individ og samfunnsnivå. En siste kriterium har vært at følgerbasen på sosiale medier er stor, da jeg har gått ut ifra at deres innlegg har skapt et engasjerende publikum. Blant flere organisasjoner falt valget på Extinction Rebellion og Greenpeace som de to organisasjonene jeg ønsket å se nærmere på. Når det kommer til sosiale plattformer utelukket jeg de plattformene som var videobaserte som Youtube og TikTok. Deretter snevret jeg det inn til den plattformen der de hadde flest følgere, som i dette tilfellet var Instagram og Facebook. I utvelgelsen av innleggene satte jeg en tidsbegrensning til innlegg fra Januar 2022 og fram til Mars 2023, da jeg ønsket å analysere nyere innlegg. Ettersom jeg ønsket å gå i dybden på innleggene har jeg valgt å analysere ni innlegg fra hver organisasjon. Tanken bak dette valget lå i at det skulle være tre innlegg til hvert forskningsspørsmål, og at flere innlegg hadde vært et mer omfattende arbeid med tanke på tiden som var til rådighet. I analysen vil jeg derfor dele første forskningsspørsmålet inn i to der jeg først tar for meg tema og deretter retoriske appellformer. Dette med hensikt om å gjøre teksten mer oversiktlig å lese. For å finne de aktuelle innleggene som skulle analyseres foretok jeg et systematisk arbeid ved å lagre innlegg som var relevante og deretter finne de som passet til kriteriene (se Figur 1 og 2).

Extinction Rebellion

Figur 1. Utdrag fra lagredatabasen

Greenpeace

Figur 2. Utdrag fra lagredatabasen

3.4 Reliabilitet

Ifølge Gleiss & Sæther (2021, p. 201) betegnes reliabilitet som pålitelighet, og dette brukes til å vurdere kvaliteten på forskningsprosessen. Det handler om hvilke data som brukes, hvordan de er samlet inn og hvordan de bearbeides. Siden det handler om hvorvidt undersøkelsen er til å stole på, så legges det vekt på etterprøvbarehet, og det blir et spørsmål om andre kan gjøre den samme analysen og få de samme funnene (Bratberg, 2022, p. 139). I analyseprosessen er jeg klar over at kodingen innebærer et element av subjektiv fortolkning fordi jeg selv velger fremgangsmåten og tolker kodene ut ifra mine forkunnskaper og teori. Derfor kan det tenkes at andre forskere med sine egne tolkninger vil kode det samme datamaterialet på forskjellige måter.

I arbeidet med å samle inn data kommer man ikke utenom kildekritikk. Dataene som er samlet må vurderes for hvor troverdige de er og tolkes for hva de menes (Christoffersen & Johannessen, 2012, p. 90). Gjennom datainnsamlingen har jeg forsøkt å styrke troverdigheten ved å se om organisasjonene har flere innlegg som sier det samme, men forståelsen for disse innleggene vil jeg si bærer preg av forhåndsoppfatninger og hva forskeren tillegger mest vekt. I tillegg til dette har jeg også sett på organisasjonenes troverdighet når det gjelder saksframstilling, eksempelvis ved å se om de henviser til kilder. Det som heller har vært viktig for å vise høy grad av pålitelighet har vært å være mest mulig transparent om hvordan analysen har blitt gjort, slik at leseren kan forstå og vurdere valgene som har blitt tatt (Gleiss & Sæther, 2021, p. 204). Ved å jobbe systematisk og gjøre rede for hvordan dataene er samlet og analysert, så har målet vært å være gjennomiktig i forskningsprosessen, og samtidig gi muligheter for at leseren kan vurdere om forskerens tolkning virker rimelig.

3.5 Validitet

Validitet forklares som gyldighet og sier noe om kvaliteten på datamaterialet og forskerens fortolkninger og konklusjoner (Gleiss & Sæther, 2021, p. 201). Videre handler det også om hvor godt forskningsdesignet henger sammen, og om metoden og utvalget egner seg for å svare på problemstillingen (Gleiss & Sæther, 2021, p. 204). For å styrke validiteten i studiet har jeg forsøkt å reflektere over andre metoder, og gi en begrunnelse over hvorfor jeg har valgt den analysemetoden jeg har valgt. Videre har jeg også forklart gangen i utvalgsprosedyren. Dette har blitt gjort for å vise at metoden og utvalget er egnet for å svare på forskningsspørsmålene og problemstillingen. Likevel vil jeg si at utvalget ikke kan regnes som et representativt bilde av det miljøorganisasjonene kan stå for, fordi utvalget er for lite til

å kunne generaliseres. Det kvalitative arbeidet jeg har gjort har heller vært mer hensiktsmessig når det kommer til å finne ut av hva organisasjonene tenker om temaet på det aktuelle tidspunktet (Christoffersen & Johannessen, 2012, p. 50). Styrken i gyldigheten vil jeg si kommer frem ved at jeg bruker datamaterialet i mine fortolkninger og konklusjoner for å svare på forskningsspørsmålene. Det som imidlertid svekker validiteten er mangelen på det å sammenlikne egne funn med tidligere forskning eller andre undersøkelser som benytter samme analysemetode. Ifølge Kraus Krippendorf (Bratberg, 2022, p. 140) er det en validitetsstrategi å sammenlikne resultatene fra forskjellige innholdsanalyser med samme data. På en annen side nevner Christoffersen & Johannessen (2012, p. 24) at validitet ikke må oppfattes som noe absolutt, som om dataene er valide eller ikke. Det handler mer om kvalitetskrav som kan være tilnærmet oppfylt, noe jeg har hatt i bakhodet i arbeidet mitt.

3.6 utfordringer i forskningsprosessen

Noe av det første jeg formulerte i forkant av skriveprosessen var en problemstilling og noen forskningsspørsmål. I dette arbeidet har jeg funnet det krevende da jeg ikke alltid var fornøyd med det jeg skrev. Christoffersen & Johannessen (2012, p. 33) hevder at prosessen med å formulere en problemstilling er et kreativt arbeid, og derfor er prosessen ikke lett å styre. Underveis i skriveprosessen har jeg vært nødt til å omformulere forskningsspørsmålene og problemstilling min ettersom jeg følte det ikke passet til teksten. Essensen i det jeg ville finne ut av har alltid vært der, men utfordringen var å skrive så presist som mulig. Eksempelvis var det krevende å komme på en problemstilling som passet til forskningsspørsmålene.

Andre utfordringer har vært knyttet til at det eksisterer lite forskning på det området jeg har ønsket å finne ut mer om. Mangelen på tidligere forskning har gitt mye frihet i utformingen av oppgaven, men har også vært krevende da jeg ikke har hatt noe grunnlag å basere min forskning på. Likevel har jeg funnet forskningsartikler som enten har skrevet om samme tema eller brukt samme metode, og på bakgrunn av det fikk jeg den bredden jeg ønsket i både litteraturen og analyseammen. I analyseprosessen har det vært tidskrevende å lære seg dataprogrammet Nvivo. Det har vært en utfordring å sette seg inn i funksjonene og vite hvordan datamaterialet skulle kodes, noe som har vært til hjelp har vært opplæringsvideoer på nett.

3.7 Forskningsetiske vurderinger

Med tanke på at oppgaven min baserer seg på å tolke innholdet i innlegg som finnes ute i det offentlige nettet, så har det ikke vært behov for å behandle sensitive personvernopplysninger. Forskningsetiske vurderinger er noe som bør tas hensyn til, før under og etter forskningen (Postholm & Jacobsen, 2018, p. 246). Derfor har jeg i forkant av forskningsarbeidet tenkt gjennom hvilke etiske vurderinger jeg bør tenke gjennom. I arbeidet før skriveprosessen har det ikke vært nødvendig å ta stilling til forskningsetikken fordi datamaterialet allerede er publisert av organisasjonene selv på sosiale medier. Det jeg heller har rettet fokuset mot er ansvaret mitt som forsker når det kommer til å være oppriktig med datamaterialet. Svenkerud (2021, p. 101) sier at forskersamfunnet har en viktig oppgave med å stå opp mot alternative fakta som kan oppstå gjennom ren løgn og fabrikkering av historier. Med dette i bakhodet har jeg tatt hensyn til at det skjer et sannferdig arbeid med å fremme hva organisasjonene mener. Samtidig vil jeg være tydelig på at analysen har skjedd gjennom en subjektiv tolkning med hensikt om å undersøke en problemstilling basert på et kritisk blikk og empirisk arbeid.

4. Analyse

I dette kapitlet vil jeg presentere mine funn. Underveis vil jeg vise det jeg har kommet frem til gjennom de ulike stegene i analysen. Arbeidet er gjort med hensikt om å svare på problemstillingen og de to første forskningsspørsmålene. Kapitlet er delt inn i tre deler der jeg først tar for meg spørsmålet om tema, deretter hvilke appellformer som er fremtredende og avslutningsvis hvilken medborgerskapsforståelse innleggene baserer seg på.

4.1 Fortellinger om klimakrisen

Analysen som er gjort i denne delen er basert på forskningsspørsmålet «Hvilke temaer inneholder innleggene?». De ulike temaene som belyses er på grunnlag av seks innlegg der de tre første vil være innlegg fra Extinction Rebellion og de tre siste fra Greenpeace. I delkapittel 4.1.1 og 4.1.2 vil jeg først vise til innleggene og deretter presentere funnene i analysen. Delkapitlet 4.1.3 tar til slutt for seg den helhetlige oversikten som kom frem i arbeidet, og viser blant annet til hvilke synspunkter de ulike organisasjonene har til temaene.

4.1.1 Extinction Rebellion

Figur 3. Republisering av et innlegg fra Twitter

Extinction Rebellion ✓

23. februar · 🌐

It's not astonishing when you put business first and people don't matter
PARTICULATE MATTER is shortening lives and hobbling economies in the region.
We ask how policy changes and international collaboration could mitigate the
suffering as the pollution spreads.

[#pollution](#)

Figur 4. Eksempel på luftforurensning som følge av klimakrisen

extinctionrebellion ✓

G20 (Group of 20). An intergovernmental forum of 19 nations + EU, representing 60% of worlds population and 80% of the worlds GDP, also 80% of the worlds emissions.

Over the years, the G20 have a single focus: (GDP-based) economic growth. And this has translated to aggressive investment in extractive industries around the world, ranging from oil, gas, coal, mining, plantation, infrastructure, weaponry, petrochemicals and other destructive practices that systemically rapes earth, robs land from indigenous communities and causes the climate crisis.

The worst part? Doing all this while acting like they are world "leaders" that will save us from the climate crisis, offering fake greenwashing solutions using our money, all the while continuing the destructive practices supported by taxpayers money.

Enough is enough. We cannot expect the people that cause climate crisis to come out with policies needed to get out of it.

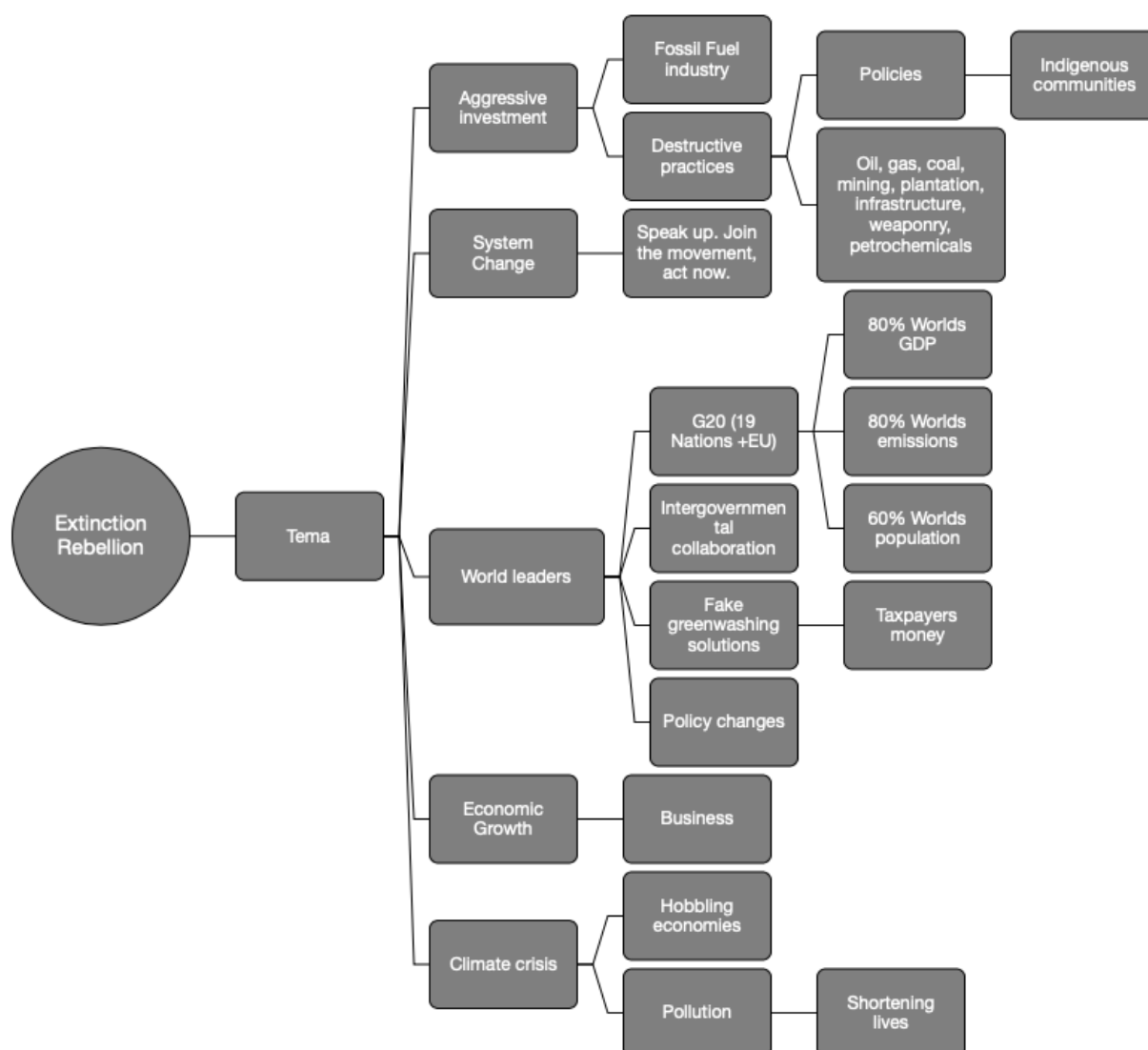
Speak up. Join the movement. Act now. We need that system change ASAP

Figur 5. Uttalelse om problematikken i klimakrisen

G20. (Group of 20). An intergovernmental forum of 19 nations + EU, representing 60% of worlds population and 80% of the worlds GDP, also 80% of the worlds emissions	Fossil fuel industry is at war with humanity, but most of humanity doesn't realise it yet	Oil, gas, coal, mining, plantation, infrastructure, weaponry, petrochemicals	Policy changes and international collaboration could mitigate the suffering as the pollution spreads	Destructive practices supported by taxpayers money
Speak up. Join the movement. Act now.	System Change	Economic growth	Offering fake greenwashing solutions	International collaboration
Fake greenwashing solutions	Aggressive investment	Extractive industries	Indigenous communities	Climate crisis
Business first	Hobbling economies	Humanity	World leaders	Shortening lives
Aggressive investment in extractive industries	Policies needed			

Figur 6. Tabell 1. Oversikt over temaer

Gjennom åpen koding viser tabellen (figur 6) at temaene som dukker opp i de tre innleggene er varierende, og at det i stor grad handler om økonomi og politikk der saker som omhandler utviklingen i økonomien, fossile industrier og internasjonale aktører er nevnt. Innleggene belyser også noen konsekvenser ved klimakrisen der luftforurensning, kortere levetid og bremsende økonomi i utsatte regioner er tatt opp. I tillegg kommer det også frem temaet om destruktive utvinningspraksiser som er med å frarøve urbefolkningen deres land.

Figur 7. Oversikt over temaer som er koblet til overordnede kategorier etter sortering

Kategoriseringen og grupperingen av de empiriske kodene viser til at det hovedsakelig handler om fem temaer. Innenfor disse fem temaene kan vi se at analyseskjemaet (Figur 7) gir en oversikt over hvilke standpunkter organisasjonen tar i forhold til årsaker de mener er ansvarlige for klimakrisen, og hvilke løsninger som kreves for å bremse utviklingen.

Deriblant kan vi finne at temaet om «Economic Growth» og «World leaders» er sentrale da de mener at de store aktørene setter interesser og rammer som ikke er gunstige for hverken klimaet eller de landene som blir utnyttet. Den aggressive investeringen i fossile energikilder fra G-20 landene bidrar til å forverre krisen da de står for en stor andel av verdensøkonomien og det totale utslippet (OECD, 2021). Temaet «systemendring» er derfor en kjernesak for å løse problemene da verdensledere kan sette nye retningslinjer som forebygger klimaendringene og hjelpe de mest utsatte. Andre løsninger som kommer frem i disse fem temaene er handlinger og deltakelse i klimabevegelsen, i tillegg til internasjonalt samarbeid.

4.1.2 Greenpeace

greenpeace 🌱 Do you know that air pollution is the greatest environmental health risk in the world? It affects all of us but some groups of people suffer from greater risk of harm.

We should not have to live with dirty air. Everyone of us has the right to clean air, no matter who you are or where you live.

Solutions exist, and the solutions to air pollution and the climate crisis are often the same: We must curb fossil fuel use immediately and transition to cleaner and greener energy systems. We need the implementation of real solutions such as developing sustainable public transportation, building bicycle lanes and greening our energy sector.

Let us stand together to demand #CleanAirforAll

Join in the global movement. Check the link in our bio 🙌

Figur 8. Løsninger til luftforurensning og klimakrise er det samme

Greenpeace International ✓

16. apr. 2022 · 🌐

The pursuit of limitless economic growth is destroying biodiversity, pushing it to the brink of collapse. This affects all life on Earth, including humanity.

By protecting nature, we are helping to protect people and the planet 🌍

#ProtectBiodiversity

Figur 9. Innlegg om biologisk mangfold og natur

greenpeace 🌱 "Government and business leaders are saying one thing – but doing another. Simply put, they are lying. And the results will be catastrophic. This is a climate emergency," says the UN Secretary General strongly as the new IPCC report came out in early April.

We really don't have time to waste. The transport sector, one of the biggest carbon emitters, stands a big chance for change. According to the IPCC report, we must halve global emissions by 2030 to keep global warming within 1.5C, and that will prevent us from the worst climate catastrophes.

Peaking emissions is imperative. In the past decade, the growth of zero-emission vehicle sales has given us hope. Good news aside, we need systematic change, including reforming our city planning for walking, cycling, and public transit, as well as more solar and wind power in the grid to charge our vehicles.

It's not difficult to come to a simple conclusion that we must phase out fossil fuel cars now, not producing and selling more of them. However, it seems hard for carmakers to give up their gas-guzzling engines that have profited them for years.

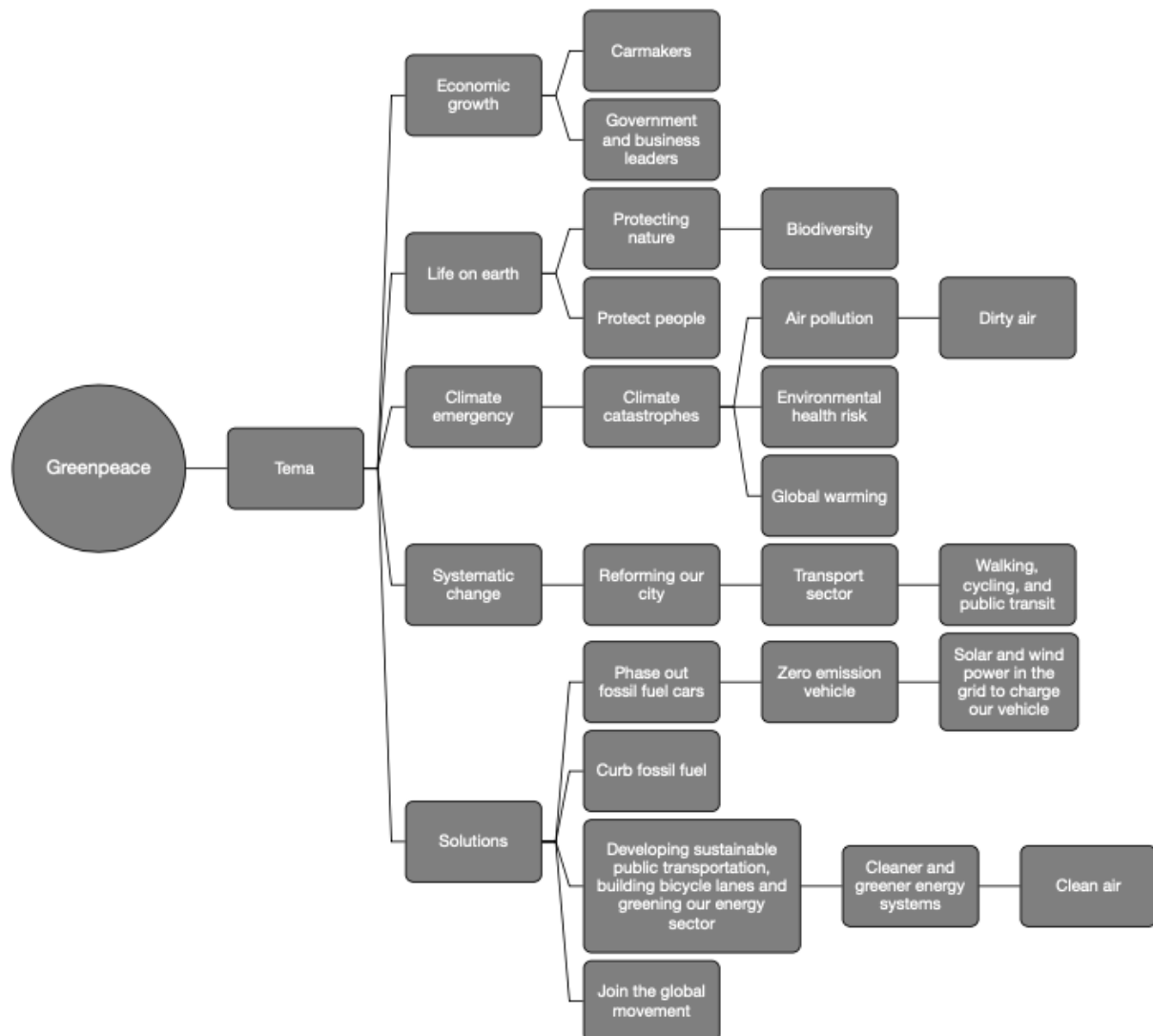
Figur 10. Innlegg om transportsektoren

Biodiversity	Environmental health risk	Air pollution	Protect people	Dirty air
We must phase out fossil fuel cars now, not producing and selling more of them	Curb fossil fuel use immediately and transition to cleaner and greener energy systems	Everyone of us has the right to clean air, no matter where you are or where you live	It seems hard for carmakers to give up their gas-guzzling engines that have profited them for years	Economic growth
UN Secretary General	Protecting nature	Join the global movement	Planet	IPCC Report
Government and business leaders say one thing, but doing another	Solutions such as developing sustainable public transportation, building bicycle lanes and greening our energy sector	In the past decade, the growth of Zero-emission vehicle sales has given us hope	Reforming our city planning for walking, cycling and public transit, as well as more solar and wind power in the grid to charge our vehicles	Transport sector, one of the biggest carbon emitters
Climate catastrophes	Humanity	Climate emergency	Global warming	All life on Earth
Halve global emissions by 2030	Systematic change	Solutions exist		

Figur 11. Oversikt over temaer

I tabellen over (Figur 11) ser vi mulige temaer som dukker opp i de ulike innleggene. Resultatet viser at en god del av temaene handler om hvilke løsninger som finnes for å

imøtekomme klimakrisen der hovedvekten er på transportsektoren. Det er også et fokus på biologisk mangfold og ideen om å ivareta naturen og menneskene som eksisterer på jorden. Andre saker som kommer frem er konsekvenser av klimaendringer som luftforurensning og global oppvarming. I tillegg er også fokuset rettet mot det økonomiske, der bilprodusentenes produksjon av fossile biler er omtalt og hvordan den økonomiske veksten er en trussel for oss. Politiske temaer som systemendring er også fremtredende.

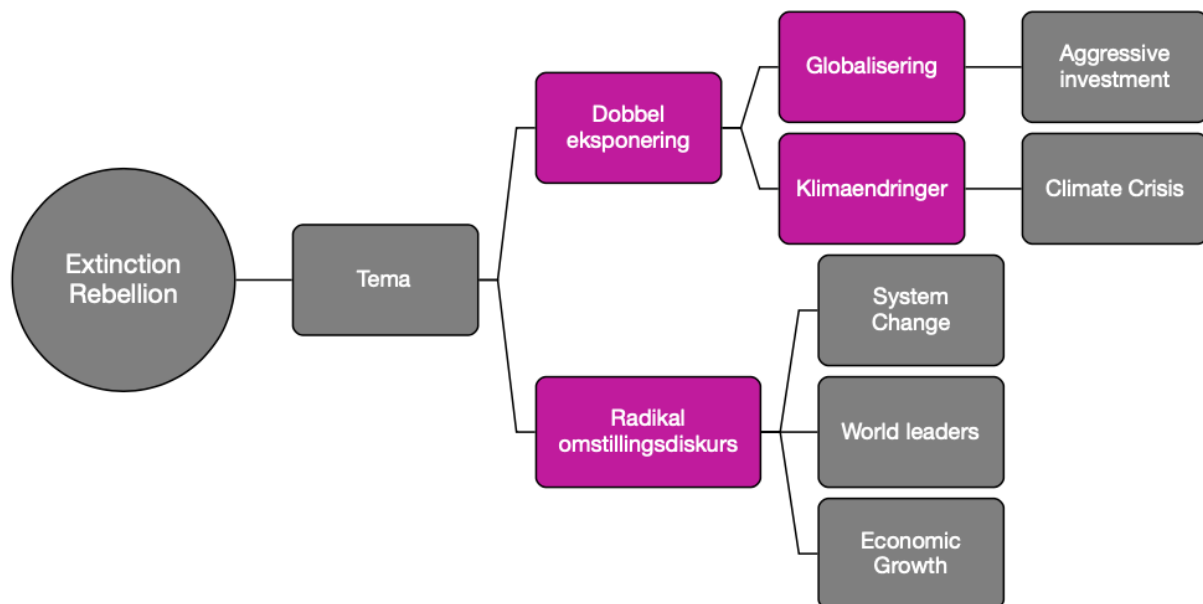

Figur 12. Oversikt over temaer som er koblet til overordnede kategorier etter sortering

Videre avgrensning av temaene og danningen av overordnede kategorier viser til at sakene er begrenset til fem temaer. Innholdet i disse fem temaene er varierende. Det som blir trukket frem som et problem er fokuset på den økonomiske veksten og hvordan bilprodusenter og forretningsledere prioriterer dette. Innleggene bærer også preg av temaer som hører til i kategorien «Life on earth» da det kommer frem at de økonomiske insentivene går på

bekostning av livet på jorden. Samtidig er det også et betydningsfullt utfall av alt dette da klimakrisen kan påvirke alle nivåer av det biologiske mangfoldet (Bellard, Bertelsmeier, Leadley, Thuiller, & Courchamp, 2012, p. 365). De mulige konsekvensene av dette er underlagt kategorien «Climate emergency» der eksempelvis luftforurensning er nevnt. I tabellen (Figur 12) ser vi også at den overordnede kategorien «Solutions» tar for seg konkrete løsninger som kan møte klimautfordringene. Dette innebærer blant annet å fokusere på transportsektoren ved å fase ut fossile drivstoffbiler og bygge en grønnere transportsystem som er drevet av fornybare energikilder som solkraft og vindkraft. Den andre hovedkategorien «System Change» går ikke under «Solutions» da dette i seg selv er et kjernetema som handler mer om å reformere de eksisterende systemene istedenfor å vise til spesifikke løsninger.

4.1.3 Fremtredende temaer

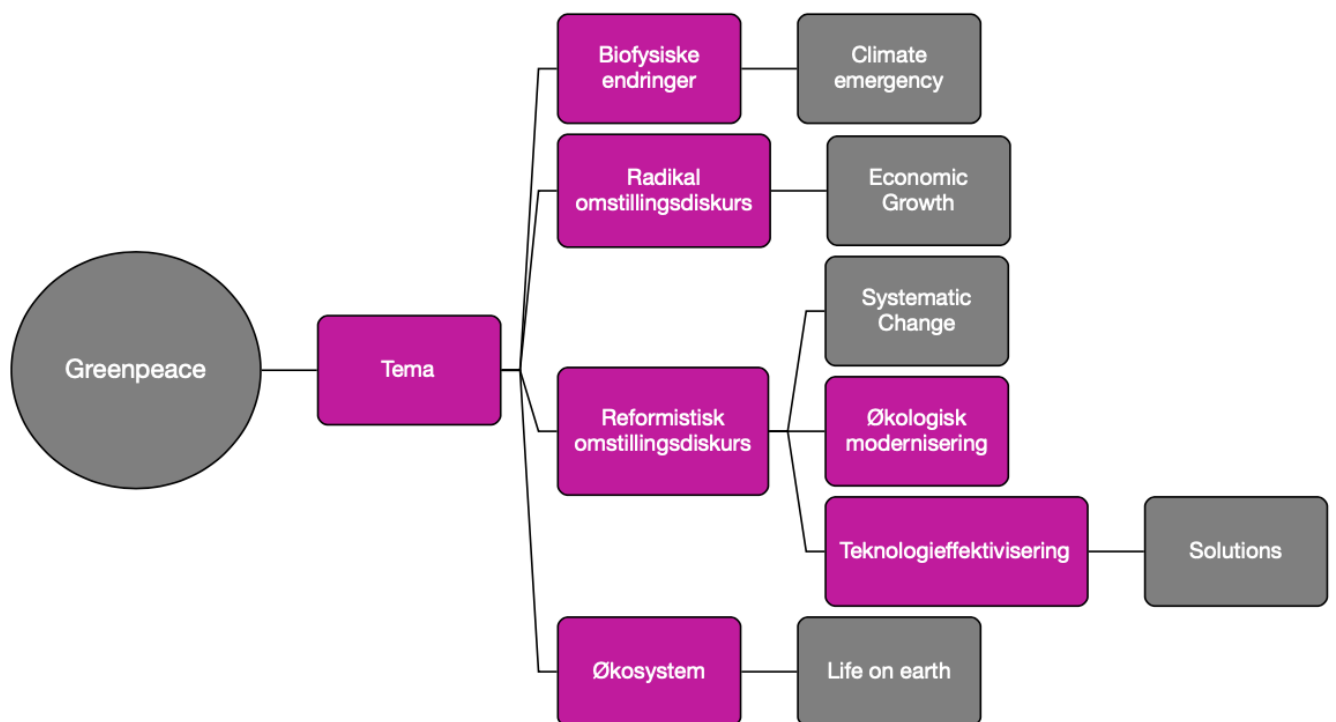

Figur 13. Oversikt over hovedtemaene

I all hovedsak består de tre innleggene til Extinction Rebellion av fem temaer som videre går inn på mer overordnede kategorier som dobbel eksponering og omstillingsdiskurser.

Problematikken rundt dobbel eksponering har vært tidligere forklart som en selvforsterkende effekt ved at klimaendringer kan føre til enda mer klimaendringer gjennom globalisering. I innlegget (Figur 5) kommer det frem hvordan aggressive investeringer innenfor fossile industrien ødelegger jorden. Dette er mulig fordi verdensøkonomien er globalisert inn i et nettverk av investeringer. Denne praksisen bidrar til mer utslipp noe som går utover klimaet (Parveen, 2019, p. 35). Figur 5 bærer også preg av et fokus på det politiske aspektet gjennom

å rette oppmerksomheten mot systemendring da de ikke lenger stoler på at verdensledere som står bak de store utslippene også kommer med løsninger. I analyseskjemaet (Figur 13) kan vi se at omstillingsdiskursen som kommer frem i innleggene har en radikal tilnærming da de setter spørsmål ved den økonomiske veksten som blir brukt som drivkraft i samfunnet og de systemene vi har. For at noe skal gjøres må verdensledere endre et system der fortjeneste og utbytte kommer foran mennesker og jorden. I tillegg må samfunnet utfordre de som sitter med makten og de maktrelasjonene som eksisterer (Dryzek, 1998, p. 65). På bakgrunn av kategorien «world leaders» som har blitt dannet, kan vi forstå at organisasjonen ønsker at de store nasjonene bidrar til mindre utlipp, mer ansvar og mindre investeringer som skader utsatte regioner. Dette radikale synet bærer preg av miljømessig og sosial rettferdighet. Implisitt kommer det frem at de som bidrar mest for det totale utslippet, også skal sørge for å finne svar på problemene som oppstår som følge av deres handlinger.

Figur 14. Oversikt over hovedtemaene

De ferdigstilte kategoriene viser at temaene i de tre innleggene til Greenpeace er underordnet hovedkategorier som «biofysiske endringer», «omstillingsdiskurser» og «økosystem». I lys av diskursene kan noen saker som fremkommer i innleggene tolkes med radikale briller og andre med reformistiske. Innleggene er først og fremst preget av et dystopisk syn på klimakrisen der konsekvenser som luftforurensning (Figur 8) og global oppvarming (Figur 10) nevnes. En

kombinasjon av disse kan blant annet forårsake helseskader gjennom svevestøv (Zanobetti & Peters, 2015, p. 614). Synet på en løsning kan derfor forstås med et radikalt perspektiv gjennom vektleggingen av den økonomiske veksten som en faktor for de underliggende utfordringene vi har til å endre transportsektoren og dermed møte klimakrisen. Det krever nedprioritering av evig økonomisk gevinst, og slik som vi ser i Figur 10 så er dette noe bilprodusenter har vanskeligheter med å gi slipp på. De eksisterende systemene som prioriterer økonomien gjør mer skade på klimaet og konkrete løsninger må fremmes. Hovedvekten i dette arbeidet ligger i en systemendring, og med et reformistisk perspektiv som fokuserer på økologisk modernisering så legger innleggene vekt på hvordan transportsektoren kan reformeres. Hovedtemaet «Teknologieffektivisering» tar opp dette og noen av løsningene som kommer frem handler om å bygge en bærekraftig offentlig transport gjennom innovasjon og infrastruktur. Det reformistiske synet kan innebære å ha et ønske om å gjøre systemene grønnere (Clifton & Amran, 2011, p. 122). Dette kommer frem i Figur 8 der løsningen forklares med ideer som å bygge flere sykkelveier og forme en grønnere energisektor. Ytterligere perspektiver på et slikt syn kan vi se i Figur 10 der utslippsfrie biler er tatt opp og hvordan dette kan lades med bærekraftige energikilder. Alt i alt vil virkningene av klimakrisen også gå utover økosystemet vi har på jorden. Figur 9 belyser dette hovedtemaet som omhandler hvordan alt liv henger sammen. Strukturene i økosystemet er sårbare for klimaendringer (Grimm et al., 2013, p. 474). Kloden deles av flere enn bare mennesker og fokuset ligger derfor på at naturen og det biologiske mangfoldet må ivaretas da dette også angår oss selv. Implisitt kommer det frem gjennom et økologisk perspektiv at det kreves miljømessig rettferdighet for alle liv på jorden, noe som også kan tolkes radikalt.

4.2 Analyse av retoriske appellformer

I denne delen av analysen vil forskningsspørsmålet «hvilke språklige appellformer inneholder innleggene?» være grunnlaget for det analytiske arbeidet som er gjort. Delkapitlene 4.21 og 4.2.2 består av tre innlegg hver der jeg analyserer bilder og tekst ut ifra retoriske briller. Siste delkapittelet 4.2.3 oppsummerer de retoriske appellformene som er benyttet i prosessen med å overbevise, og jeg vil legge frem resultatet gjennom et analyseskjema der jeg knytter inn kodene inn til passende appellform. Da dette forskningsspørsmålet er en del av forskningsspørsmålet om temaer, så vil jeg i delkapittel 4.2.3 vise til tidligere innlegg fra 4.1.

4.2.1 Extinction Rebellion

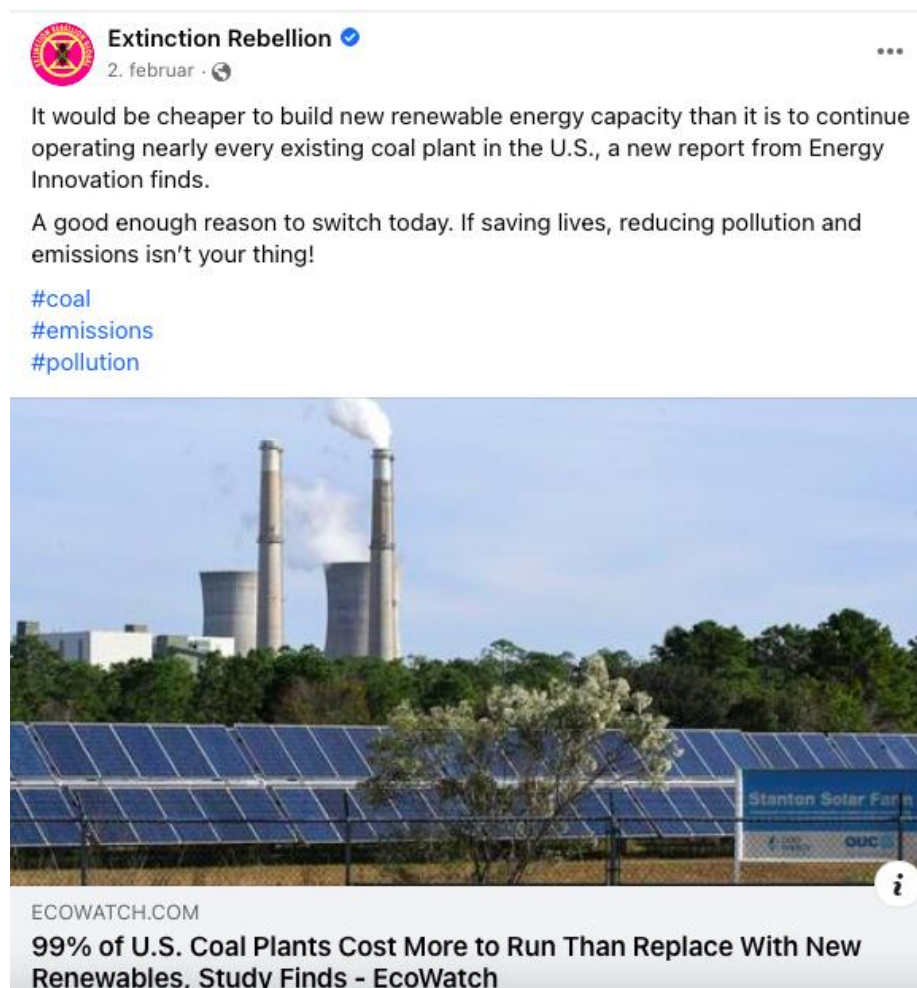

Figur 15. En eldre dame reagerer på skogbrann

Figur 16. Ekstremregn har ført til utfordringer for jordbruket

Som nevnt tidligere har Extinction Rebellion et fokus på rettferdighet for de landene som bidrar minst til det totale utslippet av klimagasser, men som også blir rammet mest. Bildeserien over (Figur 15 og 16) belyser et slikt tema. Innleggene spiller på følelser gjennom bruken av motiver som har dystopiske preg i seg. Bildene viser konsekvenser som skogbrann i Hellas og ekstremregn i Sør-Sudan som har ført til at avlinger har gått tapt. Basert på de inntrykkene som skapes gjennom bildene kan vi se at patosappellen er fremtredende. Ved å avbilde en gruppe barn kan dette tolkes som et forsøk på å fremkalle emosjonell identifikasjon, samtidig kan bildet også gi medfølelse overfor de kuene som holdes oppe med tråder. I Figur 15 er det derimot uttrykket som står sentralt, da bildet kan forstås som at hensikten er å fremheve de følelsene som kommer frem i den aktuelle situasjonen. Samspillet mellom bilde og tekst kan bidra til å styrke budskapet som kommer frem i teksten. Tekstens innhold gir et inntrykk av urettferdighet gjennom ord som «NOT FAIR» og «Never equally». Videre beskrives budskapet med metaforiske utsagn som “They are on the very frontlines of the fight against climate change”.

Extinction Rebellion 2. februar · 🌐

It would be cheaper to build new renewable energy capacity than it is to continue operating nearly every existing coal plant in the U.S., a new report from Energy Innovation finds.

A good enough reason to switch today. If saving lives, reducing pollution and emissions isn't your thing!

#coal
#emissions
#pollution

ECOWATCH.COM
99% of U.S. Coal Plants Cost More to Run Than Replace With New Renewables, Study Finds - EcoWatch

Figur 17. Innlegg om fornybar energi som løsning for å imøtekomme klimakrisen

Innlegget over (Figur 17) tar for seg hvordan det er billigere å bygge ny fornybar energikapasitet enn det er å fortsette å drive nesten alle kullverk i USA. Tekstens innhold bærer preg av appellformene etos og patos da det kan tolkes som at innlegget ønsker å bygge troverdighet og i tillegg spille på følelser. Troverdigheten i teksten styrkes ved å henvise til rapporten fra «Energy Innovation» (Solomon, Gimon, & O'Boyle, 2023). Samtidig som det linkes til en artikkel om det aktuelle studiet. Innlegget tar deretter til følelsene ved å spille på samvittigheten til leseren, der det nevnes at det er en god grunn til å bytte energisystemet dersom man ikke vil redde liv, redusere luftforurensning og klimagassutslipp. Inntrykket som skapes kan gi en følelse av skyld da man føler man ikke gjør nok, og en følelse av håpløshet da de med makt har muligheten til å ta viktige avgjørelser. I tillegg brukes ordet «your» som gjør budskapet mer nært for leseren.

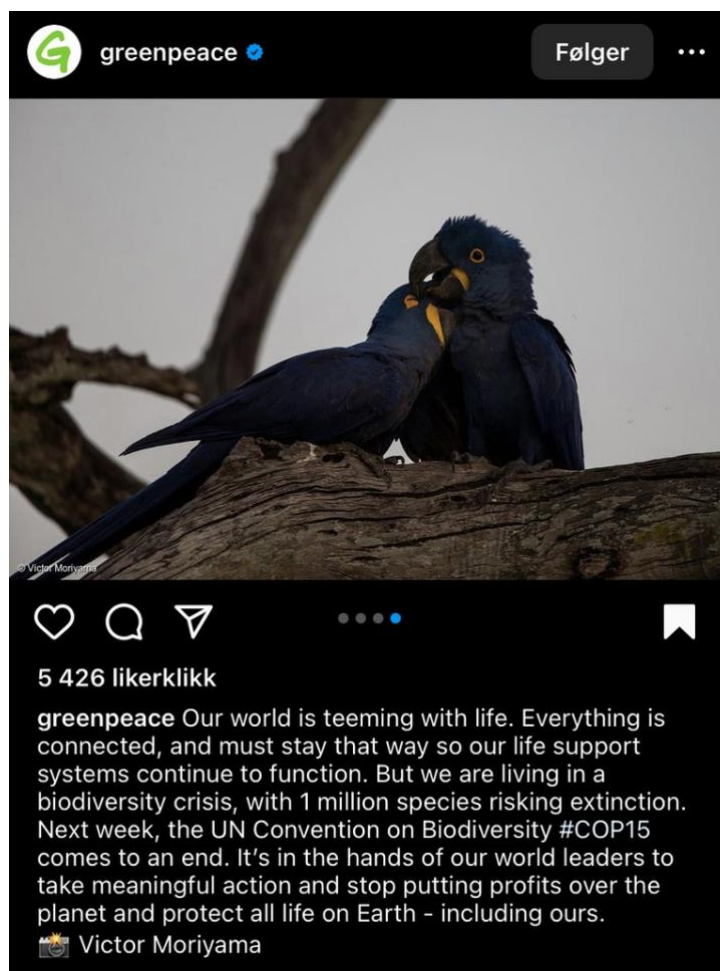
4.2.2 Greenpeace

Figur 18. Republisering av et Twitterinnlegg på Facebook

Det som kommer frem i dette innlegget (Figur 18) er budskapet om at det ikke er muligheter for økonomisk vekst på en død planet. På bakgrunn av dette utsagnet kan det forstås som at miljøorganisasjonen ønsker å fremme poenget gjennom bruken av logos og patosappellen for å styrke tekstens innhold. Ved å benytte logiske slutninger fremstilles utsagnet som holdbart og overbevisende. Argumentet som brukes er at det ikke er noen økonomisk vekst på en død

planet. Logikkens regler gjelder her, da økonomien er avhengig av en velfungerende planet for å kunne vokse og i det hele tatt ha en betydning. En død planet vil si null økonomisk vekst. På den andre siden vil null økonomisk vekst fortsatt tilsi at planeten lever, dersom man tar til betraktning at den har overlevd i flere millioner år. Gjennom fornuften vil det si at den ene er avhengig av den andre for å overleve. På bakgrunn av dette retoriske argumentet vil det gi muligheter for enighet mellom avsender og leser i prosessen med å overbevise. Innlegget spiller samtidig på følelsene da en skog av døde trær er avbildet som bakgrunnsbilde og ord som «dead» er brukt.

Figur 19. Innlegg om det biologiske mangfoldet

Tekstens innhold i dette innlegget (Figur 19) handler om hvordan alt på jorden er koblet sammen, hvordan det biologiske mangfoldet er i krise og hvordan verdensledere sitter med makten til å gjøre noe. Det som kan tolkes som sentrale virkemidler er bruken av bilder og sterke ord som appellerer til følelser, og i lys av dette vil patos være en fremtredende appellform. Følelsene som vekkes ved å se på bildet av fuglene gir et inntrykk av glede, men teksten som vises vekker heller emosjoner som sorg og medfølelse da det er brukt ord som

«extinction» i en sammenheng der 1 millioner arter risikerer å bli utryddet. Ved bruken av setningen «everything is connected» gir det en følelse av samhörighet og harmoni til alt rundt seg. Andre følelsesinntrykk som å spille på samvittigheten til verdensledere er også synlig med bruken av ordene «meaningful action» da det implisitt kan tolkes som at disse handlingene faktisk er betydningsfulle på en større skala.

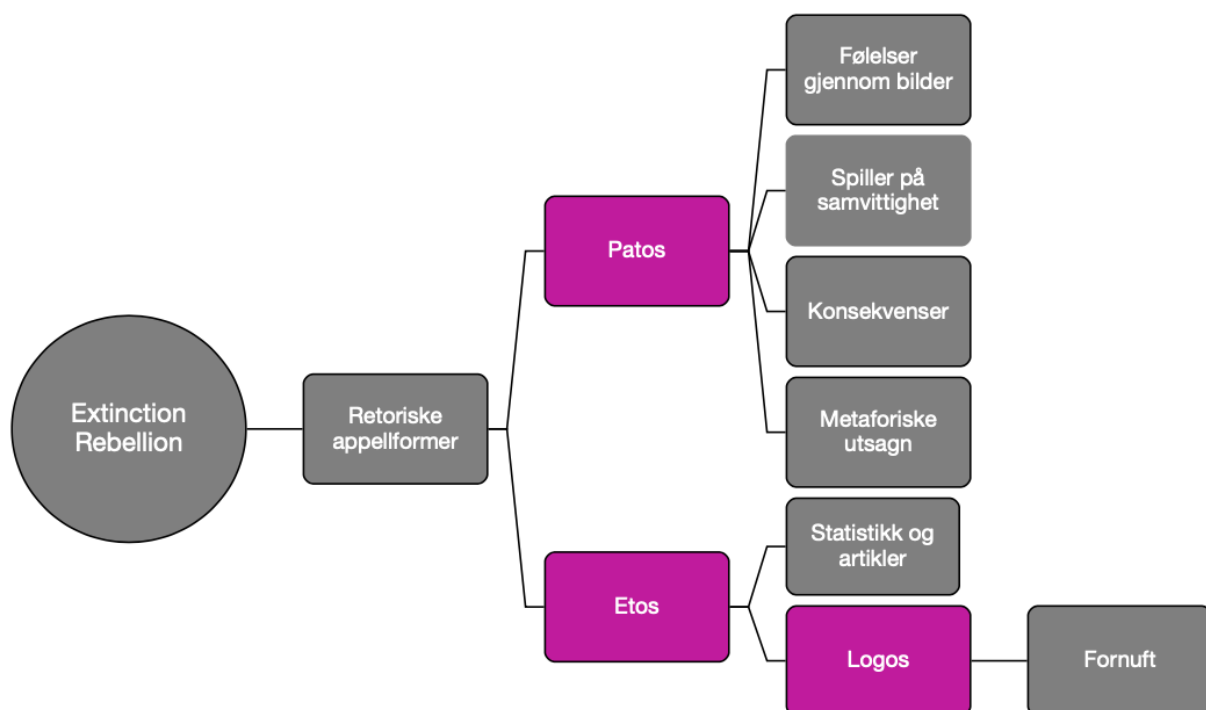

Figur 20. Innlegg om luftforurensning

I det aktuelle innlegget (Figur 20) gir Greenpeace eksempler på konkrete helseskader som kan forårsakes av luftforurensning. Videre nevnes viktigheten av ren luft og hvordan miljøorganisasjonen krever en overgang til renere energi. Det kan tolkes som at tekstens hensikt er å oppnå en balansegang mellom frykt og håp i arbeidet med å skape en overbevisende effekt overfor leseren. Appellformene patos og etos kan forstås som de mest fremtredende i innlegget da patosen er synlig gjennom følelsene som vekkes av å nevne konsekvensene av luftforurensning, og etosen gjennom fremleggelsen av de konkrete

helseskadene. Konsekvenser som «asthma attacks» og «premature death» gir en følelse av uro og angst, men løsninger som «clean energy» og «clean mobility» gir forventinger om at slike helseskader kan unngås. De emosjonene som skapes i denne balansegangen kan tolkes som en måte å vise at problemene er der ute, men at vi har muligheter til å gjøre noe med det. Videre spiller innlegget også på troverdigheten da helseskadene som fremheves i teksten er reelle (Choudhary & Garg, 2013, p. 6). Ved bruken av fakta styrkes troverdigheten i teksten, noe som også gjør den mer overbevisende.

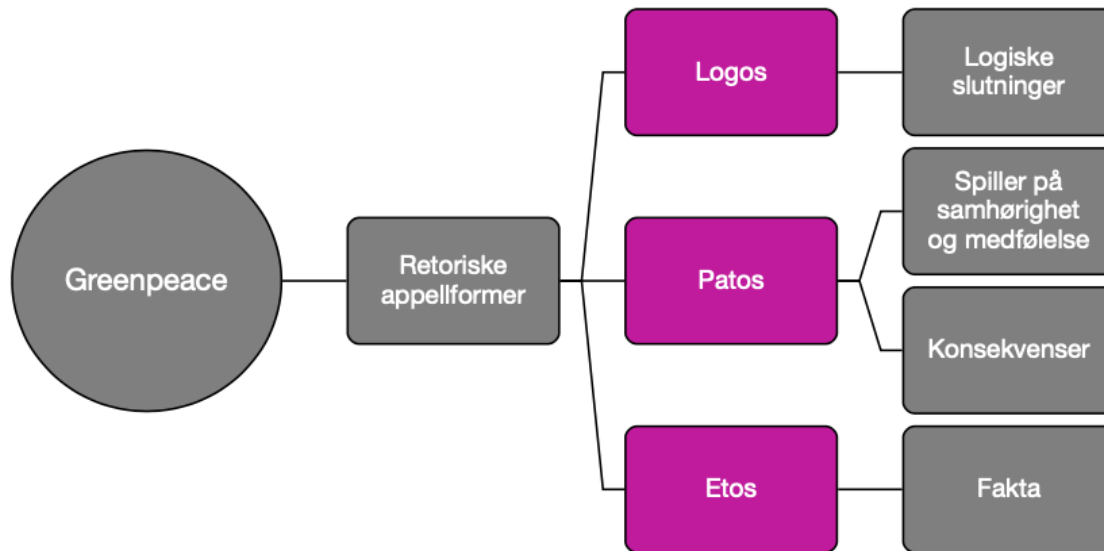
4.2.3 Fremtredende appellformer

Figur 21. Oversikt over retoriske appellformer som benyttes i innleggene

Oversikten (Figur 21) gir et sammenlagt bilde av hvilke retoriske appellformer som er fremtredende i innleggene til Extinction Rebellion. Tidligere innlegg fra organisasjonen styrker også bruken av slike former for overbevisning der vi ser sterke ord som «war» (Figur 3) og «suffering» (Figur 4). Videre bruk av patos kommer frem gjennom bildet av en far og barnet (Figur 4) i en luftforurenset region. Retorikkstrategiene som er benyttet er sentrale støtteargumenter bak utsagnene (Vázquez & Giner, 2009, p. 233). Eksempelvis kan vi se i Figur 5 at teksten omhandler hvordan G20 må ta ansvar. Det som underbygger dette utsagnet er bruken av etos som kommer frem gjennom statistikk som vises i teksten. Troverdigheten skapes på en måte som gjør at den også tyr til fornuften da det er naturlig at de som bidrar til å slippe ut mest klimagasser også må være ansvarlige for det de selv skaper. Gjennom bruken

av bilder som viser resultatet av klimakrisen og tekst som underbygger motivet, får vi også en dypere forståelse av alvoret bak budskapet.

Figur 22. Oversikt over retoriske appellformer som benyttes i innleggene

De fremtredende appellformene som kommer til syne i Greenpeace sine innlegg, og som er vesentlige i prosessen med å overbevise kan vi se i Figur 22. Tidligere innlegg fra organisasjonen (Figur 8-10) viser hovedsakelig til bruken av patos og etos der Figur 8 blant annet refererer til publikums følelser ved bruk av skremsel gjennom å belyse at luftforurensning er den største miljømessige helserisiko i verden. Ifølge WHO (2022) stemmer denne påstanden, noe som også bidrar til å styrke troverdigheten i teksten. Bildet som viser en mørklagt himmel fra kullkraftverk underbygger en dyster stemning som samsvarer med tekstens budskap. Patosen er også synlig ved et annet innlegg (Figur 9) der fokuset på biologisk mangfold gir et følelsesinntrykk som medfølelse da ideen om at vi er knyttet til hverandre er sterkt fremtredende gjennom bruken av setningen «this affects all life on earth». Figur 10 spiller videre på følelsene og nevner ord som «catastrophic», men teksten har også preg av etos da de henviser til rapporten til IPCC som gir troverdighet i form av at krisen er reell og at noe må gjøres.

4.3 Analyse av medborgerskapsforståelse

Utgangspunktet for denne analysen er basert på forskningsspørsmålet «hvilke forståelser av medborgerskap formidles?» Jeg vil i dette arbeidet først vise til de tre innleggene som tilhører hver organisasjon i delkapittel 4.3.1 og 4.3.2, og deretter presentere en oversikt over ord som viser hvem innleggene retter seg mot. Videre vil jeg ta for meg det analytiske arbeidet og i delkapittel 4.3.3 forklare de ulike forståelsene av medborgerskap som er fremtredende basert på de kodene som er gjort.

4.3.1 Extinction Rebellion

extinctionrebellion Can individual lifestyle change help to tackle the climate and ecological emergency, or is it an unhelpful distraction?

System change is not a "get out of jail free" card

Pushing governments and businesses to act now is where our energies have to be primarily focused. However, this doesn't mean that individual actions are irrelevant or unimportant — they remain an essential part of the solution

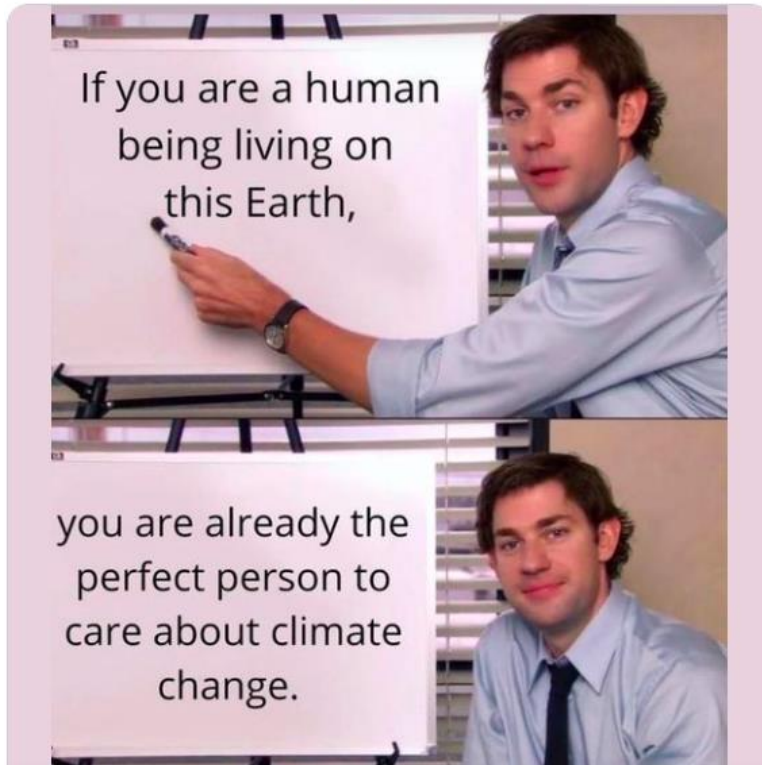
Figur 23. Innlegg om individuelle handlinger

Extinction Rebellion ✓
3. november 2022 · 🌐

...

And join us to do something about it 😊💚

Figur 24. Meme som brukes i anledning til å belyse et poeng

extinctionrebellion 🌐 THIS IS BLEAKEST WARNING YET

The latest United Nations' IPCC report says that many of the impacts of global warming are now simply irreversible, and humans and nature are being pushed beyond their abilities to adapt. Deeper and faster cuts to greenhouse gas emissions are the only way to limit catastrophic warming.

We need to transform. Life on Earth is in crisis. Our climate is changing faster than scientists predicted and the stakes are high. Biodiversity loss. Crop failure. Social and ecological collapse. Mass extinction. We are running out of time, and our governments have failed to act.

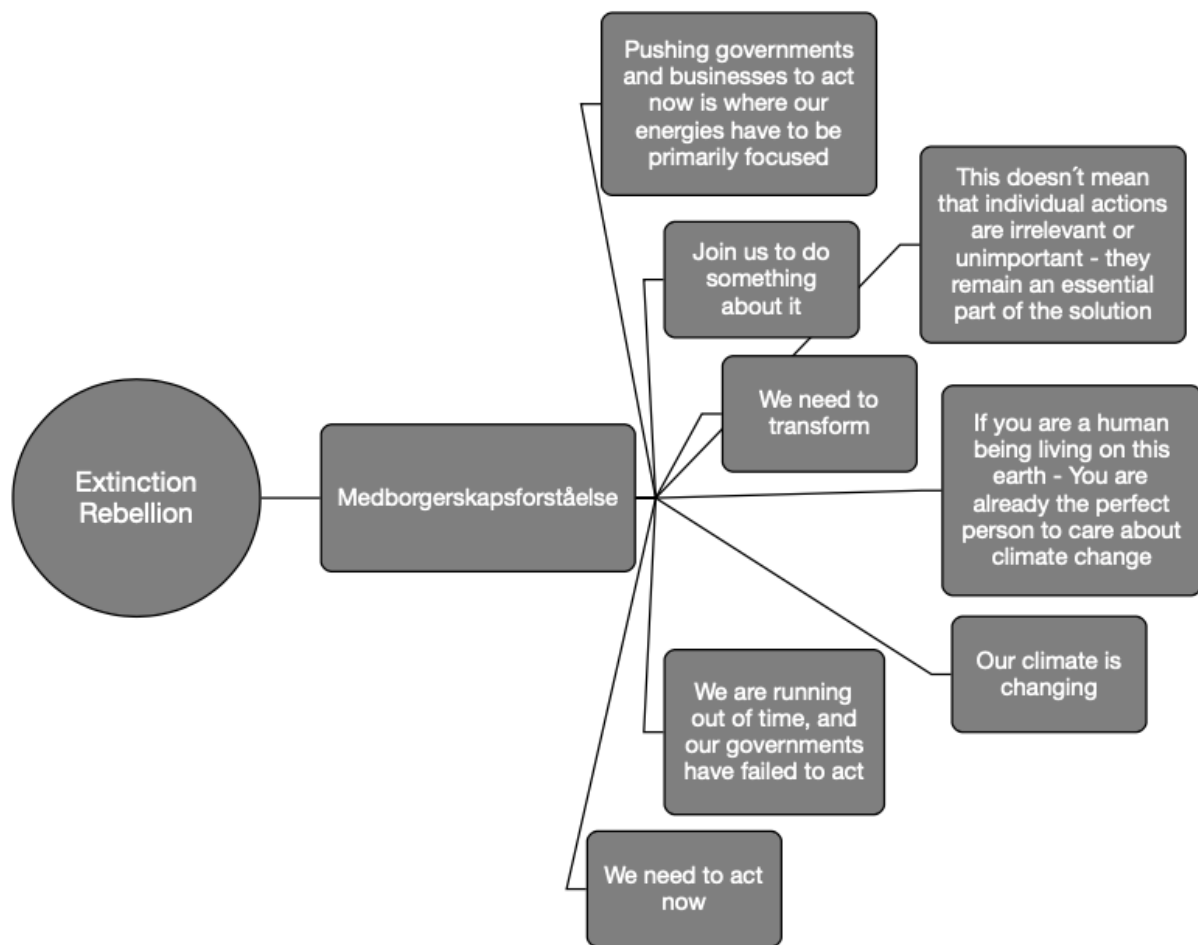
We need to act now. Join us at rebellion.global/groups

Figur 25. Innlegg som fremmer handling

Figur 26. Word cloud som viser hovedaktørene i innleggene

Innleggene som vises har hovedsakelig et innhold som retter seg mot å finne løsninger på klimakrisen. Gjennom kodingen av ulike aktører som nevnes i tekstene viser oversikten (Figur 26) at det er mest snakk om «we», «our» og «you». Det som kommer frem i resultatet forteller at innleggene henvender seg til leseren og medborgeren ved bruken av ord som skaper en ansvars- og fellesskapsfølelse. Dette gir et videre grunnlag for å se nærmere på hvilke medborgerskapsforståelser som fremmes i tekstene.

Figur 27. Oversikt over analyseenhetene i kodingen

Den åpne kodingen gir et bredt innhold av utdrag og setninger som fremmer handlinger og ansvar hos den enkelte medborger. Innleggene bærer preg av en forståelse som retter seg mot ideen om å ty til handlekraft og bry seg om andre. Eksempelvis ser vi dette i Figur 25 der teksten avsluttes med «we need to act now» og «join us» i tillegg til å ta opp hvordan vi må transformere oss for å forhindre tap av blant annet biologisk mangfold. Figur 24 belyser også deltakeraspektet gjennom en innledende kommentar som sier «join us to do something about it». Andre betraktninger som er fremtredende er også måten Figur 23 og 25 er skrevet i 1. person synsvinkel og Figur 24 i 2. person synsvinkel. Effektene av dette gjør budskapet mer nært, noe som skaper en følelse av ansvar. Poenget som dukker opp i Figur 23 er blant annet hvordan vi kan presse myndighetene til å gjøre noe og hvordan individuelle handlinger er en del av løsningen. Derimot Figur 24 som tar for seg hvordan vi har de samme mulighetene til å bry oss om klimakrisen.

4.3.2 Greenpeace

Greenpeace International ✓

13. feb. 2022 · 🌐

"Remember that there is something that we can do about it; that through collective action we can change the world and we're not alone in fighting against the climate crisis," advises Mitzi Jonelle Tan, a climate activist from the Philippines, on how to tackle climate anxiety.

Figur 28. Innlegg om kollektive handlinger

greenpeace ✓ Extreme weather events in recent times, rising sea levels, heatwaves and droughts are all symptoms of environmental breakdown that will get far far worse if governments do not act urgently to cut emissions, protect ecosystems, promote green energy, support adaptation to reduce vulnerability and cultivate strong international cooperation between them and businesses, including the most polluting sectors.

The roots of this climate and nature crisis lie in a global system that puts the interests of a wealthy few above the health of people and the ecosystems we depend on. The system is deeply unjust. Those impacted first and worst by ecological crisis have done least to cause it.

How can the younger generations get involved in climate action?

1. Join peaceful protests near you
2. Sign petitions and share them on social media
3. Protect existing green spaces
4. Use your talents for the cause

Figur 29. Innlegg om hva den yngre generasjonen kan gjøre

greenpeace ✓ How can we reduce our impact on the environment? One easy way is to use public transportation instead of driving.

Not only does it decrease traffic congestion and air pollution, but it also saves money on gas and parking. Plus, you can sit back and relax while someone else does the driving!

Let's consider this: to transport 200 people, if all cars can fit 4 people, we will need 50 cars and that would fully occupy a 4-lane road. If a bus can fit 20 people, then we only need 10 buses. If we take the train or metro, the need for road space will be much less.

One of our new year's resolutions is to ban fossil fuel cars by 2030. Are you with us?

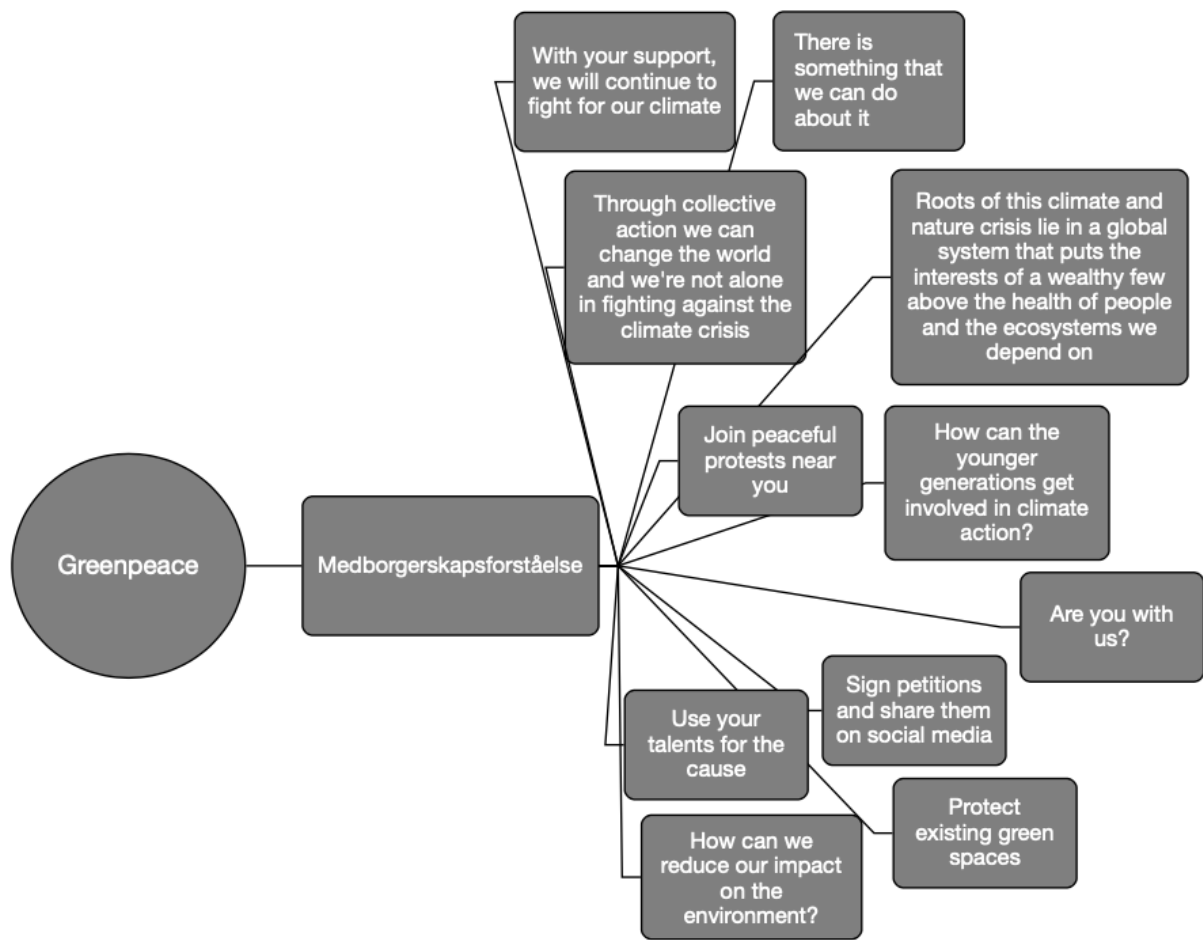
With your support, we will continue to fight for our climate.

Figur 30. Innlegg om individuelle valg i transportsektoren

Figur 31. Word cloud som viser hovedaktørene i innleggene

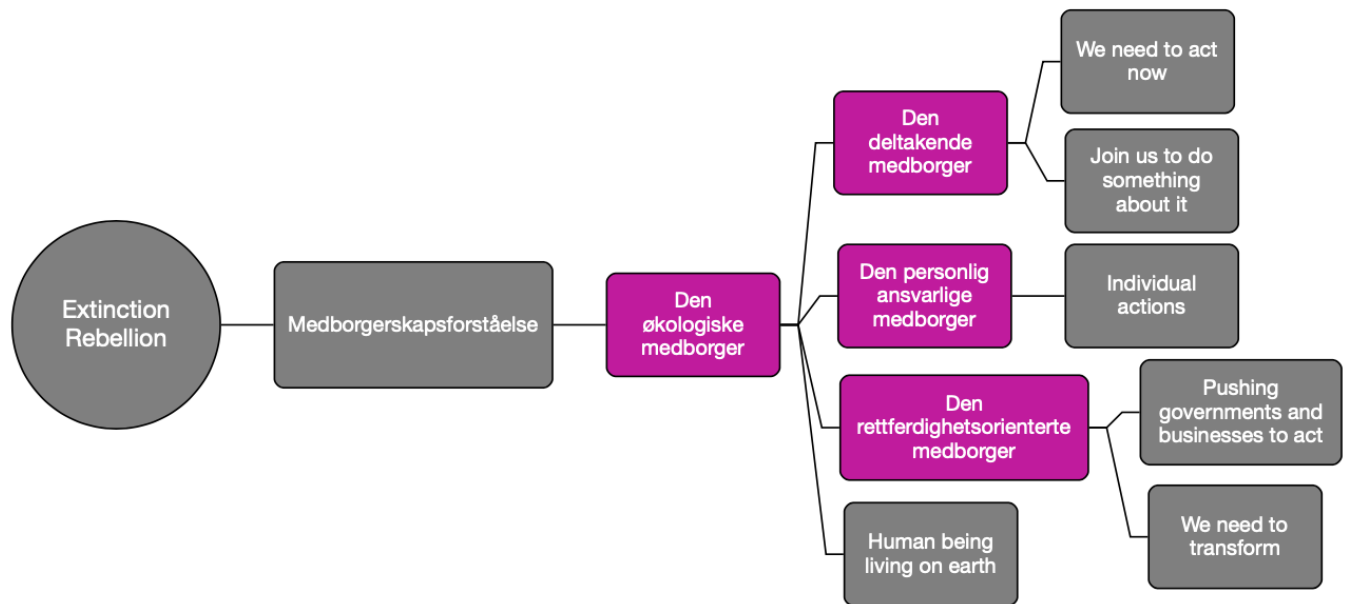
Greenpeace sine innlegg tar for seg temaer som er løsningsrettet i henhold til klimakrisen. Gjennom analyse av aktører som er nevnt i disse innleggene viser resultatet at mye av innholdet er rettet mot oss medborgere. Oversikten (Figur 31) forteller at det er mest snakk om perspektiver der «we», «people», «our» og «you» er tatt opp, noe som kan gi muligheter for å skape engasjement i saken da det bidrar til å styrke en følelse av samhörighet og ansvar overfor leseren.

Figur 32. Oversikt over analyseenhetene i kodingen

Resultatet som vises i Figur 32 forteller at innleggene retter seg mot en medborgerskapsforståelse som vektlegger kollektive handlinger gjennom personlig deltakelse i saken om klimakrisen. Det som er gjennomgående i tekstene er hvordan den er vinklet for å skape en solidaritetsfølelse og engasjement. Eksempelvis ser vi dette i Figur 28 der setningene “through collective action we can change the world” og «we’re not alone in fighting against the climate crisis” er med å skape ideen om at det er et felles problem og at vi sammen kan utgjøre forskjeller. Videre tar Figur 29 heller for seg hva den yngre generasjonen kan gjøre i den pågående krisen, og engasjerer til å delta i blant annet kollektive handlinger gjennom protester eller individuelt arbeid ved å spre bevissthet om tema på sosiale medier. Betydningen av handlinger hos den enkelte medborgeren er også fremtredende i Figur 30, der teksten avsluttes med «with your support we will continue to fight for our climate».

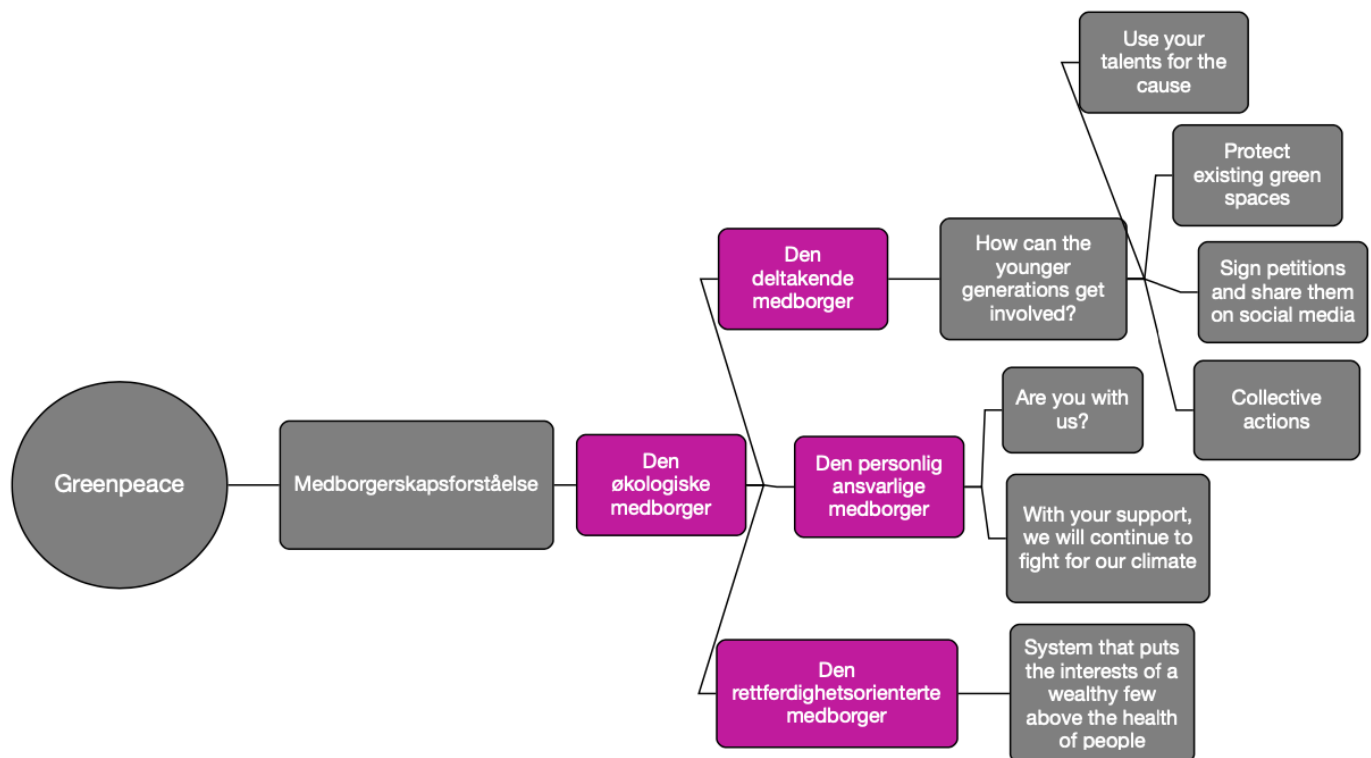
4.3.3 Fremtredende forståelser av medborgerskap

Figur 33. Oversikt over forståelser av medborgerskap

Oversikten (Figur 33) gir et bilde av de ulike forståelsene av medborgerskap som kommer frem i innleggene til Extinction Rebellion. Ut ifra resultatet kan vi se at det hovedsakelig handler om deltakelse, ansvar og rettferdighet. Den handlingsorienterte aspekten kommer til syne i Figur 24 og 25, og går derfor inn under «den deltakende medborgeren». En aktiv medborger kan utgjøre små forskjeller da menneskelige handlinger kan bidra til å redusere klimaendringene (Steg, 2022, p. 393). I lys av et tilnærmet budskap som handler om at individuelle handlinger ikke er irrelevante for å løse klimakrisen, så er også «den personlig ansvarlige medborgeren» fremtredende. Figur 23 tar for seg dette perspektivet, men retter seg også mot en rettferdighetsorientert medborger, da teksten nevner myndighetenes rolle i arbeidet. Det kritiske perspektivet mot myndighetene viser til Extinction Rebellion sitt fokus på å fremme medborgere som stiller seg kritisk til det etablerte systemet. Flere eksempler av dette ser vi også i Figur 25 der teksten sier «we need to transform», noe som går inn under en slik medborgerskap da denne medborgeren vektlegger evne til å skape endring. Det er gjennom egenskaper som deltakelse, ansvarlighet og kritisk tenkning at alle tre forståelsene for medborgerskap går inn under kategorien «den økologiske medborger». Denne forståelsen er gjennomgående i alle tre innleggene. Figur 25 nevner «bioiversity» som er et tema passende for en slik medborger da de er opptatt av å forstå virkningene man har på miljøet vårt (Phillips, West, Shepley, & Baurley, 2022, p. 3). Videre tegn på oppfordring av en økologisk medborger ser vi også i Figur 24 der innholdet skapes av ideen om gruppeidentitet

basert på likheter i gruppen. Teksten gir en uformell følelse av medborgerskap da vi alle er borgere av jorden, og vi derfor har like mye ansvar til å bry oss.

Figur 34. Oversikt over forståelser av medborgerskap

Gjennom videre avgrensning av kodene som er tatt fra de tre innleggene til Greenpeace viser resultatet at alle tre forståelsene for medborgerskap faller inn under kategorien «den økologiske medborger». Ut ifra sammendraget vist over (Figur 34) ser vi at deltakeraspektet ved den økologiske medborgeren er tilstede. Dette kommer frem ved omtalen av kollektive handlinger da en slik medborger vektlegger kollektivt samarbeid for å fremme miljømessig rettferdighet. Videre kan vi også se at en av gjøremålene som vises i Figur 29 omhandler beskyttelse av grønne områder, noe som også passer beskrivelsen av en økologisk medborger da det handler om å tenke over bruken av det miljømessige rommet vi har. I tillegg til fokus på deltakelse gjennom kollektiv orientering, så rettes innholdet i tekstene også mot den personlige og rettferdighetsorienterte medborgeren. Utdragene som går inn under «den personlige medborger» utfordrer tanken om ansvarlighet hos individet. Spørsmålet «are you with us» bidrar til å tenke kritisk om seg selv og ansvaret man har. Derfor kan det også gi muligheter for å tenke at ens eget liv påvirker andre og på bakgrunn av dette forstå at man også har obligasjoner overfor mennesker man ikke kjenner (Jagers, 2009, p. 20). Andre trekk som også spiller på økologisk medborgerskap er det rettferdighetsorienterte synet på at systemet er urettferdig da den favoriserer de med makt i samfunnet (Figur 29).

5. Drøfting

I dette kapitlet vil jeg diskutere mine funn og se resultatene i sammenheng med det teoretiske rammeverket som har blitt belyst i denne teksten. I delkapittel 5.1-5.3 vil jeg besvare problemstillingen om hvordan et utvalg av miljøorganisasjoner kommuniserer om løsninger på klimakrisen på sosiale medier. For å besvare dette vil jeg trekke inn oppgavens to første forskningsspørsmål. I dette arbeidet vil jeg se materialet under ett og sammenligne organisasjonene på tvers og se hva som er mest fremtredende innenfor hver organisasjon. Videre vil jeg i neste delkapittel 5.4 ta for meg de didaktiske implikasjonene som kan fremkomme ved å bruke de utvalgte innleggene i skolesammenheng. I denne besvarelsen vil jeg trekke inn det tredje forskningsspørsmålet.

5.1 Kommunikasjon om årsaker, konsekvenser og løsninger på klimakrisen

Miljøorganisasjonenes bruk av sosiale medier kan forstås som et forsøk på å nå ut til befolkningen om et tema de er opptatt av. På bakgrunn av resultatene i analysen kan vi se at kommunikasjonen om løsninger på klimakrisen skjer gjennom å snakke om temaer som viser både årsakene og konsekvensene. Extinction Rebellion er i likhet med Greenpeace opptatt av å kommunisere at den evige økonomiske veksten er sentralt for de underliggende problemene vi har knyttet til klimaspørsmål da fokuset på dette driver den globale økonomien og dermed øker utslippene. Til forskjell fra Greenpeace er dette noe som er mer tydelig i innlegget til Extinction Rebellion (Figur 5). Videre ser vi også hvordan de retter oppmerksomheten mot økonomisk globalisering og hvordan aggressive investeringer bidrar til å forverre klimakrisen. Vi kan dermed forstå at temaene de snakker om også inngår i en mer komplisert prosess som dobbel eksponering. De parallelle prosessene som binder globalisering og klimaendringer sammen kan gjøre det krevende å møte problemene, men ifølge Leichenko (2012, p. 970) kan denne prosessen møtes ved å nøye analysere de ulike leddene som inngår i globaliseringen og jobbe enkeltvis i leddene for å oppnå bærekraftighet. Siden økonomisk vekst er et ledd i globaliseringen vil naturligvis fokuset være der. Det som derimot ikke fremkommer i innleggene til begge organisasjoner er om det angår all type økonomisk vekst, og om det også gjelder grønn vekst der kombinasjon av miljømessige og økonomiske mål medfører mindre miljøbelastninger (Antal & Van Den Bergh, 2014, p. 165). Utfallet av den økonomiske veksten og klimaendringer går også på bekostning av det biologiske mangfoldet (Shivanna, 2022, p. 162). Fokuset på naturen er noe begge organisasjoner har, men hos Greenpeace er dette mer fremtredende da flere av innleggene går inn på dette og de erkjenner hvordan økonomisk vekst og jakten på profitt påvirker det biologiske mangfoldet (Figur 9 og 19).

Vi kan forstå at organisasjonene ser på økonomisk vekst som en årsak til klimakrisen, men innleggene viser dermed ikke hvilke utfordringer det kan skape å dempe denne veksten. Slik som Bowen & Hepburn (2012, p. 637) beskriver er det ikke nødvendig å bremse den økonomiske veksten for å møte miljøutfordringene da dette også kan medføre til å avspore innsatsen for å ta i bruk renere produksjonsmåter. Som vist på Figur 8 og 17 er grønn energi noe begge organisasjoner er opptatt av. Derfor kan de også virke motstridende i deres kommunikasjon om en årsak og løsning. For å få til de teknologiske fremskrittene innenfor grønn energi er vi avhengig av veksten i økonomien hevder (Bowen & Hepburn, 2012, p. 623). Dette er også noe som vil være til hjelp for at fattige land skal kunne utvikle seg og ha en sterkere tilpasningsevne til å imøtekomme konsekvensene av klimaendringene (Bowen, Cochrane, & Fankhauser, 2012, p. 96). Til tross for at innleggene tar opp temaer som økonomisk vekst nevnes det ikke noe om degrowth og mulighetene som ligger der for å redusere den økonomiske aktiviteten (Hickel, 2020, p. 1108).

Både Extinction Rebellion og Greenpeace vektlegger kommunikasjon av mulige konsekvenser av klimaendringer. Felles for begge er at de er opptatt av hvordan utslippene kan skape luftforurensning, men Greenpeace omtaler seg mer om konkrete helseskader dette kan medføre. Det kan være at dette er en konsekvens som fremheves hos begge fordi luftforurensning er allment utbredt og derfor kan oppleves mer nært, og som tidligere forklart er det også blant de miljøfaktorene som bidrar til mest sykdom og tidlig død. På bakgrunn av innleggene ser vi også at Extinction Rebellion går mer inn på virkningene av de enkelte klimaendringene, eksempelvis hvordan avlinger og hus går tapt av flom (Figur 16). Det som derimot ikke belyses er matmangelen slike konsekvenser kan skape eller hvordan det ødelegger livsgrunnlaget til ikke bare oss mennesker, men også dyr. I seg selv kan følgene av dette også gi økt sjanse for hungersnød (Butler, 2014, p. 132).

For å løse klimakrisen og møte de mulige konsekvensene fremmer begge organisasjonene ideen om systemendring. Likevel framstiller organisasjonene systemendringen på forskjellige måter. I figur 5 kan det tolkes som at Extinction Rebellion vektlegger en systemendring der økonomisk profitt ikke skal komme først. Dette kommer frem ved at de kritiserer hvordan G20-landene kun fokuserer på økonomi og at de derfor også har høye utslipp. Utsagnet kan forstås som at Extinction Rebellion drar alle i G20 under en kam, til tross for at Kina og USA alene står for nesten halvparten av utslippene i verden (Crippa et al., 2022, p. 12). Denne

vinklingen kan tolkes som at alle i G20 har like mye skyld, noe som kan argumenteres da land som Brasil og Indonesia har et langt mindre utslipp. Systemendringen Greenpeace tar opp (Figur 10) er på sin side forskjellig fra Extinction Rebellion, da innleggene som er analysert fokuserer på hvordan transportsektoren kan omstilles fra fossil energi til grønn energi.

Greenpeace sine innlegg kan også tolkes som mer konkrete når det gjelder å fremme løsninger på klimakrisen da de viser til spesifikke måter å endre transportsektoren (Figur 10). I lys av Dryzek sin typologi over omstillingsdiskurser skiller innleggene til Greenpeace seg fra Extinction Rebellion ved å formidle en mer reformistisk tilnærming der blant annet teknologiske endringer er sentralt. Siden teknologiske forandringer først og fremst kommer fra næringslivet (Grubb, 2004, p. 109), kan det ut ifra innleggene tolkes som at Greenpeace har vektlagt viktigheten av å ha en økonomisk vekst for å finansiere grønne prosjekter og innovasjon. Organisasjonens økologiske interesser kommer ikke foran andre sosiale og økonomiske mål, og ut ifra dette reformistiske synspunktet kan det tenkes at de konkrete innleggene fremmer en ide om økologisk modernisering. Til forskjell fra Greenpeace deler Extinction Rebellion en mer radikal tilnærming til omstillingen da det kan forstås som at de vil endre premissene for hvordan globaliseringen drives i dag, noe som fremkommer gjennom å vektlegge hvordan fokuset på økonomisk vekst har skapt klimakrisen vi er i. Siden Extinction Rebellion heller ikke viser det alternative systemet og økonomien de ønsker i innleggene, er det uklart hva de tenker strukturene skal være utenom at det krever et fokus bort fra økonomisk vekst.

5.2 Følelser, troverdighet og logikk i kommunikasjonen

Extinction Rebellion i likhet med Greenpeace kommuniserer sine temaer gjennom bruken av alle tre appellformene. Det som derimot er mest fremtredende av de tre er bruken av følelser. Siden patos er en lettere form for overbevisning da det ikke krever argumentasjon (Braet, 1992, p. 309), kan det også tolkes som en forklaring på hvorfor denne appellformen er mest utbredt. Flere av innleggene fra begge organisasjoner bærer preg av dystopi, eksempelvis bilder av skogbrann og flom (Figur 15 og 16) eller tekster som omhandler utryddelse for arter og tidlig død som følge av luftforurensning (Figur 19 og 20). Som nevnt tidligere er frykt noe som assosieres med uro og ubehag og følelsene som vekkes kan dermed skape en overbevisende effekt. Det kan derfor tolkes som at organisasjonene ønsker å spille på dette for å trekke til seg oppmerksomhet om temaet. Gjennom fryktspredning som kommer av slike virkemidler kan samtidig følelsen av håpløshet dukke opp, og slik som O'Neill & Cole (2009,

p. 361) beskriver kan dette medføre distanse til tematikken da disse konsekvensene er ekstreme, noe som også kan gjøre det mindre personlig da det ikke angår alle. Det kan argumenteres om dersom fokuset heller var på mer hverdagsrelaterte konsekvenser som påvirker livet til de fleste mennesker i verden, at slik fryktspredning kan være nyttig for å kommunisere om problemet (O'Neill & Cole, 2009, p. 369).

Resultatene av analysen viser til hvordan de ulike appellformene også kan inngås i hverandre. Dette kan bidra til å styrke budskapet og overbevisningen i kommunikasjonen. Vi kan blant annet se hvordan Extinction Rebellion bruker etos først gjennom troverdigheten som blir skapt av statistikk, og deretter benytter logos gjennom fornuften som kommer av ansvarsrollen (Figur 21). I tillegg ser vi også hvordan Greenpeace bruker logikk og underbygger dette med bilder som vekker følelser (Figur 18). Det som derimot skiller organisasjonene er bruken av tall og statistikk som er mer fremtredende i innleggene til Extinction Rebellion. Det kan tolkes som at bruken av kilder likevel ikke er nok til å overbevise da det kommer an på troverdigheten til kilden (Tormala & Petty, 2004, p. 429). Det kan derimot argumenteres om troverdigheten i Figur 17 kunne vært styrket dersom Forbes også hadde blitt brukt som kilde da de snakker om samme tema (Gimon, 2023). Troverdigheten til Greenpeace kan forstås som svakere da de ikke underbygger sine påstander med kilder selv om konsekvensene er reelle ifølge det europeiske miljøbyrået (Agency, 2023). I kommunikasjonen kan vi også se at organisasjonene bruker logikken på forskjellige måter. Extinction Rebellion bruker logikken på en uformell måte der de fremstiller utsagnet deres som rasjonelt gjennom ideen om at man er ansvarlig for det man selv skaper (Figur 21). Greenpeace benytter heller logiske slutninger som virker sannsynlige nok til at utsagnet stemmer og derfor kan virke overbevisende (Figur 18).

5.3 Deltakelse, ansvar og rettferdighet i kommunikasjonen om medborgerskap

En del av løsningene på klimakrisen ligger i hva vi mennesker kan bidra med gjennom vårt medborgerskap. Basert på funnene kan vi forstå at organisasjonene har noen likhetstrekk i form av medborgerskapsforståelsene de ønsker å fremme. Vi ser blant annet at begge i all hovedsak appellerer til en økologisk medborger i sin kommunikasjon. Deltakeraspektet er noe som er synlig hos begge organisasjoner. Det som derimot skiller dem er hvordan de retter seg mot både individ og kollektiv, men på ulike måter. Hos Extinction Rebellion er individuelle handlinger mer fremtredende da de nevner det eksplisitt i sine innlegg. Den kollektive kommer ikke like tydelig frem og kan kun tolkes gjennom budskap som å bli med i

klimabevegelsen. Greenpeace derimot viser til både individuelle og kollektive handlinger. Innleggene sier likevel ikke noe om hvilke typer handlinger det er snakk om, eller om det gjelder politiske eller hverdagslige. Vi ser kun tegn til dette i Figur 29 der Greenpeace har en mer direkte tilnærming til deltakerperspektivet ved å fremme konkrete handlinger som eksempelvis å ta del i protester. Forholdet mellom politiske og hverdagslige handlinger kan forstås som komplekst da jeg tidligere har vært inne på kritikken rundt økologisk medborgerskap og måten den bryter skillen mellom det private og offentlige, noe som tilsier at hverdagslige handlinger også kan ses på som politiske. Når det er sagt kommer det frem i Figur 29 hvordan Greenpeace gir en oppfordring til å ta vare på grønne områder og i en slik relasjon til det økologiske rommet forteller Dobson (2006, p. 447) at politiske forpliktelser også kan skapes fra et økologisk perspektiv. Vi kan forstå disse handlingene som fremmes som en del av den offentlige sfæren, og at Greenpeace oppfordrer til aktivt medborgerskap innenfor denne arenaen. Likevel ser vi tegn til fokus på den private sfæren ved at de oppfordrer til å bruke personlige ferdigheter for å støtte klimasaken, i en slik sammenheng nedvurderer de heller ikke betydningen av arbeid som skjer i den private sfæren hevder Sæther (2022, p. 202).

Ved å oppfordre til deltakelse kan det også tolkes som at organisasjonene ønsker at folk tar ansvar, og vi kan se likheter til dette i kommunikasjonen fra begge to. Det som likevel skiller de er måten Extinction Rebellion legger poenget frem som mer skjult ved å tillegge ansvar gjennom å fortelle at individuelle handlinger er en del av løsningen (Figur 23). Greenpeace derimot er mer direkte og spiller på ansvarlighet gjennom den kritiske refleksjonen som kommer av spørsmål rettet mot leseren (Figur 30). Vi kan dermed tolke det som at Greenpeace sin forståelse av den ansvarlige medborger er mer fremtredende da de erkjenner leserens muligheter til å gjøre noe. Selv om denne forståelsen kommer frem, er det likevel vagt da det ikke står noe om hvem vi har ansvar for sett i lys av et økologisk perspektiv. Dette kan antydes som at hensikten bare er å belyse et poeng om at vi mennesker har muligheten til å opptre ansvarlig, noe som ifølge Rickard (2014, p. 48) er en faktor i arbeidet med å motvirke klimaendringer.

Ansvarlighet er likevel ikke noe som bare ligger hos enkeltindivider, men også myndighetene (Bouman et al., 2020, p. 9) og på bakgrunn av dette ser vi at begge organisasjoner går ut ifra et rettferdighetsprinsipp når de vender et kritisk blikk mot verdensledere og strukturene de har skapt i det globale samfunnet. Ut ifra et økologisk medborgerskapsperspektiv kan det tolkes

som at organisasjonene har en strukturell synsvinkel i tankegangen om endring, da det kan forstås som at strukturene er roten til klimakrisen. Dette er noe som er mer fremtredende hos Greenpeace (Figur 29) når de forteller at vi ikke har et rettferdig system som setter interessene til folk likt. På bakgrunn av organisasjonenes forståelse for systemendring som er forklart tidligere, så styrkes også det strukturelle perspektivet. På en annen side kan vi også se tegn til voluntaristisk synsvinkel fra Extinction Rebellion da de i Figur 5 erkjenner at man ikke kan forvente at myndighetene griper inn og at vi derfor må handle. Dette kan tolkes som at individuelle valg som medborgere tar vil føre til systemendring da konteksten i samfunnet er basert på hvordan vi lever livet vårt (Dobson, 2007, p. 277). Fokuset på rettferdighet i et økologisk perspektiv er ikke bare rettet mot oss mennesker, og vi ser derfor hvordan begge organisasjoner ønsker å fremme rettferdighet overfor naturen og det biologiske mangfoldet, men når det kommer til handling for en slik sak, er dette noe som er mer synlig i innlegget til Extinction Rebellion (Figur 25) da budskapet deres kan tolkes som at vi må endre oss for å redde alt liv på jorden. I lys av et slikt etisk syn kommer også organisasjonens økologiske medborgerskapsforståelse frem.

5.4 Implikasjoner i bærekraftdidaktikken

Fra et samfunnsfaglig ståsted eksisterer det ulike tilnærminger til hva medborgerskap innebærer, og siden bærekraftdidaktikken og medborgerskapsutdanning har tette bånd kan vi forstå de didaktiske implikasjonene dette kan medføre. Det som formidles i undervisningen kan påvirke elevenes forståelse av årsaker, løsninger og egen handlekraft i møte med klimakrisen. I det didaktiske arbeidet vil innleggene kunne gi et spekter av innhold som kan benyttes for å ikke bare lære om temaene, men også et grunnlag å handle ut ifra. Innenfor en pluralistisk tilnærming vektlegges perspektivmangfold, og i denne tradisjonen finnes det ikke noe opplagt og objektiv god løsning på problemene da de er komplekse og preget av verdikonflikter (Ott, 2019, p. 35). I undervisningssammenheng kan derfor innleggene benyttes for å utforske de ulike tilnærmingene og drøfte tematikken. Vi kan se at det ene innlegget til Greenpeace (Figur 29) taler direkte til ungdommen, og som lærer kan man hente inspirasjon fra slike innlegg og jobbe på grunnlag dette. Innlegget illustrerer en ung jente som protesterer, og i undervisningsarbeidet kan man gå ut ifra temaet som belyses og eksempelvis spørre elevene hva de tror man protesterer for og hvorfor man skal gjøre det. Dette kan bidra til fruktbare diskusjoner rundt bærekraftsspørsmål. Gjennom anvendelsen av ulike perspektiver kan også den kritiske tenkingen dannes (Ødegaard & Langø, 2023, p. 129). Ved å ta ulike

standpunkter og jobbe med kompleksiteten rundt klimaspørsmålene, kan det også gi et utgangspunkt for tverrfaglig arbeid.

Figur 29 kan i likhet med andre innlegg (Figur 5 og 10) bli brukt til å belyse et komplisert tema som bærekraft. Siden innleggene adresserer saker som økonomisk vekst, systemendring, myndighetenes ansvar og økosystem kan det tverrfaglige arbeidet skape større forståelse av de sammensatte forholdene. Her kan eksempelvis Naturfag bidra til å stille spørsmål omkring viktigheten av å bevare naturen og det biologiske mangfoldet. I arbeidet med å opplyse elevene om tematikken kan undervisningen være preget av en faktabasert tilnærming der fokuset ligger på kunnskapsoverføring, og dermed gir lite plass til kritisk tenkning (Ott, 2019, p. 34). Likevel kan det tenkes at den kritiske tenkningen fremkommer gjennom at fagene knytter forbindelser til hverandre og snakker om et felles problem (Chettiparamb, 2007, p. 46). Gjennom å kombinere fag som RLE og Samfunnsfag kan det utfordre elevene til å tenke over hvordan ulike verdisyn, politisk ståsted og økonomisk interesse spiller inn i valgene mennesker tar og hvordan dette virker inn når nasjonene forholder seg til klimaspørsmål. I prosessen med å forstå dette kan de ulike omstillingsdiskursene i lys av innleggene ses opp mot hverandre. Dette kan gi innsikt i ulike perspektiver for løsninger og gjennom en pluralistisk undervisningstradisjon kan man drøfte for og imot de konkrete forslagene. På bakgrunn av det radikale og reformistiske synspunktet kan man utfordre elevene til å tenke over hva som må til for at strukturene i samfunnet skal endre seg eller hvilke endringer som må gjøres innenfor strukturene. Gjennom en slik refleksjon kan aktørenes rolle belyses, og dermed gi de unge en forståelse av at deres representasjon er viktig i klimakampen (Bentz & O'Brien, 2019, p. 1).

Barn og unges representasjon kommer tydelig frem i innlegget til Greenpeace (Figur 29), der de også viser til ulike handlinger for utøvelse av aktivt medborgerskap. Ideer som å bli med i klimabevegelsen, dele underskriftskampanjer på sosiale medier og beskytte grønne områder kan forstås som aktivitet innenfor den offentlige sfæren. I skolesammenheng hevder Sæther (2019, p. 102) at medborgerskapsforståelsen som legges til grunn av læreren ha konsekvenser for normene av aktivt medborgerskap og hvilke skalaer som regnes som arenaer for det aktive medborgerskapet. Som nevnt tidligere kan elever allerede tolkes som medborgere da de er inkludert i samfunnet, og på bakgrunn av denne forståelsen forteller Sæther (2019, p. 102) at lærere som ønsker å fremme et økologisk medborgerskap kan trekke inn et flerskalaperspektiv som utgangspunkt for arbeid. Dette kan eksempelvis innebære å opplyse om hvordan folk

handler ut ifra eget velvære fremfor å tenke at de borgere av det globale samfunnet (Dimick, 2015, p. 393). Som følge av dette kan det gi de unge innsyn i et systemperspektiv der man forstår at man er en del av noe større og dermed ta til seg hvor komplisert strukturene er da de inngår i et stort globalt nettverk. Aktivitet innenfor den private sfæren er noe som kjennetegner den økologiske borgeren da fokuset blant annet ligger på det økologiske fotavtrykket. Ved å vektlegge hvilke miljøvennlige valg individet kan ta, vil undervisningen være preget av en normativ tradisjon der fokuset er på verdiopplæring, og dermed kan undervisningen bli brukt som et verktøy for å sosialisere elever inn i forutbestemte livsstiler (Ott, 2019, p. 34). Dette kan imidlertid føre til begrensning for den kritiske tenkningen da elevene ikke har mulighet til å utforske hva som er bærekraftig da man allerede har forutbestemte forestillinger om bærekraftighet.

For å dyrke den kritiske tenkningen gjennom et aktørperspektiv kan man blant annet hente inspirasjon fra de innleggene som omhandler individuelle og kollektive handlinger. Eksempelvis kan det å spre bevissthet om temaet på sosiale medier vise elevene at man har mulighet til å påvirke andre til å endre atferd forteller Sæther (2017, p. 227). Den kritiske tenkningen i dette arbeidet kan også rette seg mot sosiale medier som en plattform da man kan utfordre elevene til å reflektere over hvorvidt informasjonen som fremkommer er troverdig. Den kollektive kraften som kommer gjennom protester vil også ha samme mulighet til å påvirke andre. Ifølge Hartung referert i Sæther (2022, p. 203) betyr det likevel ikke at status som medborger gjør at barn og unge blir automatisk hørt av voksne. De har ikke de samme politiske rettighetene som voksne, og i undervisningssammenheng kan man derfor fokusere på hva som kan gjøres i den private sfæren. Et alternativ for å koble det private opp mot det offentlige er ifølge Sæther (2022, p. 203) å vektlegge sammenhengen mellom hverdagslivet og større kollektive strukturer. Det gjelder å se handlinger som offentlige konsekvenser. Forståelsen av hverdagslivet som en arena for utøvelse av medborgerskap kan bidra til å ansvarliggjøre barn og unge og dermed anerkjenne deres medborgerskap. Fokuset på individualisering av medborgerskap i undervisningen kan likevel være krevende da alle ikke har like mye ansvar og makt til å skape endringer. Som nevnt tidligere kreves det vektlegging i den offentlige sfæren for å drive frem politiske endringer, når det er sagt betyr det ikke at individuelle valg ikke er viktig. Det gjelder å se dette i systemperspektiv og se sammenhenger. Elevene må ikke sitte med dårlig selvfølelse basert på de valgene de tar eller det økologiske fotavtrykket de har. Det kan tolkes som at risikoen og byrden av å legge ansvar på elevene reduseres dersom man ser det i aktør og systemperspektiv. Derfor må

undervisningen ikke bare lene seg på hva enkeltindivider kan gjøre da man kan risikere at fokuset på statens kollektive og politiske ansvar for miljøet ikke vektlegges (Dimick, 2015, p. 396). Innlegg som belyser at G20-landene står for mesteparten av det totale utslippet, kan benyttes i slike sammenhenger for å gi elevene forståelse for at det er nødvendig med ansvar fra det offentlige.

Det er ikke å legge skjul på at et tema som bærekraft og klimaendringer involverer følelser. Vi kan se dette hos både Extinction Rebellion og Greenpeace gjennom deres bruk av patosappellering. På bakgrunn av slike innlegg kan vi ta i bruk de emosjonene som vekkes som et grunnlag for kritisk tenkning og refleksjon rundt temaene. Dersom elevene opplever emosjonell identifikasjon basert på innlegg som illustrerer barn i en krisetid (Figur 16), kan lærere bygge videre på dette og gi elevene en mulighet til å reflektere over hva de tror kan være årsaken og løsningene til klimakrisen. På en annen side skal ikke bærekraftundervisningen bare vektlegge utfordringene ved klimaendringer, men også bestå av kommentarer som gir håp for å motivere elevene til å skape endring (Bentz & O'Brien, 2019, p. 3). Undervisningen skal gi en følelse av at dette er noe som er overkommelig og at vi allerede er i en omstilling, ellers kan det oppstå distansering i forhold til tematikken basert på negative følelser som bekymring og fortvilelse (Ojala, 2016, p. 46). I en lærerkultur som vektlegger åpenhet vil det å fremme løsninger trolig kunne skape en følelse av håp, i tillegg gir det et utgangspunkt for lærerrike situasjoner da man kan utfordre hverandres standpunkter. I et slikt arbeid er det vesentlig å ha toleranse for andres følelser da spørsmål angående klimakrisen kan vekke ulike emosjoner (Ojala, 2016, p. 42). Dersom dette blir for personlig kan man også gå ut ifra Figur 10 og diskutere løsningene som fremmes i innlegget, som eksempelvis å bygge flere sykkelveier eller bruke el-biler. Som lærer er det vesentlig å fremme at klimaendringene er menneskeskapte, og menneskene har derfor mulighet til å løse det de selv skapte. Basert på innlegg som viser kompleksiteten i klimaspørsmål, kan læreren sammen med elevene jobbe med visjoner om en foretrukket fremtid for å gi en følelse av håp (Ojala, 2016, p. 52). I dette arbeidet må man anerkjenne at folk vil ha ulike meninger om hva de mener er en god fremtid.

I den overordnede delen av læreplanen nevnes det at elevene skal få forståelse for at handlingene og valgene deres har en betydning (Kunnskapsdepartementet, 2023). Dersom elever ser samsvar mellom det de lærer og det de opplever kan det tenkes at det ikke bare gir håp, men også lysten til å handle. Som forklart tidligere i oppgaven er teorien kun en del av

handlekompetansen. Det kan derfor tenkes at følelsene som fremkalles av teorien er nyttig i henhold til det å skape en betydningsfull sammenheng og dermed evne til å opptre handlekraftig. Gjennom tverrfaglig arbeid som kan komme av stedsbasert læring, vil undervisningen også skape en mer helhetlig kontekst ifølge Schild referert i Sæther (2022, p. 207). Innlegg som viser skogbrann (Figur 15) kan brukes som inspirasjon til å komme seg ut i naturen og lære om viktigheten av å bevare økosystemet, her kan også en økologisk medborger dyrkes gjennom rettferdighetsforståelsen overfor dyrene. Gjennom slike opplevelser kan handlingskompetansen styrkes, og i tillegg vil følelsen av ansvar også oppstå (Bentz & O'Brien, 2019, p. 4).

Avslutning

I denne studien har jeg hatt som hensikt å forstå hvordan Extinction Rebellion og Greenpeace kommuniserer om løsninger på klimakrisen på sosiale medier. Da det eksisterer tette bånd mellom bærekraftig utvikling som tema og skolens oppgave med å opplyse om kompleksiteten i temaet, så har jeg også rettet meg mot bærekraftundervisningen. For å besvare problemstillingen og innleggenes relevans til skolen, vil jeg trekke frem forskningsspørsmålene.

- (i) Hvilke temaer og retoriske appellformer inneholder innleggene?
- (ii) Hvilke forståelser av medborgerskap formidles?
- (iii) Hvilke implikasjoner har bruken av organisasjonenes innlegg for bærekraftdidaktikken?

I besvarelsen av forskningsspørsmål (i) har jeg forsøkt å se temaer som gir et bilde av hvor organisasjonene stiller seg i klimaspørsmål, og hvordan de bruker retorikk for å overbevise sine lesere om saken. På bakgrunn av funnene kan vi forstå at begge organisasjoner kommuniserer om løsninger gjennom å vektlegge temaer som økonomisk vekst og systemendring. Extinction Rebellion er mer direkte i omtalen av globaliseringen og fokuset på økonomisk vekst. Innleggene er likevel upresist da det ikke nevnes om det angår all type økonomisk vekst, noe som også kan være motstridende da de er opptatt av grønne energikilder. Funnene viser også at begge er opptatt av å fremme konsekvenser av utslipp som luftforurensning. Extinction Rebellion derimot går mer inn på virkningene av klimaendringer som flom og skogbrann, og Greenpeace omtaler seg mer om det biologiske mangfoldet og konkrete helseskader luftforurensning kan medføre. I sin overbevisning om disse temaene kombineres de ulike appellformene, men bruken av patos gjennom bilder og tekst er den mest fremtredende hos begge for å styrke budskapet. De har likheter i sin sak da de fremmer økonomisk vekst som en faktor for klimaendringene og systemendring som en løsning for å møte problemene. Likevel viser innleggene at de også har ulike tilnærminger til omstilling. Selv om begge organisasjonene fremmer ideer på en løsning, er det likevel uklart hvordan klimakrisen skal stoppes da innleggene ikke fremmer en konkret plan som forteller noe om kompleksiteten i bærekraftsspørsmålene. Noen ubesvarte spørsmål vil være knyttet til hvor mye det vil koste å reformere et helt energisystem, hvordan pengene skal finansieres eller hva

slags avtaler som skal ligge til grunn for at verdens nasjoner prioriterer miljøet fremfor økonomien? Det kan forstås som at globaliseringen og spenningene innenfor bærekraftig utvikling gjør det krevende å komme fram til konkrete svar. Klimaendringer er et fenomen som har eksistert i flere hundre år og svarene kan derfor ligge i menneskenes evne til å tilpasse seg disse endringene (Pisor & Jones, 2020, p. 5). Jeg vil derfor sette spørsmål om fokuset heller skulle vært på å bygge en sterkere infrastruktur eller hvordan man kan bruke klimaendringene til sin fordel for å ivareta ressursene til fremtidige generasjoner.

På bakgrunn av forskningsspørsmål (ii) har jeg forsøkt å se etter hvilken type medborgerorganisasjonene fremhever i sine innlegg. Resultatet belyser at begge formidler en forståelse for økologisk medborgerskap som vektlegger deltakelse, ansvar og rettferdighet. Innleggene bærer preg av oppfordring til individuelle og kollektive handlinger, men funnene viser at det kun er ett innlegg av Greenpeace som konkret tar for seg hva handlingene innebærer. I formidlingen av ansvar hos den enkelte medborger, er Greenpeace også mer direkte da de stiller spørsmål til leseren. Utover dette er begge organisasjonene opptatt av ideen om å fremme kritisk tenkende medborgere som forstår at ansvaret også ligger på systemene for å skape rettferdige strukturer for mennesker og økosystemet. Innleggene gir et innsyn i viktige momenter i forståelsen av en økologisk medborger. Likevel vil jeg sette spørsmål ved mangelen på fokus rettet mot hverdagsrelaterte handlinger, og hvordan enkelte valg kan redusere det økologiske fotavtrykket. Sammenhengen mellom valg i den private sfæren og konsekvenser i den offentlige sfæren er ikke like tydelig i innleggene, noe som gjør at budskapet bare bidrar til å opplyse, men ikke setter det i en kontekst der man forstår hva handlingene fører til. Jeg vil derfor stille spørsmål om dersom innleggene hadde tatt for seg konkrete hverdagsrelaterte valg og koblet det opp mot hvor mye utslipp man kan spare eller det økologiske fotavtrykket valgene hadde gitt, så hadde det skapt muligheter for å fremme en økologisk medborger som tenker deltakende, ansvarlig og rettferdig.

I prosessen med å gi svar på forskningsspørsmål (iii) har jeg fokusert på kompleksiteten i tematikken som fremkommer i innleggene, og hvilke føringer dette har å si på bærekraftdidaktikken. Vi kan forstå at skolen skal fremme kunnskap til å lære om temaet og dermed utvikle handlingskompetanse basert på kunnskapen. Likevel kan dette være krevende da bærekraftundervisningen inneholder spenninger tilknyttet undervisningstradisjoner der faktabasert, normativt og pluralistisk syn preger hvordan elevene forstår og tenker om temaet. Ved å bruke innlegg som viser til forskjellige syn på omstilling kan det gjennom en

pluralistisk undervisning bidra til kritisk tenkning der man diskuterer de forskjellige tilnærmingene. Her kan fokus på årsak og løsning gi utgangspunkt for tverrfaglighet der kunnskap fra ulike fag som Naturfag, Samfunnsfag og RLE kan skape en bredere forståelse for kompleksiteten i klimakrisen. Innlegg som oppfordrer til handling vil også gi grunnlag til en medborgerskapsutdanning som problematiserer skillet mellom den private og offentlige sfæren. Elevene skal ha innsikt i hvordan kollektives ansvar må ses i sammenheng med individers aktiviteter (Dimick, 2015, p. 396), men utfordringen ligger dermed i at barn og unge ikke har politiske rettigheter og derfor må fokuset ligge på hverdagslige miljøvennlige valg.

Likevel kan en slik normativ undervisning bidra til en begrensning av den kritiske tenkningen der man ikke får utforsket hva som er bærekraftig. For mye vekt på individualisering vil også trekke ansvaret bort fra offentligheten. Undervisningen må derfor gi elevene en forståelse for en systemtenkning der de forstår at det er flere aktører enn bare individene, og i tillegg opplyse om maktforskjellene til å skape endring. Det kan likevel være krevende å få til dette da tematikken om klimaendringer inneholder følelser. Innlegg som dermed tar for seg konsekvenser kan være nyttig for å arbeide med emosjonene. Det innebærer å diskutere de pessimistiske visjonene på en dyptgripende måte, da disse inneholder både håp og håpløshet (Ojala, 2016, p. 52). Siden betydningsfull sammenheng mellom teori og det de opplever er en faktor for handling, kan jeg tenke meg at det er begrenset med hvilke innlegg som kan bli brukt for å skape motivasjon til å handle da temaene er store og abstrakte. Det kan derfor stilles spørsmål om dersom innleggene heller tok for seg mer nærliggende temaer som at klimaendringer påvirke avlinger og dermed gir konsekvenser for utvalget av maten på skolen, at det kanskje føles mer intimt.

Til videre forskning tenker jeg at et større utvalg og eventuelt andre metoder som intervju hadde bidratt til å gi et helhetlig bilde av hva disse organisasjonene tenker om klimakrisen. Da jeg kun baserer innholdet på disse 18 innleggene, tenker jeg at det heller ikke er representativt, men hensikten har ikke vært å forstå hva de mener, men heller se på hvordan de kommuniserer om løsninger gjennom tema, retorikk og medborgerskapsforståelsene som dukker opp, og hvilke implikasjoner bruken av innleggene har for bærekraftdidaktikken.

Litteratur

- Agency, E. E. (2023, 20.04.23). Europe's air quality status 2023. Retrieved from <https://www.eea.europa.eu/publications/europes-air-quality-status-2023>
- Antal, M., & Van Den Bergh, C. J. M. (2014). Green growth and climate change: conceptual and empirical considerations. *Climate Policy*, 16(2), 165-177. doi:<https://doi.org/10.1080/14693062.2014.992003>
- Arguedas, R., Amy, Robertson, T., Craig, Fletcher, R., & Nielsen, K., Rasmus. (2022). Echo chambers, filter bubbles, and polarisation: a literature review. *Reutersinstitute*. Retrieved from [https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2022-01/Echo Chambers Filter Bubbles and Polarisation A Literature Review.pdf](https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2022-01/Echo%20Chambers%20Filter%20Bubbles%20and%20Polarisation%20A%20Literature%20Review.pdf)
- Aristoteles. (2006). *Retorikk*: Vidarforlaget.
- Aschim, L., Elin, Gabrielsen, A., Tesikova, M., & Bøe, M. (2020). Å fremme elevs engasjement og handlingskompetanse for bærekraftig utvikling. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 104(3), 241-256. doi:<https://doi.org/10.18261/issn.1504-2987-2020-03-03>
- Bakken, J., & Bakken, A., Emilia. (2021). Innholdsanalyse. In A. Bakken, Emilia & P. Dalland, Cecilie (Eds.), *Metoder i klasseromsforskning - forskningsdesign, datainnsamling og analyse* (pp. 305-322): Universitetsforlaget.
- Beck, W., Christian. (2007). Utviklingen i Basil Bernsteins utdannings sosiologi med vekt på de senere år *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 2007(3), 245-256. Retrieved from file:///Users/phyophyo/Downloads/ISSN1504-2987-2007-03-06.pdf
- Bellard, C., Bertelsmeier, C., Leadley, P., Thuiller, W., & Courchamp, F. (2012). Impacts of climate change on the future of biodiversity. *Ecology Letters*, 15(4), 365-377. doi:<https://doi.org/10.1111/j.1461-0248.2011.01736.x>
- Bentz, J., & O'Brien, K. (2019). Art for change: Transformative learning and youth empowerment in a changing climate. *Elementa - Science of the Anthropocene*, 1-19. doi:<https://doi.org/10.1525/elementa.390>
- Beyer, A., & Johnsen, S., Kari. (2018). Nasjonale organisasjoners bruk av sosiale medier. Muligheter og barrierer for bruk. In B. Enjolras & I. Eimhjellen (Eds.), *Fra kollektiv til konnektiv handling? Nye former for samfunnsengasjement og kollektiv handling i Norge* (pp. 235-271): Cappelen Damm Akademisk.
- Birnbaum, M., & Francis, E. (2022, 02.12.2022). Zombie viruses are thawing in melting permafrost because of climate change. Retrieved from <https://www.washingtonpost.com/climate-environment/2022/12/02/zombie-virus-russia-permafrost-thaw/>
- Bjørnnes, B., & Sinnes, T., Astrid. (2019). Hva hemmer og fremmer arbeidet med Utdanning for Bærekraftig Utvikling i videregående skole? *Ada Didactia Norge*, 13(2), 1-20. doi:<http://dx.doi.org/10.5617/adno.6474>
- Bolduc, K., Michelle, & Frank, A., David. (2010). Chaim Perelman and Lucie Olbrechts-Tytecas «on temporality as a characteristic of argumentation»: On temporality as a characteristic of argumentation commentary and translation. *Philosophy and Rhetoric*, 43(4), 308-315. Retrieved from <http://muse.jhu.edu/journals/par/summary/v043/43.4.bolduc.html>
- Bouman, T., Verschoor, M., Albers, J. C., Böhm, G., Fisher, S. D., Poortinga, W., . . . Steg, L. (2020). When worry about climate change leads to climate action: how values, worry and personal responsibility relate to various climate actions. *Global Environmental Change* 62, 1-11. doi:<https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2020.102061>

- Bowen, A., Cochrane, S., & Fankhauser, S. (2012). Climate change, adaption and economic growth. *Climate Change* 113, 95-106. doi:DOI 10.1007/s10584-011-0346-8
- Bowen, A., & Hepburn, C. (2012). Prosperity with growth: economic growth, climate change and environmental limits. *Economics*, 617-638.
doi:<https://doi.org/10.4337/9780857933683.00041>
- Braet, A. (1992). Ethos, Pathos and Logos in Aristotle's Rhetoric: A Re-Examination. *Argumentation*, 6, 307-320. Retrieved from
file:///Users/phyophyo/Downloads/BF00154696.pdf
- Bratberg, Ø. (2022). *Tekstanalyse for samfunnsvitere* (3 ed.): Cappelen Damm Akademisk.
- Breivega, R., Maria, Kjersti, Rangnes, E., Toril, & Werler, C., Tobias. (2019). Demokratisk danning i skole og undervisning. In R. Breivega, Maria, Kjersti & E. Rangnes, Toril (Eds.), *Demokratisk danning i skolen - tverrfaglige empiriske studier* (pp. 15-33): Universitetsforlaget.
- Brundtlandkommisjonen. (1987). *Vår felles framtid - verdenskommisjonen for miljø og utvikling*: Tiden Norsk Forlag.
- Butler, C. D. (2014). Famine, Hunger, Society and Climate Change. *Climate Change and Global Health*, 124-134. doi:<https://doi.org/10.1079/9781780642659.0124>
- Chettiparamb, A. (2007). *Interdisciplinarity: a literature review*: The interdisciplinary Teaching and Learning Group.
- Choudhary, P., Mahendra, & Garg, V. (2013). Causes, Consequences and Control of Air Pollution. *Researchgate*, 1-10. Retrieved from
https://www.researchgate.net/publication/279202084_Causes_Consequences_and_Control_of_Air_Pollution
- Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*: Abstrakt Forlag.
- Clark, E., J. (2010). The digital imperative: making the case for a 21st century pedagogy. *Computers and composition*, 27(2010), 27-35. doi:10.1016/j.compcom.2009.12.004
- Clifton, D., & Amran, A. (2011). The stakeholder approach: A sustainability perspective. *Journal of Business Ethics*, 98(1), 121-136. doi:<https://doi.org/10.1007/s10551-010-0538-6>
- Cortez, F., Michelle. (2022, 29.11.2022). Scientists revive 48500-year old zombie virus buried under ice. Retrieved from <https://news.bloomberglaw.com/environment-and-energy/scientists-revive-48-500-year-old-zombie-virus-buried-in-ice>
- Crippa, M., Guizzardi, D., Banja, M., Solazzo, E., Muntean, M., Schaaf, E., . . . Vignati, E. (2022). *CO2 emissions of all world countries (1831-9424)*. Retrieved from
file:///Users/phyophyo/Downloads/CO2_emissions_of_all_world_countries_2022_report%20(1).pdf
- Democrats. (2022). Summary: The inflation reduction act of 2022. 1. Retrieved from
https://www.democrats.senate.gov/imo/media/doc/inflation_reduction_act_one_page_summary.pdf
- Dimick, S., Alexandra. (2015). Supporting youth to develop enviromental citizenship within/against a neoliberal context. *Enviromental Education Research*, 390-402.
doi:<https://doi.org/10.1080/13504622.2014.994164>
- Dobson, A. (2006). Ecological citizenship: a Defence. *Environmental Politics*, 15(3), 447-451.
doi:<https://doi.org/10.1080/09644010600627766>
- Dobson, A. (2007). Environmental Citizenship: Towards Sustainable Development. *Sustainable Development*, 15(5), 275-327. doi:<https://doi.org/10.1002/sd.344>

- Dryzek, J. S. (1998). The politics of the Earth: Environmental Discourses. *Contemporary Human Ecology*, 5(1), 65-69. Retrieved from <http://www.humanecologyreview.org/pastissues/her51/51bookreviews.pdf>
- Eimhjellen, I., & Ljunggren, J. (2017). *Kollektiv handling i digitale medier. Nye digitale skiller?* : Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Escrhuella, M., Carme. (2008). Promoting Ecological Citizenship: Rights, Duties and Political Agency. *An International E-Journal for Critical Geographies*, 7(2), 113-134. Retrieved from <https://acme-journal.org/index.php/acme/article/view/799>
- Faulconbridge, J. R., & Beaverstock, J. V. (2008). Globalization: Interconnected worlds. In J. R. Faulconbridge, J. V. Beaverstock, Rice, S. P. Valentine, G. Holloway, & S. L (Eds.), *Key concepts in geography* (pp. 331-343). London: Sage.
- Fauskanger, J., & Mosvold, R. (2014). Innholdsanalysens muligheter i utdanningsforskning. *Norsk pedagogik tidsskrift*, 98(2), 127-139. doi:<https://doi.org/10.18261/ISSN1504-2987-2014-02-07>
- Ferrer, M., Jøsok, E., Ryen, E., Wetlesen, A., & Aas, A., Per. (2019). Hva er kritisk tenkning i samfunnsfag? In M. Ferrer & A. Wetlesen (Eds.), *Kritisk tenkning i samfunnsfag* (pp. 11-29). Oslo: Universitetsforlaget.
- FN-Sambandet. (2021, 28.10.2021). Bærekraftig utvikling. Retrieved from <https://www.fn.no/tema/fattigdom/baerekraftig-utvikling>
- Folkehelseinstituttet. (2017, 04.12.2017). Svevestøv. Retrieved from <https://www.fhi.no/nettpub/luftkvalitet/temakapitler/svevestov/>
- Gimon, E. (2023, 30.01.23). 99% of U.S coal plants are more expensive than new renewables. A coal-to-clean transition is worth \$589 billion, mostly in red states. Retrieved from <https://www.forbes.com/sites/energyinnovation/2023/01/30/99-of-us-coal-plants-are-more-expensive-than-new-renewables-a-coal-to-clean-transition-is-worth-589-billion-mostly-in-red-states/>
- Gleiss, S., Marielle, & Sæther, E. (2021). *Forskningsmetode for lærerstudenter - å utvikle ny kunnskap i forskning og praksis*: Cappelen Damm Akademisk.
- Grimm, B. N., Chapin, S. F., Bierwagen, B., Gonzalez, P., Groffman, P. M., Luo, Y., . . . Williamson, C. E. (2013). The impacts of climate change on ecosystem structure and function. *Frontiers in ecology and the environment*, 11(9), 474-482. doi:10.1890/120282
- Grubb, M. (2004). Technology Innovation and Climate Change Policy: An Overview of Issues and Options. *Keio Economics Studies*, 41(2), 103-132. Retrieved from https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/1471206/9/Grubb_AA00260492-20040002-0103.pdf
- Hickel, J. (2020). What does degrowth mean? A few points of clarification. *Globalizations*, 18(7), 1105-1111. doi:<https://doi.org/10.1080/14747731.2020.1812222>
- Higgins, C., & Walker, R. (2012). Ethos, logos, pathos: Strategies of persuasion in social/environmental reports. *Accounting Forum*, 36(2012), 194-208. doi:<https://doi.org/10.1016/j.accfor.2012.02.003>
- House, T. W. (2022, 23.08.2022). New OMB Analysis: The inflation reduction act will significantly cut the social costs of climate change. Retrieved from <https://www.whitehouse.gov/omb/briefing-room/2022/08/23/new-omb-analysis-the-inflation-reduction-act-will-significantly-cut-the-social-costs-of-climate-change/>
- Hovedorganisasjon, N. (2018). Globalisering. Retrieved from <https://www.nho.no/publikasjoner/p/naringslivets-perspektivmelding/globalisering/>

- Hovland, I., Carl, & Weiss, W. (1951). The influence of source credibility on communication effectiveness. *The public opinion quarterly*, 15(4), 635-650. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/2745952>
- Hsieh, F.-H., & Shannon, S. E. (2005). Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277-1288. doi:10.1177/1049732305276687
- Hulme, M. (2020). Is it too late (to stop dangerous climate change)? An editorial. *Wires Climate Change*, 11(619), 1-7. doi:<https://doi.org/10.1002/wcc.619>
- Isachsen, J., Arne (2015). Globalisering. 20-29. Retrieved from <http://home.bi.no/fag87025/pdf/notat0515.pdf>
- Jagers, S. C. (2009). In search of the ecological citizen. *Environmental Politics*, 18(1), 18-36. doi:<https://doi.org/10.1080/09644010802624751>
- Kielland, M., Ingrid. (2021). Fortellinger om håp og håpløshet - Bærekraftsundervisning i antropocen. *Acta Didactica Norden*, 15(2), 1-20. doi:<http://dx.doi.org/10.5617/adno.8150>
- Kjeldsen, E., Jens. (2019). *Retorikk i vår tid*: Spartacus Forlag.
- Korbøl, K. (2019). Hva er det felles beste? Historie og bærekraft. In A. Kvamme, Ole & E. Sæther (Eds.), *Bærekraftdidaktikk* (pp. 43-58): Fagbokforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2023). *Bærekraftig Utvikling*. Utdanningsdirektoratet Retrieved from <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/prinsipper-for-laring-utvikling-og-danning/tverrfaglige-temaer/2.5.3-barekraftig-utvikling/>
- Kvamme, A., Ole, & Sæther, E. (2019). Bærekraftdidaktikk - spenninger og sammenhenger. In A. Kvamme, Ole & E. Sæther (Eds.), *Bærekraftdidaktikk* (pp. 17-35): Fagbokforlaget.
- Langhelle, O. (2020). Bærekraftbegrepet - miljø og utvikling hånd i hånd? In J. Aasetre & J. Cruickshank (Eds.), *Innføring i miljø og ressursgeografi* (pp. 141-158): Fagbokforlaget.
- Lawlor, R., Benjamin. (2008). *The age of globalization: Impact of information technology on global business strategies*. (Honors). Retrieved from https://digitalcommons.bryant.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1000&context=honors_cis
- Leichenko, M., Robin, O'Brien, L., Karen, & Solecki, D., William. (2012). Climate Change and the Global Financial Crisis: A Case of Double Exposure. In R. Aspinall (Ed.), *Geography of Climate Change* (pp. 963-972): Routledge.
- Leigland, E., Linn. (2021, 09.08.2021). FNs klimarapport: En alarm for menneskeheten. Retrieved from <https://www.fn.no/nyheter/fns-klimarapport-en-alarm-for-menneskeheten>
- Lenz, C., & Andersen, S., Ingun. (2020). Demokrati, medborgerskap og kritisk tenkning. Retrieved from <https://dembra.no/no/utema/demokrati-medborgerskap-kritisk-tenkning/?fane=om-temaet&trekk=1>
- Minimalism, D. (2019). Reading vs Watching videos: what science says. Retrieved from <https://digitalminimalism.com/reading-vs-watching-videos-what-science-says/>
- Mol, P. J., Arthur. (2002). Ecological Modernization and the Global Economy. *Global Environmental Politics*, 2(2), 92-115. doi:<https://doi.org/10.1162/15263800260047844>
- Mol, P. J., Arthur, & Spaargaren, G. (2000). Ecological Modernisation Theory in Debate: A Review. *Environmental Politics*, 9(1), 17-49. doi:<http://dx.doi.org/10.1080/09644010008414511>

- Nazaroff, W., William. (2013). Exploring the consequences of climate change for indoor air quality. *Environmental Research Letters*, 8(015022), 1-21. doi:<http://dx.doi.org/10.1088/1748-9326/8/1/015022>
- O'Brien, K. (2017). Klimaendringer og omstillinger i samfunnet. In D. Lier-Jordhus & K. Stokke (Eds.), *Samfunnsgeografi - en innføring* (pp. 347-359). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- O'Neill, S., & Cole, N., Sophie. (2009). «Fear won't do it»: Promoting engagement with climate change through visual and iconic representations. *Science Communication*, 30(3), 355-379. doi:<https://doi.org/10.1177/1075547008329201>
- OECD. (2021, 27.10.2021). G20 economies are pricing more carbon emissions but stronger globally more coherent policy action is needed to meet climate goals, says OECD. Retrieved from <https://www.oecd.org/tax/g20-economies-are-pricing-more-carbon-emissions-but-stronger-globally-more-coherent-policy-action-is-needed-to-meet-climate-goals-says-oecd.htm>
- Ojala, M. (2013). On the Importance of Including Emotional Aspects in Education for Sustainable Development. *Journal of Education for Sustainable Development*, 7(2), 1-19. doi:<https://doi.org/10.1177/0973408214526488>
- Ojala, M. (2016). Facing anxiety in climate change education: From therapeutic practice to hopeful transgressive learning. *Canadian Journal of Environmental Education*, 21, 41-56. Retrieved from file:///Users/phyophyo/Downloads/glodeau,+Journal+manager,+Ojala%20(1).pdf
- Olesen, E., Jørgen, & Bindi, M. (2002). Consequences of climate change for european agriculture productivity, land use and policy. *European journal of agronomy*, 16(2002), 239-262. Retrieved from https://www.ukm.my/ipi/wp-content/uploads/2013/07/70_2002_Consequences-of-climate-change-for-European-agricultural.pdf
- Olsen, L., Siri. (2018). Klimaendringene forskyver samspillet i naturen. Retrieved from <https://brage.nina.no/nina-xmllui/bitstream/handle/11250/2587137/Olsen%20Klimaendringene%20forskyver%20Osamspillet%20i%20naturen%202018.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Olsen, Ø., Lene (2019, 25.04.2019). Trenden fortsetter: Færre leser aviser. Retrieved from <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/trenden-fortsetter-faerre-leser-aviser>
- Ott, A. (2019). Kritisk tenkning og bærekraft i fagfornyelsen. In M. Ferrer & A. Wetlesen (Eds.), *Kritisk tenkning i samfunnsfag* (pp. 30-44): Universitetsforlaget.
- Parveen, R. (2019). Globalization, Climate Change and Global Environmental Law. *International Journal of Environmental Science*, 4, 35-39. Retrieved from <http://www.iasas.org/iasas/journals/ijes>
- Pathak, M., Slade, R., Madruga-Pichs, R., Ürge-Vorsatz, D., Shukla, R., Priyadarshi, & Skea, J. (2022). Technical Summary. In R. Priyadarshi, Shukla, J. Skea, A. Reisinger, R. Slade, R. Fradera, M. Pathak, A. Khourdajie, Alaa, M. Belkacemi, v. Diemen, Renee, A. Hasija, G. Lisboa, S. Luz, J. Malley, D. McCollum, S. Some, & P. Vyas (Eds.), *Climate Change 2022 - Mitigation of Climate Change* (pp. 51-149): Intergovernmental Panel On Climate Change.
- Pearson. (2018). Beyond Millenials: The next generation of learners. *Global Research & Insights*, 2-21. Retrieved from <https://www.pearson.com/content/dam/one-dot->

[com/one-dot-com/global/Files/news/news-announcements/2018/The-Next-Generation-of-Learners_final.pdf](https://one-dot-com/global/Files/news/news-announcements/2018/The-Next-Generation-of-Learners_final.pdf)

- Pettersen, L. (2018). Digitalisering - modernitetens flyttebyrå. *Norsk medietidsskrift* 25(4), 1-17. doi:<https://doi.org/10.18261/ISSN.0805-9535-2018-04-03>
- Phillips, R., West, S., Shepley, A., & Baurley, S. (2022). Defining Ecological Citizenship; Case-studies, Projects & Perspectives; Analysed Through a Design-led Lens, Positioning Preferable Future (s). *Researchgate*, 1-21. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/365670395_Defining_Ecological_Citizenship_Case-studies_Projects_Perspectives_Analysed_Through_a_Design-led_Lens_Positioning_%27Preferable_Futures%27
- Pisor, A. C., & Jones, J. H. (2020). Human adaption to climate change: An introduction to the special issue. *American Journal of Human Biology*, 33(4), 1-11. doi:<https://doi.org/10.1002/ajhb.23530>
- Postholm, B., May, & Jacobsen, I., Dag. (2018). *Forskningsmetode for masterstudenter i lærerutdanningen*: Cappelen Damm Akademisk.
- Rickard, N., Laura, Yang, J., Z, Seo, M., & Harrison, M., Teresa. (2014). The «I» in climate: The role of individual responsibility in systematic processing of climate change information. *Global Environmental Change*, 26, 39-52. doi:<https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2014.03.010>
- Samset, H., Bjørn. (2021). *2070 - alt du lurer på om klimakrisen, og hvordan vi kan komme oss forbi den*. Trondheim: Cappelen Damm.
- Seider, S. (2008). «Bad Things Could Happen» - How Fear Impedes Social Responsibility in Privileged Adolescents. *Journal of Adolescent Research*, 23(6), 647-666. doi:10.1177/0743558408322144
- Selboe, E., Nordbø, J., Milda, & O'Brien, K. (2017). Klima- og samfunnsendringer. In D. Lier-Jordhus & K. Stokke (Eds.), *Samfunnsgeografi - en innføring* (pp. 305-316). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Shivanna, R., K. (2022). Climate change and its impact on biodiversity and human welfare. *Proceedings of the Indian National Science Academy*, 88, 160-171. doi:<https://doi.org/10.1007/s43538-022-00073-6>
- Sivle, D., Lise, Forland, N., Tonje, Jong, d., Karen, Pedersen, G., Zhang, G., Kutti, T., . . . Grimsbø, E. (2022). *Havforskningsinstituttets rådgivning for menneskeskapt støy i havet* (2022-1). Retrieved from <https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/26131/article.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Solomon, M., Gimon, E., & O'Boyle, M. (2023). *Coal Cost Crossover 3.0: Local renewables plus storage create new opportunities for customer savings and community reinvestment*. Retrieved from <https://energyinnovation.org/wp-content/uploads/2023/01/Coal-Cost-Crossover-3.0.pdf>
- Spannring, R. (2019). Ecological Citizenship Education and the Consumption of Animal Subjectivity. *Education Sciences*, 9(1), 1-20. doi:10.3390/educsci9010041
- Steg, L. (2022). Psychology of Climate Change. *Annual Review of Psychology*, 74, 391-421. doi:<https://doi.org/10.1146/annurev-psych-032720-042905>
- Stokke, K., & Gleiss, S., Marielle. (2017). Identitet, medborgerskap og identitetspolitikk. In D. Lier-Jordhus & K. Stokke (Eds.), *Samfunnsgeografi - en innføring* (pp. 175-189): Cappelen Damm Akademisk.

- Svenkerud, W., Sigrun. (2021). Intervjuer i klasseromsforskning. In A. Bakken, Emilia & P. Dalland, Cecilie (Eds.), *Metoder i klasseromsforskning - forskningsdesign, datainnsamling og analyse* (pp. 91-101): Universitetsforlaget.
- Sæther, B. (2017). Økonomisk globalisering. In D. Lier-Jordhus & K. Stokke (Eds.), *Samfunnsgeografi - en innføring* (pp. 73-82). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Sæther, E. (2017). Ungdommers meningsskaping i møtet med utdanning for bærekraftig utvikling i samfunnsfag. In J. Bakken & E. Oxfeldt (Eds.), *Åpne dører mot verden* (pp. 216-231): Universitetsforlaget.
- Sæther, E. (2019). Bærekraftig handlekraft i samfunnsfag - Hva innebærer det? In A. Kvamme, Ole & E. Sæther (Eds.), *Bærekraftdidaktikk* (pp. 97-113): Fagbokforlaget.
- Sæther, E. (2022). Miljø og medborgerskap - Hva betyr det å være medborger når kloden koker? In K. Børhaug, R. Hunnes, Odd, & Å. Samnøy (Eds.), *Nye spadestikk i samfunnsfagdidaktikken* (pp. 197-212): Fagbokforlaget.
- Sæther, E., & Kvamme, A., Ole. (2019). Fagovergripende perspektiver i en bærekraftdidaktikk. In A. Kvamme, Ole & E. Sæther (Eds.), *Bærekraftdidaktikk* (pp. 191-211): Fagbokforlaget.
- Thimann, C. (2017). *Financing a sustainable european economy*. Retrieved from https://finance.ec.europa.eu/system/files/2017-07/170713-sustainable-finance-report_en.pdf
- Thorpe, A., & Figge, F. (2018). Environmental Science and Policy. *Climate change and globalisation as Double Exposure: Implications for policy development*, 54-64. doi:<https://doi.org/10.1016/j.envsci.2018.09.003>
- Tormala, Z. L., & Petty, R. E. (2004). Source credibility and attitude certainty: A metacognitive analysis of resistance to persuasion. *Journal of Consumer Psychology*, 14(4), 427-442. doi:https://doi.org/10.1207/s15327663jcp1404_11
- Vázquez, I., & Giner, D. (2009). Writing with Conviction: The Use of Boosters in Modelling Persuasion in Academic Discourses. *Revista Alicantina de Estudios Ingleses*, 22, 219-237. doi:10.14198/raei.2009.22.14
- Vaagen, S., Jan, & Csernai, P., Laszlo. (2018). Bærekraftig utvikling og energi. *Naturen*, 148(2), 68-73. doi:DOI: 10.18261/ISSN.1504-3118-2018-02-05
- Westerman, D., Spence, R., Patric, & Heide, D., Van, Brandon. (2014). Social Media as information source: recency of updated and credibility of information. *Journal of computer mediated communication*, 19(2014), 171-183. doi:doi:10.1111/jcc4.12041
- Westheimer, J., & Kahne, J. (2003). What kind of citizen? Political choices and educational goals. 4, 47-64. doi:<http://dx.doi.org/10.15572/ENCO2003.03>
- Westheimer, J., & Kahne, J. (2004). What kind of Citizen? The Politics of Educating for Democracy. *American Research Journal*, 41(2), 1-31. doi:10.3102/00028312041002237
- White, A. (2022, 16.02.2022). Why do oil prices matter to the global economy? . Retrieved from <https://www.weforum.org/agenda/2022/02/why-oil-prices-matter-to-global-economy-expert-explains/>
- WHO. (2022, 19.12.2022). Ambient (outdoor) air pollution. Retrieved from [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ambient-\(outdoor\)-air-quality-and-health](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ambient-(outdoor)-air-quality-and-health)
- Zanobetti, A., & Peters, A. (2015). Disentangling interactions between atmospheric pollution and weather. *Epidemiol Community Health*, 69(7), 613-615. doi:10.1136/jech-2014-203939

- Ødegaard, A., Julie, & Langø, M. (2023). Kritisk tenkning i bærekraftundervisning: En kvalitativ analyse av ungdoms perspektiver på klimatiltak. *Journal of Humanities and Social Science Education*, 13(2), 111-134. Retrieved from <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1750521/FULLTEXT01.pdf>
- Ødegård, G., & Svagård, V. (2018). Hva motiverer elever til å bli aktive medborgere? *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 18(1), 28-50. Retrieved from file:///Users/phyophyo/Downloads/vvestel,%7B\$userGroup%7D,+TfU-1-2018-Artikkel-Hva-motiverer-elever-til-%C3%A5-bli-aktive-medborgere%20(1).pdf
- Aalen, I. (2015). *Sosiale Medier*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Aalen, I., & Iversen, H., Magnus. (2021). *Sosiale Medier* (2 ed.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Aamaas, B., Aaheim, A., Alnes, K., Oort, V., Bob, Dannevig, H., & Hønsi, T. (2018). *Oppdatering av kunnskap om konsekvenser av klimaendringer i Norge* (REPORT 2018:14). Retrieved from <https://pub.cicero.oslo.no/cicero-xmlui/bitstream/handle/11250/2582720/Rapport%202018%2014%20web.pdf?sequence=1&isAllowed=y>